

ปัญหาการกำหนดความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกัน
และปราบปรามการฟอกเงิน

พันตำรวจโทพรพัฒน์ศักดิ์ พันธุ์นอม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ. 2562

**Problems of Defining Offences as the Predicate Offences
of the Law on Money Laundering Control**

Pol.Maj. Pornphatthanasak Punthanorm

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws**

Faculty of Law

Pridi Banomyong Faculty of Law, Dhurakij Pundit University

2019

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ปัญหาการกำหนดความผิดมูลฐาน ตมกฎหมายป้องกัน
และปราบปรามการฟอกเงิน

เสนอโดย พันตำรวจโทพรพัฒน์ศักดิ์ พันธุ์ธนอม

สาขาวิชา นิติศาสตร์

หมวดวิชา กฎหมายเอกชนและกฎหมายธุรกิจ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์พินิจ ทิพย์มณี

ได้พิจารณาเห็นชอบโดยคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์แล้ว

.....ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.สุนทร มณีสวัสดิ์)

.....กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์พินิจ ทิพย์มณี)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ภูมิ โชคเหมาะ)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.วรรณวิภา เมืองถ้ำ)

คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์ รับรองแล้ว

..... คณบดีคณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย รัตนเชื้อสกุล)

วันที่ ...31... เดือน ...กรกฎาคม... พ.ศ. ... 2562...

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์	ปัญหาการกำหนดความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยป้องกัน และปราบปรามการฟอกเงิน
ชื่อผู้เขียน	พันตำรวจโทพรพัฒน์ศักดิ์ พันธุ์ถนอม
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์พินิจ ทิพย์มณี
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
ปีการศึกษา	2561

บทคัดย่อ

การฟอกเงิน เป็นวิธีการที่อาชญากรนำเงินหรือทรัพย์สิน ที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานแต่ละประเภท ไปผ่านกระบวนการต่าง ๆ เพื่อซุกซ่อน หรือปกปิดแหล่งที่มาหรือแหล่งที่ตั้ง ปกปิดการจำหน่าย การโอน เพื่อไม่ให้ปรากฏร่องรอยทางการเงินหรือทรัพย์สิน ทำให้ดูเหมือนว่าเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากกิจการที่ชอบด้วยกฎหมาย ต่อจากนั้นจึงมีการนำกลับไปสู่เจ้าของในรูปของเงินหรือทรัพย์สินเสมือนชอบด้วยกฎหมาย และพร้อมที่จะถูกนำมาใช้ประกอบอาชญากรรมขายออกไปได้ อีก ทำให้ในปัจจุบันการฟอกเงินได้กลายเป็นรูปแบบการกระทำความผิดที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายของผู้ก่ออาชญากรรม เพื่อใช้เป็นเครื่องมือเพื่อปกปิดและแสวงหาผลประโยชน์จากการกระทำความผิด นอกจากนี้การฟอกเงินยังก่อให้เกิดผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เนื่องจากเงินที่นำมาใช้ฟอกเงินนั้นเป็นเงินนอกระบบ อันมิได้เกิดจากผลผลิตทางเศรษฐกิจ และเงินดังกล่าวยังอาจนำไปใช้เพื่อการขยายเครือข่ายของการประกอบอาชญากรรม จนกลายเป็นอาชญากรรมข้ามชาติที่มีอิทธิพลและก่อให้เกิดปัญหาอันเกี่ยวเนื่องกับความสงบสุขของสังคม และอาจกลายเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอีกด้วย ด้วยเหตุดังกล่าว เนื้อหาของกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในส่วนสำคัญที่มีผลต่อการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมก็คือ การกำหนดความผิดมูลฐานไว้ในกฎหมายดังกล่าว ตามแต่นโยบายของแต่ละประเทศที่จะมุ่งปราบปรามความผิดมูลฐานเหล่านั้น โดยความผิดมูลฐานที่กำหนดไว้นี้ ผู้กระทำความผิดตามฐานความผิดที่กำหนดไว้เป็นความผิดมูลฐานจะยังไม่มีมีความผิดฐานฟอกเงิน แต่ถ้าผู้กระทำความผิดหรือบุคคลอื่นกระทำการฟอกเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิดตามความผิดมูลฐานที่กำหนดไว้ ผู้นั้นจึงจะมี

ความผิดฐานฟอกเงิน ดังนั้น ความผิดมูลฐานจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องถูกกำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

จากการศึกษาพบว่า บทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวกับการกำหนดความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง แม้จะกำหนดความผิดมูลฐานไว้รวมเป็นจำนวนถึง 26 มูลฐาน แต่ก็ยังมีปัญหาอยู่อีกหลายประการ ซึ่งได้แก่ ปัญหาการกำหนดความผิดมูลฐานซึ่งกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ปัญหาการกำหนดความผิดมูลฐานตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินไว้เป็นจำนวนมากซึ่งก่อให้เกิดสถานะกฎหมายอาญาเพื่อ ในขณะที่เดียวกันก็เกิดปัญหากรณีความผิดมูลฐานมีอยู่ในปัจจุบันยังคงมีไม่เพียงพอต่อการบังคับใช้และเกิดช่องว่างของกฎหมาย อีกด้วย

ดังนั้นเพื่อให้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดความผิดมูลฐานตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมีประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้ศึกษาจึงเสนอแนะให้สมควรต้องมีการปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 3 บทนิยามของ “ความผิดมูลฐาน” ให้มีอนุมาตราที่ (22) เพิ่มขึ้นจากเดิม โดยมีเนื้อหา ดังนี้ “ความผิดอื่นใดที่มีโทษทางอาญาให้จำคุกอย่างสูงตั้งแต่ 4 ปีขึ้นไป หรืออัตราโทษที่ร้ายแรงกว่า และลักษณะของความผิดดังกล่าวจะก่อหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อเศรษฐกิจและสังคมเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ตามบทบัญญัติของกฎหมาย หรือตามที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกา” จะทำให้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมีความเท่าทันต่อการรูปแบบการกระทำความผิดของอาชญากรที่เปลี่ยนแปลงทั้งในปัจจุบันและอนาคต และทำให้สามารถบังคับใช้กฎหมายเพื่อป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เนื่องจากสามารถบัญญัติความผิดมูลฐานใหม่ๆ ภายใต้กรอบที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 บัญญัติไว้ได้อย่างรวดเร็ว โดยไม่ต้องแก้ไขเพิ่มความผิดมูลฐานใหม่ๆ ลงไว้ในพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวโดยตรงอีกต่อไป

Thesis Title	Problems of Defining Offences as the Predicate Offences of the Law on Money Laundering Control
Author	Pol.Lt.Col. Pornphatthanasak Punthanorm
Thesis Advisor	Associate Professor Pinit Tipmanee
Department	Law
Academic Year	2018

ABSTRACT

Money laundering is a method by which criminals bring money or property related to each type of predicate offences to go through various processes to hide or conceal the source or location, conceal the sale and transfer, in order not to appear financial or property traces and make it seem that the money or property is obtained from legitimate businesses. Subsequently, it was brought back to the owner in the form of money or property as it had been legally obtained and ready to be used for further crime. As a result, money laundering has become the most widely used form of crime for criminals to use as a tool to conceal and exploit from committing offenses. In addition, money laundering is also inevitably affecting the economy, society and politics, since the money used in money laundering is an informal money that is not caused by economic productivity and the money may also be used to expand the network of criminal activities into transnational crimes that are influential and cause problems related to the peace of society and may also become problems related to international relations. For this reason, the content of the law on anti-money laundering in the important part that affects the prevention and suppression of crimes is the determination of predicate offences in such laws according to the policies of each country which aimed at suppressing those predicate offences. By the predicate offences, the offender of the offense determined as a predicate offence will not be found guilty of money laundering until the offender or other person commits money laundering from the money received from the determined predicate offence, that person shall therefore be guilty of money laundering.

Therefore, the predicate offences are very important to be determined in the law on anti-money laundering.

The study found that the provisions of the law relating to the determination of the predicate offenses under the Anti-Money Laundering Act, B.E. 2542 and other related laws, even though 26 offenses have been determined as the predicate offences, but there are still many problems including; the problems in determining the predicate offences affecting human rights and freedom according to the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560, the problem of determining too many criminal offenses as the predicate offences under the anti-money laundering law which has caused the criminal law to deteriorate, at the same time, there is a problem in the case of the existing predicate offences are not enough to enforce and also create a legal gap.

In order to make the law relating to the determination of predicate offences under the anti-money laundering law more effective, the Researcher therefore recommends that there should be the amendment of the provisions of the Anti-Money Laundering Act B.E. 2542, Section 3, the definition of “predicate offence” shall be added to the subsection (22) with the following content “Any offense that has criminal penalties for imprisonment at least four years or a more serious penalty and the nature of such offenses will cause or may cause considerable damage to the economy and society according to the provisions of the law or as prescribed in the Royal Decree.” This will make the anti-money laundering law progress as per the current and future forms of criminal offenses that change over time and enabling the enforcement of the anti-money laundering law more effectively. Because it can prescribe new predicate offences under the framework of the Anti-Money Laundering Act B.E. 2542 timely without having to make the amendment by adding the predicate offences directly into the Act.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้เป็นอย่างดี ด้วยเพราะได้รับความกรุณาจากคณาจารย์หลาย ๆ ท่าน ในลำดับแรกผู้เขียนขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงสำหรับรองศาสตราจารย์พินิจ ทิพย์มณี ซึ่งได้ให้ความอนุเคราะห์และสละเวลาอันมีค่ารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ โดยได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็นและประเด็นทางกฎหมายต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ ตลอดจนให้คำปรึกษาและคำแนะนำในการแก้ไขปรับปรุงวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

ผู้เขียนขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.สุนทร มณีสวัสดิ์ ซึ่งได้ให้ความอนุเคราะห์และสละเวลาอันมีค่าของท่านช่วยกรุณาเป็นประธานกรรมการในการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.ภูมิ โชคเหมาะ และอาจารย์ ดร.วรรณวิภา เมืองถ้ำ ซึ่งได้รับเป็นกรรมการในการสอบวิทยานิพนธ์ อีกทั้งได้ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นในแง่มุมต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์เพื่อนำมาปรับปรุงให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความครบถ้วนสมบูรณ์ และขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชา อบรมสั่งสอนและให้ความรู้แก่ผู้เขียน จนทำให้ผู้เขียนมีความรู้ความสามารถในการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนวิทยานิพนธ์เสร็จสิ้นลุล่วง

หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีคุณค่าและประโยชน์ทางด้านวิชาการ ผู้เขียนขอขอบความคุณงามความดีนี้แต่บิดามารดา คณาจารย์ซึ่งได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ให้แก่ผู้เขียน รวมถึงผู้มีพระคุณทุกท่าน ตลอดจนผู้แต่งหนังสือ ตำราทางกฎหมาย และงานวิชาการทุกฉบับทุกท่าน ที่ผู้เขียนใช้อ้างอิงในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ แต่หากมีความผิดพลาดหรือข้อบกพร่องเกิดขึ้นประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียง ผู้เดียวทุกประการ

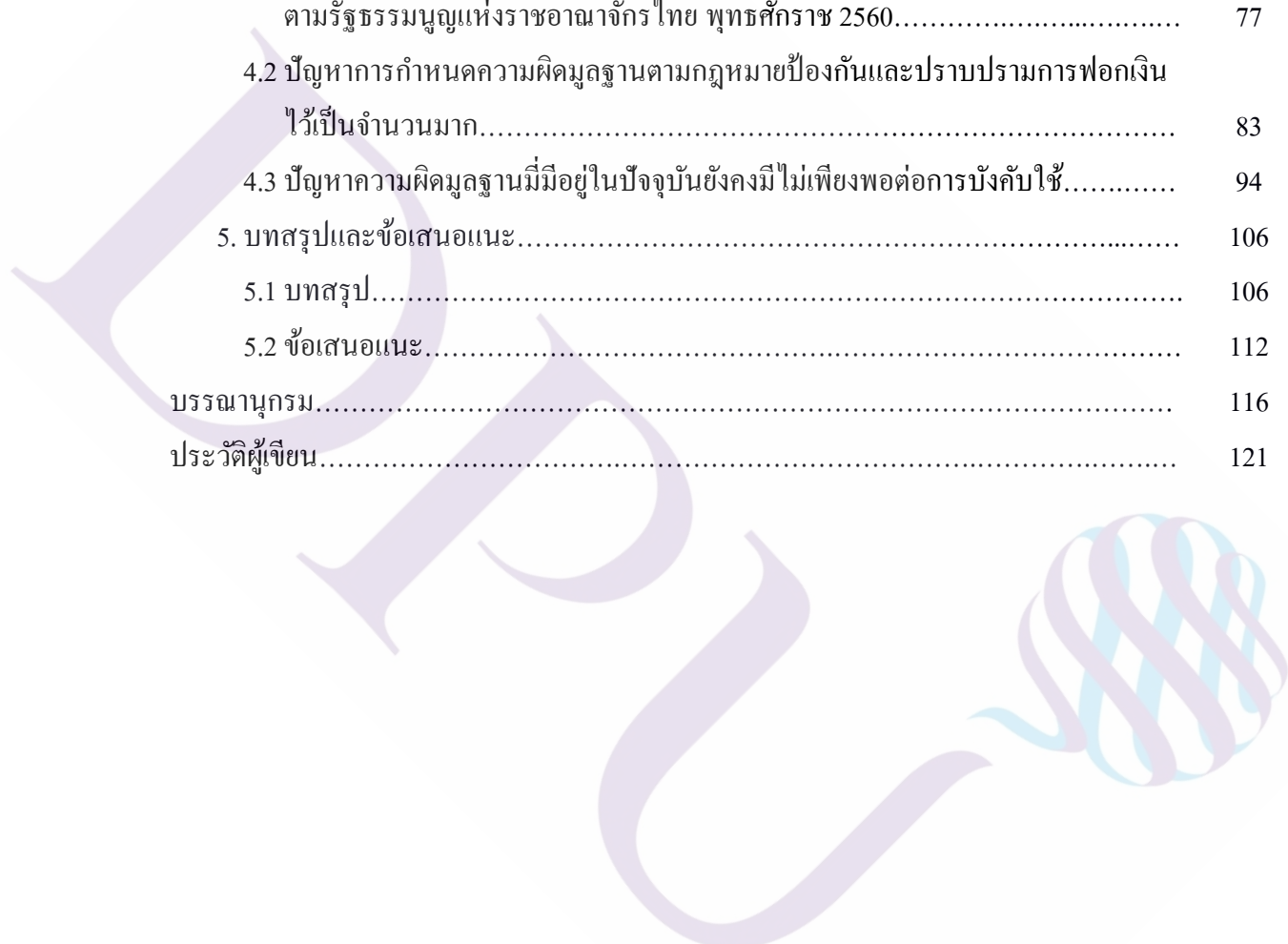
พันตำรวจโทพรพัฒนศักดิ์ พันธุ์ถนอม

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	๗
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	๖
กิตติกรรมประกาศ.....	๗
สารบัญตาราง.....	๘
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	4
1.3 สมมติฐานของการศึกษา.....	5
1.4 ขอบเขตของการศึกษา.....	5
1.5 วิธีดำเนินการศึกษา.....	5
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
2. ความหมาย ประวัติความเป็นมา และลักษณะของการฟอกเงิน แนวคิด ทฤษฎี ความสำคัญ และวัตถุประสงค์ของการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน.....	7
2.1 ความหมาย ประวัติความเป็นมา และลักษณะของการฟอกเงิน.....	7
2.2 แนวคิด ทฤษฎี ของการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน.....	20
2.3 ความสำคัญและวัตถุประสงค์ของการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน.....	27
3. มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินระหว่างประเทศ ของต่างประเทศ และของประเทศไทย.....	34
3.1 มาตรการทางกฎหมายระหว่างประเทศเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปราม การฟอกเงิน.....	35
3.2 มาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปราม การฟอกเงิน.....	49
3.3 มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ในประเทศไทย.....	67

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
4. ปัญหาและวิเคราะห์ปัญหา เกี่ยวกับการกำหนดความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน.....	76
4.1 ปัญหาการกำหนดความผิดมูลฐาน ซึ่งกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560.....	77
4.2 ปัญหาการกำหนดความผิดมูลฐานตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินไว้เป็นจำนวนมาก.....	83
4.3 ปัญหาความผิดมูลฐานที่มีอยู่ในปัจจุบันยังคงมีไม่เพียงพอต่อการบังคับใช้.....	94
5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	106
5.1 บทสรุป.....	106
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	112
บรรณานุกรม.....	116
ประวัติผู้เขียน.....	121

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
4.1	เปรียบเทียบรายละเอียดความผิดมูลฐานของประเทศไทยทั้ง 26 มูลฐาน.....	86
4.2	เปรียบเทียบกฎหมายฟอกเงินของแต่ละประเทศ.....	99

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในยุคปัจจุบันที่เศรษฐกิจของโลกขับเคลื่อนด้วยการทำธุรกรรมทางการเงินจำนวนมากมายุคดิจิทัล ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกต่างถือว่าการฟอกเงินเป็นความผิดอาญาร้ายแรงซึ่งกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยมีลักษณะการกระทำความผิดโดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่รวมตัวเป็นกลุ่มหรือองค์กรหรือเรียกว่าองค์กรอาชญากรรม (Organized Crime) มีโครงสร้างของการทำงานที่สลับซับซ้อน มีการติดต่อประสานงานกัน และมีกิจกรรมที่ถือเป็นวัตถุประสงค์สำคัญขององค์กรอาชญากรรม คือ การสนองความต้องการสินค้าและบริการที่ผิดกฎหมาย เช่น การพนัน การค้าประเวณี การค้ายาเสพติด รวมไปถึงการกระทำความผิดรูปแบบอื่น ๆ ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย¹ โดยผู้ประกอบการอาชญากรรมซึ่งกระทำความผิดกฎหมายเหล่านี้จะนำเงินหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดที่ได้มานั้น ไปกระทำในรูปแบบต่าง ๆ อันเป็นการฟอกเงิน เพื่อนำเงินหรือทรัพย์สินนั้นไปใช้ประโยชน์ในการกระทำความผิดต่อไปอีก ทำให้การปราบปรามการกระทำความผิดเหล่านั้นเป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก ดังนั้น เพื่อเป็นการตัดวงจรการประกอบอาชญากรรมดังกล่าว ประเทศไทยโดยรัฐสภาจึงได้มีการตราพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ขึ้นมาเพื่อบังคับใช้ แสดงให้เห็นถึงความริเริ่มและตั้งใจของรัฐบาลและผู้ตรากฎหมายที่ปรารถนาที่จะให้มีการปราบปรามการฟอกเงินอย่างจริงจัง

เนื้อหาของกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในส่วนสำคัญที่มีผลต่อการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมก็คือ การกำหนดความผิดมูลฐานไว้ในกฎหมายดังกล่าว โดยความผิดมูลฐานที่กำหนดไว้¹ ผู้กระทำความผิดตามฐานความผิดที่กำหนดไว้เป็นความผิดมูลฐานจะยังไม่มีความผิดฐานฟอกเงิน แต่ถ้าผู้กระทำความผิดหรือบุคคลอื่น กระทำการฟอกเงินที่ได้มาจากการ

¹ ชัยนันท์ แสงปุดตะ, “กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน : ศึกษาเฉพาะกรณีความผิดมูลฐาน,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541), น. 1.

กระทำความผิดตามความผิดมูลฐานที่กำหนดไว้ ผู้นั้นจึงจะมีความผิดฐานฟอกเงิน ดังนั้น ความผิดมูลฐานจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องถูกกำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ดังจะเห็นได้ว่า เมื่อ ปี พ.ศ. 2558 ได้มีการปรับปรุงพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจากเดิมที่มีเพียง 7 มูลฐาน เพิ่มขึ้นมาอีก 14 มูลฐาน รวมเป็น 21 มูลฐาน² และได้มีกฎหมายอื่นๆ ที่กำหนดความผิดมูลฐานไว้เป็นกรณีเฉพาะอีกซึ่งได้แก่ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการแพร่ขยายอาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูง พ.ศ. 2559 กำหนดความผิดมูลฐานเพิ่มอีก 2 มูลฐาน³ ความผิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา⁴ 1 มูลฐาน ความผิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ⁵ 1 มูลฐาน และความผิดเกี่ยวกับการหลีกเลียงหรือหนีกองภาษีตามประมวลรัษฎากร⁶ อีก 1 มูลฐาน รวมเป็นความผิดมูลฐานทั้งหมดตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศไทย จำนวนทั้งสิ้น 26 มูลฐาน

อย่างไรก็ดี ผู้ศึกษามีความเห็นว่าการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินดังกล่าวข้างต้นยังคงมีปัญหาอยู่หลายประการ เนื่องจากแม้ว่าความผิดมูลฐานที่กฎหมายได้กำหนดไว้จะมีจำนวนมากหลายฐาน แต่ก็ยังคงมีความพยายามที่จะเพิ่มเติมความผิดมูลฐานใหม่ๆ โดยการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินต่อไปเรื่อย ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้กฎหมายมีประสิทธิภาพสูงสุด ในขณะที่กลุ่มผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินเอง ก็มักจะแสวงหาช่องทางการฟอกเงินด้วยวิธีการใหม่ๆ ที่ยังไม่ถูกระบุไว้เป็นความผิดมูลฐาน หรือ ไม่มีกฎหมายเข้ามากำกับดูแล ดังจะเห็นได้จากอดีตถึงปัจจุบันที่ประเทศไทยได้พยายามแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินอยู่เสมอ นับตั้งแต่ พ.ศ. 2542 ที่มีการตรากฎหมายดังกล่าวขึ้น จากนั้นจึงมีการเพิ่มความผิดมูลฐานอื่นๆ ในปี พ.ศ. 2550 พ.ศ. 2556 พ.ศ. 2558 และพ.ศ. 2559 ตามลำดับ เพื่อให้ความผิดมูลฐานสามารถบังคับใช้ได้อย่างครอบคลุมทั่วถึงการกระทำความผิดที่เป็นอาชญากรรม

² พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 3

³ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการแพร่ขยายอาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูง พ.ศ. 2559 มาตรา 25

⁴ มาตรา 53 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 ซึ่งยังคงมีผลบังคับใช้ตามประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 57/2557 เรื่อง ให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญบางฉบับมีผลบังคับใช้ต่อไป

⁵ มาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556

⁶ มาตรา 37 ตรี แห่งประมวลรัษฎากร

ทางเศรษฐกิจทั้งที่มีอยู่ในปัจจุบัน รวมไปถึงรูปแบบใหม่ๆ ที่เหล่าอาชญากรได้นำมาใช้อยู่เสมอ ดังนั้นเราจึงพบว่าปัญหาเกี่ยวกับบทนิยามของความผิดมูลฐานที่ยังไม่ครอบคลุมไปถึงการกระทำความผิดบางประการในระหว่างที่มีการรื้อการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายในแต่ละครั้ง ซึ่งถือเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะหากกฎหมายไม่สามารถใช้ป้องกันปราบปรามการกระทำความผิดฟอกเงินได้อย่างทันทั่วถึง กล่าวคือ มีช่องโหว่ของกฎหมายในระหว่างที่อยู่ในกระบวนการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมความผิดมูลฐานเพื่อรองรับการกระทำความผิดรูปแบบใหม่ ๆ นี้ ความล่าช้าในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายดังกล่าวย่อมสร้างความเสียหายให้แก่เศรษฐกิจของประเทศชาติได้

ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาจึงมีความต้องการที่จะศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ในเรื่องปัญหาเกี่ยวกับการนิยาม “ความผิดมูลฐาน” ที่เกี่ยวกับการฟอกเงิน ว่าความผิดมูลฐานตามกฎหมายฟอกเงินที่มีอยู่ในปัจจุบันนั้น เพียงพอและครอบคลุมต่อการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดหรือไม่ หากยังไม่เพียงพอ จะมีวิธีการใดหรือไม่ที่สามารถนิยามความผิดมูลฐานให้ครอบคลุมและเท่าทันต่อการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน

ทั้งนี้ ผู้ศึกษาจะดำเนินการศึกษาระหว่างกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศไทยที่กำหนดความผิดมูลฐานไว้ 26 มูลฐาน เปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศทั้งในระบบ Common Law และ Civil Law ซึ่งได้แก่ สหรัฐอเมริกา ที่มีการกำหนดความผิดมูลฐานในปัจจุบันไว้มากกว่า 200 มูลฐาน แตกต่างกับสาธารณรัฐฝรั่งเศสที่แม้จะไม่บัญญัติความผิดมูลฐานเป็นกรณีต่าง ๆ ไว้ แต่ก็ได้ใช้เกณฑ์ความรับผิดชอบทางอาญาซึ่งหากมีการกระทำที่ก่อให้เกิดทรัพย์สินหรือรายได้ไม่ว่าโดยทางตรงหรือโดยอ้อมในความผิดที่มีอัตราโทษจำคุก หรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับขึ้นต่ำตามที่กฎหมายกำหนดให้ถือเป็นการกระทำความผิดฐานฟอกเงินทุกกรณี ในขณะที่เครือรัฐออสเตรเลียและเม็กซิโกไม่ได้มีการกำหนดความผิดมูลฐานไว้โดยตรงและชัดเจน แต่ได้มีการกำหนดความผิดมูลฐานในลักษณะของความผิดอาญาที่ร้ายแรง (Serious Crime) เอาไว้ โดยออสเตรเลียจะมีการยกตัวอย่างฐานความผิดไว้ในกฎหมายเฉพาะ คือ การค้ายาเสพติด การเลียงภาษี ซึ่งถือเป็นข้อหารุนแรงในแง่ของระบบการเงินและความมั่นคงของรัฐ ส่วนสหรัฐเม็กซิโกจะมีการกำหนดความผิดมูลฐานมาจากความผิดอาญาร้ายแรง (serious crimes) ทั้งหมด และนิติบุคคลมีโทษทางแพ่งเท่านั้น ไม่มีโทษทางอาญา แต่บุคคลธรรมดามีทั้งโทษทางอาญาและทางแพ่ง และมีความแตกต่างกับสาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน) อยู่เล็กน้อย เนื่องจากแม้ไต้หวันจะกำหนดความผิดมูลฐานไว้แบบกว้างๆ แต่ก็มีการกำหนดอัตราโทษขั้นต่ำของฐานความผิดทางอาญาไว้ว่า ความผิดทุกประเภทที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป พร้อมกับได้มีการระบุความผิดฐานอื่นๆ ประกอบไปด้วย โดยผู้ศึกษาจะวิเคราะห์ข้อดีข้อเสียของกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศไทย ในกรณีที่ต้องการให้มีการกำหนดความผิดมูลฐานใหม่ ๆ เพิ่มเติม จำเป็นต้องมีการ

ตราเป็นพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินใหม่เป็นครั้งๆ ไป เพื่อที่จะได้สามารถเสนอแนะแนวทางอื่นๆ ที่อาจจะสามารถนำมาปรับปรุงและพัฒนากฎหมาย ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินไม่ให้เกิดปัญหากฎหมายอาญาเพื่อ รวมถึงไม่ให้มีช่องโหว่ของ กฎหมายในระหว่างกระบวนการแก้ไขเพิ่มเติมความผิดมูลฐานต่อไปในอนาคต

นอกจากนี้ เนื่องจากกฎหมายฟอกเงินมีขอบเขตและเนื้อหาที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนทั้ง ในด้านสิทธิ เสรีภาพและทรัพย์สินของประชาชนอย่างกว้างขวาง การจะกำหนดว่าความผิดใดอาญาฐานใดบ้างที่จะถือเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายฟอกเงินจึงมีผลกระทบต่อประชาชนในวงกว้าง ดังนั้น เพื่อป้องกันมิให้การบังคับใช้กฎหมายฟอกเงินมีผลกระทบต่อประชาชนผู้สุจริต จึงจำเป็นที่จะต้อง กำหนดความผิดมูลฐาน โดยคำนึงถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเกี่ยวกับหลักการคุ้มครองสิทธิ และเสรีภาพ รวมไปถึงหลักคิด แนวคิด และทฤษฎีทางกฎหมายที่สำคัญ อาทิ หลักการที่จะพิจารณาว่า การกระทำอย่างใดควรที่จะกำหนดให้เป็นความผิดในทางอาญาหรือไม่ตามแนวคิดของ ศาสตราจารย์ เฮอร์เบิร์ต แอล แพ็กเกอร์ (Herbert L. Packer)⁷ เป็นต้น ซึ่งผู้ศึกษาจะได้นำเสนอในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาความหมาย ประวัติความเป็นมา ความสำคัญของการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
2. เพื่อศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในประเทศไทย และในต่างประเทศ
3. เพื่อศึกษาแนวคิดของการนำกฎหมายฟอกเงินมาใช้กับอาชญากรรมร้ายแรง และอาชญากรรมทาง เศรษฐกิจ โดยศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ
4. เพื่อศึกษาปัญหาและวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดนิยามของความผิดมูลฐานตาม พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
5. เพื่อศึกษาลักษณะของความผิดมูลฐานและความจำเป็นในการกำหนดความผิดมูลฐานไว้ใน กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
6. เพื่อเสนอแนะ หลักเกณฑ์ และวิธีการที่ใช้ในการกำหนดความผิดมูลฐานตามกฎหมายป้องกันและ ปราบปรามการฟอกเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ

⁷ Herbert L. Packer, *The Limits of the Criminal Sanction*, (California: Stanford University Press, 1968), p. 296.

อ้างใน เกียรติจิตร วัจนะสวัสดิ์, *คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1*, ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 9, (กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษา กฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2549), น. 3.

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

เนื่องจากบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และกฎหมายที่เกี่ยวข้องยังมีข้อบกพร่องในเรื่องการกำหนดนิยามของความผิดมูลฐาน ดังนั้น จึงเห็นสมควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มีความครบถ้วนสมบูรณ์ สามารถบังคับใช้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาวិทยานิพนธ์ฉบับนี้ มุ่งศึกษาถึงความหมาย ประวัติความเป็นมา ความสำคัญของการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน รวมถึงบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในประเทศไทยและในต่างประเทศ เพื่อที่จะได้นำมาวิเคราะห์และหาแนวทางแก้ไขปัญหาและนำมาปรับปรุงกฎหมายของประเทศไทย ตลอดจนสามารถ เสนอแนะ หลักเกณฑ์ และวิธีการที่ใช้ในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.5 วิธีการดำเนินการศึกษา

ศึกษาโดยการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยการค้นคว้าจากเอกสารทั้งภาษาไทย และภาษาต่างประเทศในรูปแบบของตำรากฎหมาย ข่าว บทความวารสารทางวิชาการ ระเบียบ ข้อบังคับ รวมทั้งประกาศที่เกี่ยวข้อง รายงานการวิจัยจากห้องสมุดหรือสถาบันต่าง ๆ รวมถึงข้อมูลในเว็บไซต์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อนำมาวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาลักษณะการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดฐานฟอกเงินของไทย

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบความหมาย ประวัติความเป็นมา ความสำคัญของการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
2. ทำให้ทราบมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในประเทศไทยและในต่างประเทศ
3. ทำให้ทราบแนวคิดของการนำกฎหมายฟอกเงินมาใช้กับอาชญากรรมร้ายแรง และอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ โดยศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ
4. ทำให้ทราบปัญหาและวิเคราะห์ปัญหาที่เกี่ยวกับการกำหนดนิยามของความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

5. ทำให้ทราบลักษณะของความผิดมูลฐานและความจำเป็นในการกำหนดความผิดมูลฐานไว้ในกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

6. สามารถเสนอแนะ หลักเกณฑ์ และวิธีการที่ใช้ในการกำหนดความผิดมูลฐานตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ 2

ความหมาย ประวัติความเป็นมา และลักษณะของการฟอกเงิน แนวคิด ทฤษฎี ความสำคัญและวัตถุประสงค์ของการป้องกัน และปราบปรามการฟอกเงิน

ในการศึกษาปัญหาการกำหนดค่านิยมของความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 จำเป็นต้องศึกษาถึง ความหมาย ประวัติความเป็นมา ลักษณะของการฟอกเงิน แนวคิด ทฤษฎีของการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ความสำคัญและวัตถุประสงค์ของการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เพื่อเป็นแนวทางให้ทราบ และนำมาประกอบการวิเคราะห์ปัญหาในการตีความและการบังคับใช้ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 เพื่อให้ได้มาซึ่งบทสรุปและข้อเสนอแนะที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหา ในอันที่จะสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ให้มีความครบถ้วนสมบูรณ์ สามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

2.1 ความหมาย ประวัติความเป็นมา และลักษณะของการฟอกเงิน

เพื่อให้เข้าใจถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ผู้ศึกษาจะดำเนินการศึกษาถึง ความหมาย ประวัติความเป็นมา ลักษณะของการฟอกเงิน มีรายละเอียดดังนี้

2.1.1 ความหมายของการฟอกเงิน

การฟอกเงิน เป็นวิธีการที่อาชญากรนำเงินหรือทรัพย์สิน ที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานแต่ละประเภท ไปผ่านกระบวนการต่าง ๆ เพื่อซุกซ่อน หรือปกปิดแหล่งที่มา หรือแหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอน เพื่อไม่ให้ปรากฏร่องรอยทางการเงินหรือทรัพย์สิน ทำให้ดูเหมือนว่าเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากกิจการที่ชอบด้วยกฎหมาย (make it appear legally) ต่อจากนั้นจึงมีการนำกลับไปสู่

เจ้าของในรูปของเงินหรือทรัพย์สินเสมือนชอบด้วยกฎหมาย และพร้อมที่จะถูกนำมาใช้ประกอบ อาชญากรรมขยายออกไปได้อีก¹ ดังนั้น การฟอกเงิน จึงเป็นการดำเนินการด้วยวิธีต่าง ๆ เพื่อให้เงินหรือ ทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดอาญา แปลเปลี่ยนไปเป็นเงินหรือทรัพย์สินซึ่งบุคคลทั่วไป หลงเชื่อว่าได้มาชอบด้วยกฎหมาย ทำให้ในปัจจุบันการฟอกเงินได้กลายเป็นรูปแบบการกระทำความผิด ที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายของผู้ก่ออาชญากรรม โดยใช้เป็นเครื่องมือเพื่อปกปิดและแสวงหา ผลประโยชน์จากการกระทำความผิด นอกจากนี้การฟอกเงินยังก่อให้เกิดผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เนื่องจากเงินที่นำมาใช้ฟอกเงินนั้นเป็นเงินนอกระบบ อันมิได้เกิดจาก ผลผลิตทางเศรษฐกิจ และเงินดังกล่าวยังอาจนำไปใช้เพื่อการขยายเครือข่ายของการประกอบอาชญากรรม จนกลายเป็นอาชญากรรมข้ามชาติที่มีอิทธิพลและก่อให้เกิดปัญหาอันเกี่ยวเนื่องกับความสงบสุขของ สังคม ไปจนถึงการเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอีกด้วย²

สำหรับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 นั้น ประเทศไทยได้นำมาจากอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิต และประสาท ค.ศ. 1988³ โดยมีได้บัญญัติความหมายของการฟอกเงินไว้โดยเฉพาะ แต่ก็ได้กำหนด ลักษณะของการกระทำความผิดฐานฟอกเงินไว้ในมาตรา 5 ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบความผิดฐานฟอกเงินไว้ว่า

มาตรา 5 “ผู้ใด

(1) โอน รับ โอน หรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อซุกซ่อนหรือ ปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น หรือเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นไม่ว่าก่อน ขณะหรือหลังการกระทำความผิด มิให้ต้องรับโทษหรือรับ โทษน้อยลงในความผิดมูลฐาน หรือ

(2) กระทำด้วยประการใดๆ เพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริงการได้มา แหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใดๆ ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด

¹ พลตำรวจตรีพีรพันธุ์ เปรมภูติ, “มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน,” (เอกสารวิจัยส่วนบุคคลลักษณะวิชาสังคมจิตวิทยา วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร ภาครัฐร่วมเอกชน รุ่นที่ 45, 2545-2546), น. ก.

² ไชยศ เหมะรัชตะ, “มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน,” (เอกสารวิจัยส่วนบุคคลลักษณะวิชาการทางการเมือง วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐร่วมเอกชน รุ่นที่ 9, 2539-2540), น. ข.

³ เพิ่งอ้าง.

(3)⁴ ได้มา ครอบครอง หรือใช้ทรัพย์สิน โดยรู้ในขณะที่ได้มา ครอบครอง หรือใช้ทรัพย์สิน นั้นว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด

ผู้ขึ้นกระทำความผิดฐานฟอกเงิน”

จากบทบัญญัติดังกล่าว ทำให้สามารถพิจารณาได้ว่าองค์ประกอบในการกระทำความผิดฐาน ฟอกเงิน คือ การโอน รับโอน หรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด โดยมีเจตนาพิเศษ คือเพื่อชุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น หรือเพื่อช่วยเหลือผู้กระทำความผิดอื่น ไม่ว่าจะก่อน ขณะหรือหลังการกระทำความผิด ให้ไม่ต้องรับโทษหรือรับโทษน้อยลงในความผิดมูลฐานตามกฎหมาย ฟอกเงิน หรือ กระทำด้วยประการใด ๆ เพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริง การได้มา แหล่งที่ตั้ง การ จำหน่าย การ โอน การ ได้สิทธิใด ๆ ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามกฎหมายฟอกเงิน รวมทั้งการได้มา ครอบครอง หรือใช้ทรัพย์สิน โดยรู้ในขณะที่ได้มา ครอบครอง หรือใช้ทรัพย์สินนั้นว่า เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ก็ถือเป็นการกระทำความผิดฐานฟอกเงินทั้งสิ้น

เมื่อแยกการกระทำความผิดฐานฟอกเงินตามกฎหมายนี้ จึงอาจเกิดขึ้นได้ 3 กรณี คือ

กรณีที่ 1 เมื่อการกระทำนั้นเข้าองค์ประกอบความผิด ดังนี้

1. ผู้ใด ไม่ว่าจะบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล

2. มีเจตนาธรรมดา ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 59 โอน รับโอน หรือเปลี่ยนสภาพ ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด

3. มีเจตนาพิเศษ เพื่อชุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น หรือเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น ไม่ว่าจะก่อน ขณะหรือหลังการกระทำความผิด มิให้ต้องรับโทษหรือรับโทษน้อยลงในความผิดมูลฐาน

กรณีที่ 2 เมื่อการกระทำนั้นเข้าองค์ประกอบความผิด ดังนี้

1. ผู้ใด ไม่ว่าจะบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล

2. มีเจตนาธรรมดาตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 59 กระทำด้วยประการใด ๆ

3. มีเจตนาพิเศษ เพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริงการได้มา แหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การ โอน การ ได้สิทธิใด ๆ ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด

กรณีที่ 3 เมื่อการกระทำนั้นเข้าองค์ประกอบความผิด ดังนี้

1. ผู้ใด ไม่ว่าจะบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล

2. มีเจตนาธรรมดาตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 59 ได้มา ครอบครอง หรือใช้ทรัพย์สิน โดยรู้ในขณะที่ได้มา ครอบครอง หรือใช้ทรัพย์สินนั้นว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด

⁴ มาตรา 5 (3) ถูกเพิ่มโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2558

ทั้งนี้ สำหรับเจตนาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 แห่งประมวลกฎหมายอาญา คือ ผู้กระทำความผิดต้องมีเจตนาเล็งเห็นผล หรือ ย่อมเล็งเห็นผล โดยมีการกระทำทางกายภาพ (Actus Reus) และ ความคิดชั่วร้ายในตัวเอง (Mens Rea) ด้วย

สาระสำคัญของ Mens Rea ในฐานความผิดการฟอกเงินตามกฎหมายของสหรัฐอเมริกาใน 18 U.S.C. มาตรา 1956 (a) (1) ต้องพิสูจน์ให้ได้มากกว่าเหตุอันควรสงสัยดังนี้ คือ (1) เจตนาที่จะสนับสนุน การดำเนินงานของการประกอบอาชญากรรม (2) รู้ว่าการโอนนั้นมีเจตจำนงที่จะปกปิดทั้งหมดหรือ บางส่วนของรายได้ ซึ่งมีที่มาเกี่ยวเนื่องกับการกระทำผิดกฎหมาย (3) รู้ว่าการโอนนั้นเจตนาจะปกปิด หรือหลีกเลี่ยงการรายงานการโอนเงินตามกฎหมายสหรัฐอเมริกา⁵

มีข้อสงสัยกันว่า ตามมาตรา 5 (1) ได้กล่าวถึงการกระทำใด ๆ ที่เกี่ยวกับทรัพย์สินใน ความผิดมูลฐาน ในขณะที่ (2) และ (3) ไม่ได้บัญญัติถ้อยคำดังกล่าวไว้แต่อย่างใด อย่างไรก็ตาม ผู้ศึกษามี ความเห็นว่า การกระทำความผิดตาม (2) และ (3) แม้จะไม่ได้บัญญัติไว้โดยแจ้งชัดว่าหมายถึงความผิดมูล ฐาน แต่เมื่อบัญญัติอยู่ในมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และการ ตีความกฎหมายควรต้องตีความตามเจตนารมณ์มากกว่าถ้อยคำในตัวบท ทั้งนี้เพราะ “เจตนารมณ์ของ กฎหมาย” (The spirit of the law) หรือ “วัตถุประสงค์ของกฎหมาย” (The objective of the law) ถือเป็นความ มุ่งหมายของกฎหมายที่บังคับใช้แต่ละเรื่องซึ่งไม่เหมือนกัน ในเมื่อเจตนารมณ์ของกฎหมายฟอกเงิน มุ่ง ที่จะควบคุมการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดมูลฐาน การกระทำ ความผิดตามมาตรา 5 (2) และ (3) ดังกล่าวย่อมต้องหมายถึงความผิดมูลฐานนั่นเอง

ดังกล่าวมาแล้วนี้ จะเห็นได้ว่าความหมายของการฟอกเงิน มีความเกี่ยวข้องอย่างสำคัญกับ การกระทำความผิดมูลฐาน ดังนั้น การกำหนดลักษณะความผิดมูลฐานจึงมีผลกับองค์ประกอบความผิด ของการกระทำความผิดฐานฟอกเงินด้วย สำหรับในประเด็นดังกล่าวนี้ ผู้ศึกษาจะขอกล่าวไว้ในบทที่ 4 ซึ่งเป็นเรื่องปัญหาและวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการ ฟอกเงินต่อไป

2.1.2 ประวัติความเป็นมาของการฟอกเงินระหว่างประเทศ ต่างประเทศ และในประเทศไทย

ในทางระหว่างประเทศ การฟอกเงินเริ่มเกิดขึ้นในโลกมาตั้งแต่เมื่อใดนั้น ไม่มีปรากฏ หลักฐานที่แน่ชัด แต่สันนิษฐานว่าการฟอกเงินน่าจะเริ่มต้นมีในประเทศจีน ตั้งแต่เมื่อราว 2000 ปีก่อน คริสตกาล โดยพ่อค้าจีนซึ่งมีฐานะมั่งคั่งร่ำรวยในยุคนั้น จะใช้วิธีการซุกซ่อนทรัพย์สิน เงินทอง โดยการ

⁵ ปิยะพันธ์ สารากรบริรักษ์, “การกำหนดความผิดอาญาฐานเกี่ยวกับการฟอกเงิน,” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตร มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534), น. ก.

นำไปลงทุนทำธุรกิจในต่างประเทศ เพื่อหลีกเลี่ยงไม่ต้องชำระภาษีให้กับทางราชการ ต่อมาการฟอกเงินจึงได้เป็นเครื่องมือของมิถาชาชีพอ่างอื่นนอกเหนือจากการหลบเลี่ยงภาษีด้วย

สำหรับสหรัฐอเมริกา ได้มีวิธีการฟอกเงินที่เป็นรูปแบบเกิดขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1919 โดยทางการสหรัฐได้ออกคำสั่งห้ามจำหน่ายสุรกายในประเทศ ก่อให้เกิดความวุ่นวายในวงการค้าสุรกายเป็นอย่างมาก เหล่าผู้มีอิทธิพลต่างๆ ได้อาศัยช่องทางและโอกาสดังกล่าวหันมาสนใจกิจการค้าเหล้าเถื่อนแทน จึงได้มีผู้ที่คิดค้นวิธีการต่างๆ เพื่อที่จะปิดบังซ่อนเร้นแหล่งที่มาของเงินจากการขายเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์หรือสุรกายอย่างผิดกฎหมาย ดังเช่นกรณีของ อัลคาโปน (Al Capone) ซึ่งเป็นสมาชิกแก๊งค์อาชญากรรม (American gangster) ที่มีชื่อเสียงของสหรัฐอเมริกา ช่วงระหว่างปี ค.ศ. 1920 – 1930 มีการประมาณว่าในระหว่างปี ค.ศ. 1925 – 1930 อัลคาโปนมีรายได้จากการประกอบธุรกิจที่ผิดกฎหมายเป็นเงินถึงปีละ 100 ล้านดอลลาร์ จนกระทั่งในปี ค.ศ. 1927 ทางการสหรัฐจึงได้ออกกฎหมายให้รัฐบาลกลางสามารถดำเนินการกับอัลคาโปนในข้อหาหลบเลี่ยงภาษีได้ ทำให้อัลคาโปน ถูกตัดสินจำคุกเป็นเวลา 11 ปี ในข้อหาหลบเลี่ยงภาษี (tax evasion)⁶ และยังมีสมาชิกแก๊งค์อาชญากรรมอีกรายหนึ่ง ที่ถูกดำเนินการด้วยมาตรการทางภาษีเช่นกันคือ เมเยอร์ แลนดซ์สกี (Meyer Lansky) ซึ่งถือเป็นต้นแบบการฟอกเงินในสมัยนั้น โดยเมเยอร์ แลนดซ์สกีได้นำเงินรายได้จากการพนันที่มาจากเครื่องสล็อตแมชชีน (Slot machines) เมืองนิวยอร์ก ไปฝากในบัญชีต่างประเทศ มีการประมาณรายได้ของเมเยอร์จากธุรกิจจำหน่ายยาเสพติด การค้าหญิงโสเภณี การขู่กรรโชก และการลงทุนในกิจการโรงแรมและสนามกอล์ฟเป็นเงินราวถึงปีละ 300 ล้านดอลลาร์ และนำเงินไปฝากไว้ยังธนาคารสวิสซึ่งมีนโยบายในการรักษาความลับของลูกค้า และนำเงินไปลงทุนในธุรกิจที่มีความสลับซับซ้อนผิดปกติโดยการเปิดบริษัทบังหน้า (Shell Companies) ซึ่งนับได้ว่ากลายเป็นรูปแบบการฟอกเงินที่มีวิวัฒนาการสืบต่อมาจนถึงปัจจุบัน และรัฐบาลในสมัยนั้นจำเป็นต้องใช้มาตรการทางภาษีเพื่อเป็นเครื่องมือในการจัดการกับบรรดาเหล่ามิถาชาชีพเหล่านี้ก่อนที่จะมีกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินอย่างในเช่นปัจจุบัน⁷ นอกจากนี้ยังมีอีกคดีหนึ่งซึ่งโด่งดังเป็นที่รู้จักทั่วโลก และเชื่อว่าพัวพันกับการฟอกเงินด้วย คือ คดีวอเตอร์เกต (Watergate) ซึ่งเกิดในสหรัฐอเมริกา เมื่อปี ค.ศ. 1973 นอกจากนี้ยังมีข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับที่มาของคำว่า “ฟอกเงิน” หรือ Money Laundering คือ สันนิษฐานว่าการฟอกเงินเป็นคำที่เรียกมาจากพวกมาเฟีย ซึ่งเบื้องหลังทำธุรกิจผิดกฎหมายแต่ภายนอกทำธุรกิจชำระเงินสดที่เป็นที่นิยม คือ ธุรกิจรับจ้างซักเสื้อผ้า (Laundry) อันเป็นส่วนหนึ่งของคำว่า Money Laundering นั่นเอง⁸

⁶ http://www.en.wikipedia.org/wiki/Al_Capone

⁷ http://www.en.wikipedia.org/wiki/Meyer_Lansky

⁸ วชิรศักดิ์ วรรณสุต, มาตรการดำเนินการกับทรัพย์สินขององค์กรที่สนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย. (ม.ป.ท. ม.ป.พ, 2552), น. 31-32.

ในประเทศพัฒนาแล้ว ธุรกิจที่พวกมิจาชีพเหล่านี้นิยมกระทำเพื่อปกปิดพฤติกรรมเบื้องหลัง ได้แก่สำนักงานบัญชี สำนักงานกฎหมาย ธุรกิจธนาคาร ธุรกิจภาพยนตร์ ธุรกิจก่อสร้าง และการเป็นเจ้าของที่ของรัฐ เป็นต้น โยงใยกันจนเครือข่ายของนักฟอกเงินได้ขยายแผ่ครอบคลุมไปทั่วโลก ซึ่งก็มีทั้งร่วมมือและขัดแย้งกันในระหว่างพวกมิจาชีพด้วยกัน แต่โดยทั่วไปแล้วนักฟอกเงินระดับโลกจากประเทศที่พัฒนาแล้วจะพยายามเข้าไปประสานผลประโยชน์กับนักฟอกเงินท้องถิ่นในประเทศที่กำลังพัฒนาในลักษณะต่างตอบแทน โดยหลังจากจะร่วมเครือข่ายธุรกิจผิดกฎหมายกัน ขณะที่หน้าฉากก็ทำธุรกิจถูกกฎหมายเพื่อต่างช่วยเหลือกันและกันอันเป็นการกระทำความผิดฐานฟอกเงินไปในตัวด้วย หรือมีเจตนาที่จะพยายามเข้าไปมีบทบาทควบคุมกลไกการทำงานของภาครัฐเสียเอง จนกระทั่งในปัจจุบัน เมื่อเศรษฐกิจระหว่างประเทศต่าง ๆ มีความเกี่ยวพันกันมากขึ้น ทั้งโดยการติดต่อค้าขายและโดยข้อตกลงระหว่างประเทศในรูปแบบต่าง ๆ ทำให้การฟอกเงินของเหล่ามิจาชีพ สามารถกระทำได้อย่างกว้างขวางและมีอิทธิพลมากขึ้น แม้ว่าหลังจากจะค้ายาเสพติด ค่าหญิงโสเภณี ค่าของหนีภาษี จัดให้มีการพนันเถื่อน รวมไปถึงการชักยอกเงินและทรัพย์สินของบริษัท และคอร์รัปชันในราชการ แต่ธุรกิจจากหน้าจะเป็นธุรกิจที่ถูกกฎหมาย มีเกียรติและทรงอิทธิพลในสังคมและการเมือง ซึ่งมักจะโยงใยเอื้อประโยชน์ร่วมกับเจ้าหน้าที่ภาครัฐอยู่ด้วยเสมอ⁹

จากปัญหายาเสพติดที่เป็นปัญหาสำคัญทั้งภายในประเทศและทางระหว่างประเทศ องค์การสหประชาชาติจึงได้มีมติเกี่ยวกับการปราบปรามการลักลอบค้ายาเสพติดออกมาหลายฉบับนับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1980 ถึงปี ค.ศ. 1987 และในปี ค.ศ. 1988 องค์การสหประชาชาติได้มีมติกำหนดอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 (Vienna Convention : United Nations Vienna Convention Against Illicit Traffic in Narcotic Drug and Psychotropic Substances) ซึ่งประเทศไทยเองก็ได้เข้าร่วมประชุมด้วย โดยอนุสัญญาเวียนนานี้ ได้กำหนดความผิดอาญาฐานฟอกเงินเพื่อให้รัฐสมาชิกนำไปเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหากฎหมายภายในให้สอดคล้องกับอนุสัญญาดังกล่าว โดยกำหนดมาตรการที่เป็นความผิดอาญาแก่ผู้ครอบครองหรือเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินที่ได้มาจากการค้ายาเสพติดนั้น และกำหนดหลักเกณฑ์ที่เป็นมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้ายาเสพติด เช่น การริบทรัพย์สิน การส่งผู้ร้ายข้ามแดน การควบคุมการส่งมอบยาเสพติดและอื่นๆ

สำหรับประเทศไทย แม้จะไม่พบว่าการฟอกเงินในประเทศไทยเริ่มปรากฏขึ้นมาตั้งแต่ยุคสมัยใด แต่ประเทศไทยเองก็ได้รับผลกระทบจากการลักลอบค้ายาเสพติดและปัญหาการฟอกเงิน โดยไม่

⁹ เสรี ลีลาวัย. “การฟอกเงิน : มหันตภัยเศรษฐกิจโลก,” วารสารรวมคำแหง, ปีที่ 19, ฉบับที่ 2, น. 7-16 (เมษายน – มิถุนายน 2545).

สามารถจะปราบปรามให้หมดไปได้ ทั้งยังขยายตัวมากขึ้นจนเกิดเป็นลักษณะองค์กรอาชญากรรมและพัฒนาเป็นอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ นอกจากนี้ ประเทศไทยยังไม่อาจเข้าร่วมเป็นภาคีในอนุสัญญาเวียนนา 1988 (Vienna Convention) ได้ เพราะประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายที่ออกมาเพื่อรองรับข้อบัญญัติบางข้อของอนุสัญญา ได้แก่ การบัญญัติกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ประเทศไทยมีแต่เพียงกฎหมายใกล้เคียง เช่น ประมวลกฎหมายอาญาและประมวลรัษฎากร ดังนั้น การที่องค์กรระหว่างประเทศได้มีอนุสัญญาหรือข้อกำหนดและข้อตกลงระหว่างประเทศ เป็นเหตุผลที่จะผลักดันให้ประเทศต่างๆ รวมทั้งประเทศไทยบัญญัติกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เพื่อให้แต่ละประเทศมีกฎหมายที่ใช้เป็นเครื่องมือในการสกัดกั้นการฟอกเงินและเป็นแนวทางเดียวกับนานาชาติที่จะให้ความร่วมมือในการสกัดกั้นการฟอกเงินในระดับระหว่างประเทศต่อไป จนกระทั่งประเทศไทยได้บัญญัติกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินแล้ว คือ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ในเวลาต่อมา¹⁰ ซึ่งในขณะนั้นมีการกำหนดความผิดมูลฐานไว้เพียง 7 มูลฐานเท่านั้น และในเวลาต่อมา มาจึงได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมความผิดมูลฐานอีกจำนวนหลายครั้ง จนกระทั่งล่าสุดเมื่อปี พ.ศ. 2558 ได้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2558 มีความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติดังกล่าวรวมจำนวน 21 มูลฐาน เมื่อรวมกับกฎหมายอื่นๆ ที่มีผลเป็นการกำหนดความผิดมูลฐานเพิ่มเติมอีกจำนวน 5 ความผิดมูลฐาน รวมเป็นจำนวนทั้งสิ้น 26 มูลฐาน

2.1.3 ลักษณะของการฟอกเงิน

การฟอกเงินเป็นกระบวนการของเหล่าอาชญากรที่นำเอาทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดมาใช้ประโยชน์ โดยการผ่านกระบวนการทำเงินสกปรกให้กลายเป็นเงินที่สะอาด เพื่อให้สามารถใช้จ่ายได้อย่างปกติเสมือนว่าได้เงินนั้นมาโดยชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งเงินที่ได้จากการฟอกเงินมักจะไม่ปรากฏที่มาของเงิน หรือมีการปกปิดอำพรางการได้มาที่แท้จริง โดยมีขั้นตอน แหล่งที่มา และรูปแบบดังต่อไปนี้

2.1.3.1 ขั้นตอนการฟอกเงิน

ในปัจจุบันการฟอกเงิน ผู้กระทำความผิดสามารถทำได้หลายช่องทางในการหลีกเลี่ยงการถูกตรวจสอบหรือจับกุม เช่น นำเงินไปเก็บซ่อนไว้ในที่ปลอดภัย แล้วจึงค่อยทยอยนำเงินนั้นออกมาใช้ภายหลัง เพื่อไม่ให้เป็นที่ผิดสังเกต ซึ่งขึ้นอยู่กับเจตนาของผู้กระทำความผิดที่ต้องการนำเงินเหล่านั้นไปฟอกเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งใด และในบางครั้งก็ยังมีมีการเปลี่ยนสภาพของเงินและทรัพย์สินเป็นจำนวนหลาย

¹⁰ ไซยศ เหมะรัชตะ, “มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน,” (เอกสารวิจัยส่วนบุคคลลักษณะวิชาการทางการเมือง วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรรัฐร่วมเอกชน รุ่นที่ 9, 2539-2540), น. 79.

ครั้ง เพื่อให้เหมือนว่ามีการทำธุรกิจจริง ๆ ทำให้ยากแก่การติดตามเส้นทางของเงินหรือทรัพย์สินนั้นอีกด้วย โดย Philp Fong, Assistant Director Commercial Affairs Department Singapore¹¹ ได้อธิบายว่าในบรรดาวิธีฟอกเงินทั้งหมด สามารถจัดระดับ (Stage) ของการฟอกเงินได้เป็น 3 ขั้นตอนดังนี้¹²

1) ขั้นตอนเอาไปวางไว้กับที่ (Placement) หมายถึง การเก็บเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดไว้อย่างปกตินในที่ซ่อนเร้นและปลอดภัยที่สุด โดยจะเก็บไว้ที่ใดก็ได้ ซึ่งถือเป็นระดับขั้นต้นอันเป็นวิธีการดั้งเดิม ดังเช่นในสมัยโบราณที่จะมีวิธีเก็บซ่อนเงินด้วยการเอาเงินห่อผ้าใส่ใฝ่ดินไว้ในที่ที่เชื่อว่าจะไม่มีใครรู้เห็นและจะไม่มีใครสามารถขุดหาเจอได้ ต่อมาเมื่อเป็นยุคสมัยใหม่และในปัจจุบัน นอกจากจะเก็บไว้ภายในบ้านแล้ว ก็มีการนำไปฝากธนาคารหรือสถาบันการเงิน โดยฝากในนามตนเองหรือนามบุคคลอื่นอันเป็นตัวแทนก็ได้

2) ขั้นตอนแปรเปลี่ยนชั้น (Layering) โดยใช้เงินที่ได้มาจากการกระทำความผิดไปซื้อทรัพย์สินหรือจัดทำสิ่งของที่มีค่า หรือมีราคาที่สูงมาก ๆ เช่น ทองคำแท่ง ทองรูปพรรณ อัญมณี เครื่องประดับต่าง ๆ รถยนต์ หรือการลงทุนซื้อหุ้น หลักทรัพย์ อสังหาริมทรัพย์ ทรัพย์สินที่จะต้องจดทะเบียนการถือกรรมสิทธิ์ อาจใช้ชื่อที่อยู่คนอื่นที่ไว้ใจได้ หรืออาจทำการขายให้คนอื่นที่ไว้ใจได้หรือแก๊งค์ไอ้คนจรดกให้ผู้อื่นซึ่งอาจเป็นบิดามารดาหรือญาติพี่น้อง

3) ขั้นตอนการคละเคล้าผสมผสานกัน (Integration) โดยการนำเงินที่ได้จากการกระทำความผิดหรือที่ได้มาโดยมิชอบจำนวนมาก ไปรวมกับเงินจำนวนน้อยที่ได้มาจากการประกอบธุรกิจที่ชอบด้วยกฎหมาย จากนั้นจึงนำไปลงทุนประกอบกิจการที่ชอบด้วยกฎหมายอื่น ๆ ต่อไปอีกหลาย ๆ กิจการ โดยการจดทะเบียนตั้งเป็นห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท ประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจขึ้นหลายบริษัท อาทิเช่น เป็นนายหน้ารับจ้างรับฝากที่ดินอสังหาริมทรัพย์ ปล่อยเงินกู้นอกระบบ รับเหมาก่อสร้าง ซื้อขายหุ้นหรือลงทุนข้ามชาติ โดยโอนเข้าหรือโอนออกนอกประเทศ เป็นต้น

จากที่ได้กล่าวมาเกี่ยวกับขั้นตอนการฟอกเงินทั้ง 3 ขั้นตอนนั้น จะเห็นได้ว่า แต่ละขั้นตอนมีลักษณะของการฟอกเงินที่แตกต่างกัน ซึ่งการเลือกใช้แต่ละขั้นตอนย่อมขึ้นอยู่กับเจตนาของผู้กระทำความผิดว่าต้องการนำเงินไปฟอกเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินใด กล่าวคือ หากต้องการฟอกเงินเพื่อให้ได้มาซึ่งอัญมณี หรือทองรูปพรรณ ผู้กระทำความผิดอาจเลือกใช้ “ขั้นตอนการแปรเปลี่ยนชั้น” หรือหากต้องการเก็บเงินไว้รอการกระทำความผิดอื่นต่อไป ก็อาจจะเลือกใช้ “ขั้นตอนเอาไปวางไว้กับที่” หรือหากต้องการนำเงินไปต่อยอดลงทุนในธุรกิจอื่นหรือต่อยอดในการทำผิดกฎหมายอื่น ๆ ก็อาจจะเลือกใช้ “ขั้นตอนการคละเคล้าผสมผสานกัน” เป็นต้น

¹¹ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ (สืบสวน) แห่งกรมการพาณิชย์ สิงคโปร์

¹² วาทิน คำทรงศรี, การฟอกเงิน, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2539), น. 83-85.

สำหรับตัวอย่างของการฟอกเงิน¹³ เช่น

1) มิจาชีพ ก. ไม่มีอาชีพที่สุจริต ได้เงินได้จากการค้ายาเสพติดมาสองล้านบาท จึงนำเงินดังกล่าวไปซื้อรถยนต์ ราคาหนึ่งล้านบาท และอีกหนึ่งล้านบาทก็นำไปให้ภรรยาและบุตร ทั้งนี้เพื่อมิให้มีพินัย ทั้งนี้การนำเงินไปซื้อรถยนต์ และการนำเงินไปให้แก่ภรรยาและบุตร ต่างก็ถือเป็นการฟอกเงินทั้งสิ้น

2) มิจาชีพ ข. นำเงินที่ได้จากการค้ำมนุษย์ ไปให้เพื่อนทำธุรกิจเงินกู้ รวมทั้งเปิดบริษัทขึ้น บังหน้าและหาทางเอาเงินสกปรกที่ได้มาเข้าสู่ระบบการเงินของบริษัทเพื่อตบตาเจ้าหน้าที่ของรัฐให้เชื่อว่าตนเองได้เงินมาจากการประกอบอาชีพโดยสุจริต ทั้งการทำธุรกิจเงินกู้และการตั้งกิจการขึ้นบังหน้า การกระทำดังกล่าวเหล่านี้ต่างก็ถือว่าเป็นการฟอกเงิน

จึงเห็นได้ว่า ในบางครั้งอาชญากรอาจฟอกเงินด้วยวิธีการง่าย ๆ ตามตัวอย่างแรก หรืออาจจะมียุทธวิธีที่ซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ไปอีกก็ได้ดังตัวอย่างที่สอง แต่ไม่ว่าจะเป็นการฟอกเงินด้วยวิธีการใดก็ตาม ต่างก็มีวัตถุประสงค์เพื่อปกปิด ซ่อนเร้น และต้องการให้เงินสกปรกอยู่ภายใต้การควบคุมของตนเอง ไม่ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถตรวจสอบได้ว่าเงินเหล่านั้นเป็นเงินที่ได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมาย เพื่ออาชญากรจะสามารถหาทางใช้ประโยชน์จากเงินสกปรกเหล่านั้นต่อไปโดยการแสดงออกให้บุคคลภายนอกทั่วไปหลงเข้าใจว่าตนเองได้เงินมาโดยสุจริตและชอบด้วยกฎหมาย หรือแม้กระทั่งการนำเงินสกปรกเหล่านั้นไปใช้กระทำความผิดอื่นต่อ ๆ ไปอีกด้วย

2.1.3.2 แหล่งที่มาของการฟอกเงิน

แหล่งที่มาของการฟอกเงินนั้น มีจำนวนหลายแหล่ง ผู้ศึกษาได้ค้นคว้าและนำมาเสนอ โดยมีตัวอย่างดังนี้

1) จากวงการเมือง กล่าวคือ การเมืองเป็นที่มาของผลประโยชน์ระดับชาติ การทุจริตคอร์รัปชั่นด้านต่าง ๆ ซึ่งจะมีผลประโยชน์ทั้งที่เป็นตัวเงินและผลประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นซึ่งไม่ใช่ตัวเงินที่ได้มาโดยไม่สุจริตไหลเวียนเข้ามามากมาย เพราะฉะนั้นเงินและผลประโยชน์ที่ได้มาโดยไม่สุจริตเหล่านี้จึงเป็นแหล่งสำคัญของการฟอกเงินของนักการเมืองที่คอร์รัปชั่น

2) เงินที่ได้จากการฉ้อโกงประชาชน กล่าวคือ บุคคลหรือนิติบุคคลบางรายมีวิธหาเงินโดยมิชอบหลายวิธี เช่น การหลอกลวงประชาชนให้นำเงินมาร่วมลงทุนในรูปแบบและจำนวนต่าง ๆ เพื่อหวังผลกำไรที่เป็นไปไม่ได้ในเชิงธุรกิจ อาทิ ธุรกิจขายตรง หรือเก็งกำไรจากการเล่นหุ้นของสถาบันการเงินทั้งในและต่างประเทศ หรือการเก็งกำไรจากการซื้อขายแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศโดยที่ไม่มีมีการ

¹³ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, คู่มือประชาชน การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, (กรุงเทพมหานคร: สหมิตร พรินต์ติ้ง, 2549).

ดำเนินกิจการจริง เป็นต้น ซึ่งการถือโงคงกล่าวนี้ส่วนใหญ่แล้ว จะเข้าไปในลักษณะของแชร์ลูกโซ่ที่ใช้ผลประโยชน์จำนวนมากมาชักจูง หลอกลวงให้ประชาชนทั่วไปหลงเชื่อ และมักจะมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบและวิธีการให้ทันสมัยอยู่ตลอดเวลาเพื่อที่จะหลีกเลี่ยงกฎหมายและให้พ้นการถูกจับกุมของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้อง

3) เงินจากวงพนัน กล่าวคือ วงการพนันต่าง ๆ ทั้งที่ถูกกฎหมายและไม่ถูกกฎหมาย โดยเฉพาะวงการพนันในต่างประเทศ จะมีเงินหมุนเวียนสะพัดมากมายในแต่ละวัน ผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินจะเดินทางไปเล่นการพนันในต่างประเทศแล้วนำเงินเป็นจำนวนมากไปฟอกเช่นเดียวกัน แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าเงินจากแหล่งพนันนี้จะต้องเป็นเงินที่ผิดกฎหมายทั้งหมดแต่อย่างใด เพียงแต่ผู้กระทำความผิดจะไม่เปิดเผยว่ามีจำนวนเงินที่นำไปฟอกเท่าใดเท่านั้น¹⁴

4) เงินจากการค้ายาเสพติด ซึ่งถือเป็นแหล่งของการฟอกเงินจำนวนมากที่สกรปรกและบั่นทอนความมั่นคงของชาติมากที่สุด โดยยังคงมีจำนวนเม็ดเงินจากแหล่งนี้เพิ่มขึ้นตลอดเวลาและเป็นปัญหาที่ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกกำลังประสบอยู่ในขณะนี้

5) เงินสินบน ซึ่งในที่นี้ไม่ได้หมายถึงสินบนนำจับหรือสินน้ำใจที่ได้รับจากการกระทำสิ่งต่าง ๆ ให้โดยมีค่าตอบแทน แต่หมายถึงการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาตามมาตรา 149¹⁵ และ มาตรา 201¹⁶ ซึ่งเจ้าพนักงานมักจะนำเงินสินบนดังกล่าวมาฟอกเช่นเดียวกัน

6) เงินจากบริษัท กล่าวคือ บริษัทใหญ่ ๆ ที่มีรายได้เป็นจำนวนมาก เช่น บริษัทน้ำมัน บริษัทแร่ และทรัพยากรธรรมชาติ เป็นบริษัท ที่ถูกกฎหมาย แต่ไปตั้งอยู่ในประเทศที่ไม่มีมีความมั่นคงทางด้านการเมืองและเศรษฐกิจ เช่น ประเทศที่ด้อยพัฒนาในแอฟริกาบางประเทศ จึงมีการนำเงินที่ได้จากการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน ไปไว้ยังบริษัทที่ตั้งอยู่บนประเทศเหล่านี้เพื่อปิดบังที่มาและจำนวนเงิน

¹⁴ ทรงฤทธิ์ โพนเงิน, “คาสี โนในกลุ่มน้ำโง : สวรรค์ของนักฟอกเงิน,”

<http://oknation.nationtv.tv/blog/mekong/2008/03/13/entry-1>

¹⁵ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149 "ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน สมาชิกสภาธิบดีบัญญัติแห่งรัฐ สมาชิกสภาจังหวัด หรือสมาชิกสภาเทศบาล เรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ เพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่งไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือมิชอบด้วยหน้าที่ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสี่หมื่นบาท หรือประหารชีวิต"

¹⁶ มาตรา 201 "ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงานในตำแหน่งตุลาการ พนักงานอัยการ ผู้ว่าคดี หรือพนักงานสอบสวน เรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ เพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่งไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือมิชอบด้วยหน้าที่ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสี่หมื่นบาท หรือประหารชีวิต"

7) เงินส่วนตัวที่ต้องปกปิด กล่าวคือ เป็นเงินที่ต้องนำมาฝากด้วยเหตุผลส่วนตัว เช่น เงินมรดกซึ่งจะกันไว้เพื่อไม่ให้ญาติพี่น้องรับรู้ หรือเงินที่กันไว้เพื่อสร้างประโยชน์ให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดหรือคนกลุ่มใดโดยเฉพาะ

8) เงินจากกลุ่มเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นการใช้อำนาจเงินจำนวนมาก เข้าถึงกระบวนการฝากเงินจำนวนมาก โดยเงินดังกล่าวอาจเป็นทั้งเงินที่ได้มาโดยถูกกฎหมายหรือผิดกฎหมาย เช่น เงินที่ได้มาจากการประกอบธุรกิจนำมาใช้ประมวลเพื่อรับสัมปทานจากรัฐโดยไม่ถูกต้องตามขั้นตอนตามกฎหมาย ทำให้เงินที่บุคคลเหล่านี้ได้จ่ายให้แก่รัฐหรือได้รับมาจากการประกอบธุรกิจสัมปทานนั้นผิดกฎหมายไปด้วย

9) เงินจากรัฐ กล่าวคือ เงินที่ข้าราชการนำไปเก็บไว้เพื่อเอาไปทำการอื่นต่อไปโดยปกปิดวิธีการได้มาซึ่งไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้น เช่น นำเงินตามโครงการของรัฐที่มีวัตถุประสงค์เพื่อแจกจ่ายให้แก่ประชาชน แต่กลับเบียดบังไปเป็นของตนเองหรือผู้อื่นโดยทุจริต เป็นต้น

10) เงินจากสลากกินแบ่งรัฐบาล ซึ่งถือเป็นแหล่งหนึ่งในการฝากเงิน โดยผู้ฝากจะนำเงินที่ต้องการฝากไปซื้อรางวัลจากผู้ถูกรางวัล จากนั้นจึงนำไปขึ้นเงินรางวัลในภายหลัง เพื่ออำพรางเงินที่ได้มาโดยผิดกฎหมาย ให้กลายเป็นเงินที่ขึ้นรางวัลอย่างถูกกฎหมาย¹⁷

11) โรงรับจำนำ ซึ่งมีการแปรเปลี่ยนทรัพย์สินอันได้มาโดยผิดกฎหมายโดยการนำไปจำนำแล้วแลกเปลี่ยนกลับมาเป็นเงินสด

12) การแลกเปลี่ยนสกุลเงินดิจิทัล โดยการนำเงินสดไปลงทุนในเงินสกุลดิจิทัล แล้วแลกเปลี่ยนกลับมาเป็นเงินสด ก็ถือเป็นหนึ่งในแหล่งที่มาของการฝากเงินในปัจจุบันเช่นเดียวกัน

จากที่กล่าวมาข้างต้นเกี่ยวกับแหล่งที่มาของการฝากเงิน เห็นได้ว่า เงินที่นำมาใช้เพื่อฝากนั้นมีที่มาจากหลายแหล่ง ซึ่งการกระทำอันเป็นความผิดดังกล่าวทำให้ประเทศชาติได้รับความเสียหายเป็นอย่างมาก จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องหามาตรการมาจัดการและแก้ปัญหาในเรื่องดังกล่าวต่อไป

2.1.3.3 รูปแบบของการฝากเงิน

การฝากเงิน คือ การที่อาชญากรนำเงินที่ได้จากการประกอบอาชญากรรมของตนมาฝากให้กลายเป็นเงินที่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งเงินจำนวนดังกล่าวมักจะมีปริมาณมหาศาล ผู้ฝากเงินจึงต้องแบ่งจัดสรรเป็นหลายส่วน และเลือกใช้วิธีการหลากหลายรูปแบบ เพื่อไม่ให้เป็นที่สงสัยหรือผิดสังเกตจากหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ตรวจสอบ จากนั้นจึงนำเงินที่ได้จากการฝากเงินมารวมกันและนำไปใช้เป็นต้นทุนในการประกอบอาชญากรรมรูปแบบอื่น ๆ ต่อไป ด้วยเหตุดังกล่าว รูปแบบในการฝากเงินใน

¹⁷ นิพนธ์ อักษรกาญจน์, ปัญหาธุรกรรมที่มีเหตุอันควรตาม พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการฝากเงิน พ.ศ. 2542, รายงานฉบับสมบูรณ์หลักสูตร “ผู้พิพากษาผู้บริหารศาลชั้นต้น” รุ่นที่ 10 สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม, (ม.ป.ท: ม.ป.พ, 2555), น. 7-8.

ปัจจุบันจึงได้ถูกปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ สิ่งแวดล้อม ความรู้ความสามารถ และเทคนิคของผู้ประกอบการ ซึ่งสามารถแบ่งได้ดังนี้¹⁸

- 1) การเก็บเงินสดไว้ที่บ้าน เพราะไม่ทิ้งร่องรอยทางการเงินไว้ให้เป็นที่สังเกต
- 2) การนำเงินสดติดตัวหรือส่งเงินสดออกนอกประเทศ กระทำได้โดยการนำเงินสดที่ได้มาจากการกระทำความคิดไปฝากไว้กับธนาคารหรือสถาบันการเงินในประเทศใดประเทศหนึ่งที่ไม่มีความหมายควบคุมระบบธนาคารหรือสถาบันการเงินที่เข้มงวด เพื่อให้เงินที่ผิดกฎหมายไหลเวียนอยู่ในระบบทางการเงินของประเทศดังกล่าว และโอนกลับมายังอาชญากร ซึ่งจะทำให้เงินนั้นแปรสภาพเป็นเงินที่ชอบด้วยกฎหมายโดยทันที
- 3) การฝากเงินกับสถาบันการเงิน การฝากเงินในรูปแบบนี้จะนิยมทำกันมากในประเทศที่ไม่มีระบบการควบคุมหรือตรวจสอบการทำธุรกรรมด้วยเงินสด และการฝากหรือถอนเงินก็สามารถใช้นามแฝงหรือชื่อปลอมเพื่อมิให้สามารถสืบหาเจ้าของบัญชีได้ ซึ่งเป็นข้อได้เปรียบ เนื่องจากสามารถทำให้มีเงินสดจำนวนมากหลังไหลเข้าสู่ประเทศ แต่ในขณะที่เดียวกันก็เป็นจุดอ่อนที่อันตรายอย่างมาก เนื่องจากทำให้สะดวกต่อการใช้สถาบันการเงินเป็นแหล่งฟอกเงิน
- 4) การตั้งบริษัทหรือกิจการขึ้นบังหน้า โดยการตั้งบริษัทหรือกิจการขึ้นบังหน้า คือ การกระทำโดยการจัดตั้งบริษัทหรือกิจการที่ถูกกฎหมายขึ้นมาโดยอ้างว่าเงินได้ต่าง ๆ ได้เกิดขึ้นจากการประกอบกิจการที่ตั้งขึ้นมาเพื่อบังหน้าเหล่านั้น แต่ในความเป็นจริง จะนำเงินที่ได้จากการประกอบธุรกิจที่ผิดกฎหมายเข้าไปลงทุนในกิจการดังกล่าว แล้วนำผลกำไรออกมาใช้อย่างเงินที่ถูกกฎหมาย ดังนั้น การฟอกเงินในลักษณะนี้จึงเกิดขึ้นโดยผ่านทาง การดำเนินงานของบริษัทหรือกิจการนั้น เช่น การซื้อกิจการในต่างประเทศ แล้วให้กิจการของตนเองในประเทศสั่งซื้อสินค้าจากกิจการต่างประเทศนั้น และมีการออกใบส่งสินค้า (Invoice) เพื่อแสดงให้เห็นว่ามีการสั่งซื้อสินค้าเข้ามาจากต่างประเทศ ทั้งที่ไม่ได้มีการส่งมอบสินค้ากันจริง หรืออาจแจ้งมูลค่าของสินค้าที่สั่งซื้อในราคาที่สูงกว่าความเป็นจริง เพื่อให้เงินที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายถูกฟอกด้วยวิธีการโอนเงินระหว่างกิจการทั้งสองแห่ง
- 5) ตลาดหลักทรัพย์ โดยผู้กระทำความผิดมักจะนำเงินที่ได้จากการฟอกเงินไปลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ เพราะมีความน่าเชื่อถือสูง และยากในการตรวจสอบ
- 6) เต็นท์รถ ซึ่งแหล่งฟอกเงินเต็นท์รถนี้ใช้ทุนในการดำเนินธุรกิจเป็นจำนวนมาก เจ้าของเต็นท์หลายเต็นท์ได้เงินมาจากการรื้อโก่งประชาชน เช่น คดีกู้ยืมเงินที่เป็นการรื้อโก่งประชาชนหรือเงินที่ได้จากนักการเมืองทุจริตคอร์รัปชัน ซึ่งปัจจุบัน สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) และ

¹⁸ สีหนาท ประยูรรัตน์, ถ้อยคำของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542, (ม.ป.ท: ม.ป.ท, 2542), น. 63.

ป.ป.ง.พยายามที่จะออกกฎระเบียบเพื่อหาทางควบคุมการซื้อขายรถยนต์มือสอง โดยมีการกำหนดราคารถยนต์ที่ซื้อขายถ้าถึงเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด ต้องรายงานธุรกรรมให้ ป.ป.ง.ทราบ ซึ่งก็เป็นวิธีการที่ดีในการป้องกันการฟอกเงิน¹⁹

7) ร้านทอง เช่น ที่ภาคใต้ ได้มีการนำเงินที่ได้จากการค้ายาเสพติดมาเปิดร้านทองเพื่อใช้ฟอกเงินและนำเงินมาใช้ในการก่อความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้²⁰ เป็นต้น

8) ร้านอาหาร โดยมีข้าราชการและนักการเมืองนำเงินที่ได้จากการทุจริตไปเปิดร้านอาหารกักตุน ที่ต้องใช้เงินทุนจำนวนมากอันเป็นการฟอกเงิน

9) ปลอ่ยเงินกู้ยืมระบบ อันเป็นการหลีกเลี่ยงกฎหมายที่แยกและยากในการตรวจสอบ เพราะเป็นลักษณะในการสมยอมกันระหว่างผู้ให้กู้กับผู้กู้ และส่วนใหญ่ผู้กู้มักเป็นผู้ที่ไม่มีความสามารถเข้าถึงแหล่งทุนในระบบภายใต้การดูแลของรัฐได้ แต่มีความจำเป็นต้องใช้เงินในการดำเนินชีวิตและการทำธุรกิจ มักจะไม่ให้ความร่วมมือกับทางราชการในการให้ข้อมูลที่แท้จริง ประกอบกับนายทุนที่เป็นผู้มีอำนาจหรือทำธุรกิจผิดกฎหมาย มักมีมือปืน นักเลง มาข่มขู่ลูกหนี้ จึงเป็นเรื่องยากในการดำเนินคดีฟอกเงิน²¹

10) ไฟแนนซ์รถยนต์, รถจักรยานยนต์ โดยธุรกิจประเภทนี้เป็นธุรกิจที่ต้องใช้เงินทุนสูงในการดำเนินธุรกิจ โดยเฉพาะเงินสดและเงินทุนหมุนเวียน ได้กำไรสูง ยากในการตรวจสอบ ไฟแนนซ์รถยนต์และรถจักรยานยนต์บางแห่งมีเงินหมุนเวียนเป็นหมื่นล้าน โดยเฉพาะในต่างจังหวัด เป็นวิธีการที่นิยมสำหรับผู้ที่ต้องการฟอกเงิน บุคคลเหล่านี้จะมีพวกนักการเมืองท้องถิ่น ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ คอยคุ้มครองอยู่ จึงยากต่อการดำเนินคดี

11) สหกรณ์ โดยมีกลุ่มฟอกเงินนำเงินจำนวนมากหลักร้อยล้านพันล้าน ไปฝากที่สหกรณ์ได้ดอกเบี้ยสูง แถมยังมีอิทธิพลในสหกรณ์ในการสนับสนุนจากบุคคลขึ้นเป็นผู้บริหารของสหกรณ์ โดยกลุ่มฟอกเงินได้อาศัยช่องว่างของสหกรณ์ในการเข้าเป็นสมาชิกหรือผ่านตัวแทนที่เป็นสมาชิกอยู่ก่อนแล้ว ซึ่งกรมส่งเสริมสหกรณ์ได้พยายามจะปราบปรามการฟอกเงินในสหกรณ์ แต่ก็ยังทำได้ไม่ดีเท่าที่ควร เพราะทุกสหกรณ์ยังต้องการเงินหมุนเวียนสำหรับสมาชิกอยู่

¹⁹ ทนายคลายทุกข์, “รูปแบบการฟอกเงินในประเทศไทย,” บทความประจำวันที่ 31 พฤษภาคม 2555, http://www.decha.com/article/section/relieve_lawyer/9238

²⁰ ไทยรัฐออนไลน์, “ตะลึง โจรใต้ใช้ร้านทอง-ร.ร. ฟอกเงิน อาจโยงกลุ่มตาลิบัน . 4 กันยายน 2555,” <https://www.thairath.co.th/content/288584>

²¹ มติชนออนไลน์, “บีกตุจวก ปลอ่ยเงินกู้ยืมระบบ ทำการฟอกเงิน ทำให้ระบบการคลังของประเทศเสียหาย,” สืบค้นเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2561, จาก <https://www.matichon.co.th/news/455836>

12) โครงการอสังหาริมทรัพย์ เป็นอีกแหล่งฟอกเงินที่อาชญากรนิยมใช้เป็นแหล่งฟอกเงิน เช่น ในจังหวัดภูเก็ต พัทยา แหล่งท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวต่างประเทศ จะมีพวกฟอกเงินมาลงทุน ซื้อรีสอร์ทเป็นจำนวนมาก ทั้งที่ถือครองเป็นนามส่วนตัว บริษัท หรือนอมินี หลายรูปแบบ การตรวจสอบเป็นเรื่องยากอีกเช่นกัน²²

13) การฟอกเงินโดยใช้บุคคลอื่น ๆ ทั้งเครือข่าย คนคุ้นเคย ภรรยานอกสมรส หรือจ้างบุคคลอื่นให้เปิดบัญชี ก็เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่นิยมใช้เช่นกัน

14) การแลกเปลี่ยนสกุลเงินดิจิทัล โดยการนำเงินสดไปลงทุนในเงินสกุลดิจิทัลต่าง ๆ แล้วแลกเปลี่ยนกลับมาเป็นเงินสด ก็ถือเป็นหนึ่งในวิธีการของการฟอกเงินในปัจจุบันเช่นเดียวกัน

กล่าวโดยสรุป รูปแบบของการฟอกเงินมีอยู่มากมายหลายวิธี ซึ่งในหลาย ๆ ครั้ง การกระทำ ความผิดมักจะเกี่ยวข้องหรือได้รับการสนับสนุนจากนักการเมืองระดับสูง หรือผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น ดังนั้น จึงเป็นภาระสำคัญของเจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ในการแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดตามกฎหมาย เพื่อให้รูปแบบการฟอกเงินทุกรูปแบบเหล่านี้หมดสิ้นไปจากประเทศไทยต่อไป

2.2 แนวคิด ทฤษฎีของการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

การศึกษาถึงแนวคิด ทฤษฎี และประวัติความเป็นมาของการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจะทำให้เข้าใจลักษณะการกระทำอันเป็นความผิดมูลฐานรูปแบบต่าง ๆ ที่พบได้ในปัจจุบัน เพื่อให้เข้าใจถึงความสำคัญและวัตถุประสงค์ของการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และสามารถวิเคราะห์ได้ว่ากฎหมายในปัจจุบันได้บัญญัติวิธีการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินไว้อย่างครอบคลุมหรือไม่เพียงใด โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ คือ

2.2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

ในปัจจุบันประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทย ได้มีการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ทั้งการพัฒนาด้านเทคโนโลยีและเศรษฐกิจ ซึ่งแม้จะมีผลดีทำให้เกิดความสะดวกสบายและความเจริญก้าวหน้า แต่ในขณะเดียวกันก็เกิดผลกระทบอื่น ๆ ตามมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประกอบอาชญากรรมโดยอาศัยเทคโนโลยีและความเจริญก้าวหน้าเหล่านี้ ทำให้รูปแบบอาชญากรรมมีความเปลี่ยนแปลงและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น โดยเปลี่ยนจากอาชญากรรมภายในชาติ กลายไปสู่อาชญากรรมข้ามชาติ โดยมุ่งหวัง

²² ผู้จัดการออนไลน์, DSI แฉ, “4 กลุ่มธุรกิจ” ฟอกเงิน มูลค่านับแสนล้านต่อปี! เผยแพร่: 6 มิถุนายน 2561, <https://mgronline.com/around/detail/9600000057342>

ผลตอบแทนจำนวนมหาศาล และมีลักษณะการดำเนินงานร่วมกันระหว่างอาชญากรในรูปแบบขององค์กรอาชญากรรม กล่าวคือ มีการรวมตัวกันและมีการแบ่งหน้าที่กันทำหรือรับผิดชอบ ทั้งยังมีเครือข่ายในการติดต่อประสานงานกันในหลาย ๆ ประเทศ เพื่อร่วมกันก่ออาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งผิดกฎหมาย การก่ออาชญากรรมเหล่านี้มุ่งหวังให้ได้เงินจำนวนมหาศาลเป็นผลตอบแทน และเงินเหล่านี้จึงจะเปลี่ยนสภาพต่อไปในหลาย ๆ ลักษณะ เพื่ออำพรางการได้มาของเงิน ทั้งโดยการประกอบธุรกิจต่าง ๆ หรือโดยอาศัยสถาบันการเงิน ใ้รับจำนำ หรือแม้กระทั่งการแลกเปลี่ยนเงินสกุลดิจิทัลซึ่งถือเป็นวิธีการฟอกเงินรูปแบบใหม่ในปัจจุบันนี้ จนกระทั่งได้ทรัพย์สินหรือเงินย้อนกลับไปยังผู้กระทำความผิดโดยบุคคลทั่วไปคิดว่าเงินที่ได้มาจากการประกอบอาชีพที่สุจริต การกระทำดังกล่าวจึงยากต่อการจับกุมและปราบปราม ดังนั้นมาตรการทางกฎหมายเพื่อทำลายวงจรการประกอบอาชญากรรมเกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานฟอกเงินจึงถูกสร้างขึ้นมา เพื่อจัดการตัดวงจรกับทรัพย์สินหรือเงินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนี้ ไม่ให้ผู้กระทำความผิดสามารถนำเงินหรือทรัพย์สินไปต่อยอดกระทำความผิดต่อไป

ภายหลังจากที่เงินหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ได้ถูกแปรสภาพ เปลี่ยนรูป หรือถูกแปลงให้เป็นทรัพย์สินใหม่ เปรียบเสมือนการทำทรัพย์สินที่สกปรกให้กลายเป็นทรัพย์สินที่ได้มาโดยชอบหรือเป็นทรัพย์สินที่สะอาดนี้ จึงเรียกกระบวนการนี้ว่า “การฟอกเงิน” ดังนั้น กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจึงได้เกิดขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสกัดกั้นมิให้มีการนำเงินที่ได้จากการกระทำความผิดไปฟอก โดยต้องมีการกำหนดมาตรการการจัดการกับเงินหรือทรัพย์สินทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น ได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

เมื่อเกิดปัญหาการฟอกเงินจากการประกอบอาชญากรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ซึ่งประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทยกำลังประสบปัญหาอยู่ ดังนั้น หากปราศจากวิธีการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยใช้มาตรการทางกฎหมายที่ดีแล้ว จะไม่สามารถป้องปรามการกระทำความผิด และจะส่งผลเสียหายร้ายแรงต่อสังคม ดังนั้น องค์การสหประชาชาติจึงได้กำหนดให้มีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติด และวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 ขึ้น โดยกำหนดให้การกระทำต่อทรัพย์สินในลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ เป็นความผิดทางอาญา ตามกฎหมายภายในของประเทศภาคี ซึ่งได้แก่

1. การกระทำต่อทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดประกอบด้วย การแปรสภาพ หรือโอนทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด เพื่อปกปิดแหล่งที่มาหรือช่วยเหลือผู้กระทำความผิดมิให้ถูกดำเนินคดี
2. การปกปิดหรืออำพรางสถานะ หรือแหล่งที่มาเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

3. การครอบครอง หรือใช้ทรัพย์สินนั้น โดยรู้ในขณะได้มาว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด

จากหลักการที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาสหประชาชาติ ว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 หรืออนุสัญญากรุงเวียนนา 1988 (Vienna Convention 1988) รายงานของ Financial Action Task Force (FATF) , EC Council Directive ของกลุ่มสหภาพยุโรป และ Council of Europe Convention การกำหนดหลักเกณฑ์ดังกล่าวมีจุดมุ่งหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างประเทศ โดยเน้นการปราบปรามการฟอกเงินที่ได้มาจากการค้ายาเสพติด นอกจากนี้ องค์การสหประชาชาติ (United Nation) ยังได้ออกมาตรการป้องกันการฟอกเงินที่เรียกว่า “Un Model Law” ซึ่งเป็นมาตรการที่องค์การสหประชาชาติกำหนดขึ้นเพื่อกำจัดอิทธิพลทางเศรษฐกิจขององค์กรอาชญากรรม โดยหลักการติดตามเส้นทางการโอนย้ายเงิน เพื่อให้สามารถช่วยพิสูจน์ทราบถึงเครือข่ายขององค์กรอาชญากรรมได้ เพราะอาชญากรรมจะนำเงินรายได้จากการค้ายาเสพติดมาใช้ลงทุนในธุรกิจเพื่อเปลี่ยนแปลงให้เป็นเงินที่ชอบด้วยกฎหมายต่อไป

ด้วยเหตุนี้ แต่ละประเทศจึงได้นำมากำหนดเป็นแนวทางในการกำหนดมาตรการทางกฎหมายอาญาภายในของแต่ละประเทศ เพื่อดำเนินการกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สิน ที่ได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด สำหรับประเทศไทยเองได้แสดงความประสงค์ที่จะเข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกของอนุสัญญาดังกล่าว จึงได้นำแนวทางตามอนุสัญญามากำหนดเป็นมาตรการทางกฎหมาย และได้มีการตรากฎหมาย คือ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 อันเป็นกฎหมายฉบับแรกเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดฐานฟอกเงินขึ้นเพื่อบังคับใช้

ต่อมา สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (สำนักงาน ปปง.) จึงได้ถูกจัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 18 กันยายน 2542 ภายหลังจากที่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 19 สิงหาคม 2542 แล้ว สำนักงาน ปปง. มีการดำเนินงานภายใต้จุดมุ่งหมายเพื่อสกัดกั้นการดำเนินการของผู้กระทำความผิดมูลฐานตามกฎหมายฟอกเงิน ที่นำเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยมิชอบไปผ่านกระบวนการฟอกเงินในรูปแบบต่าง ๆ ดังนั้น จึงได้มีการนำมาตรการทางกฎหมายซึ่งเป็นที่ยอมรับทั่วโลกมาใช้ในการปฏิบัติงาน มาตรการดังกล่าวคือ การบัญญัติให้การฟอกเงินเป็นความผิดอาญา และนำมาตรการยึดทรัพย์ทางแพ่ง (Civil Forfeiture Measure) ทั้งนี้ประเทศไทยถือเป็นประเทศแรกที่ได้นำมาตราการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาใช้เพื่อหยุดยั้งการกระทำความผิดมูลฐาน เพื่อสร้างความสงบเรียบร้อยในภูมิภาค²³

²³ พลตำรวจตรี พิรพันธุ์ เปรมภูติ, “มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน,” (เอกสารวิจัยส่วนบุคคลลักษณะวิชาสังคมจิตวิทยา วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐร่วมเอกชน รุ่นที่ 45 , 2545-2546) , น. ข.

ภายหลังจากนั้น พัฒนาการของการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจึงได้มีการพัฒนา
 อย่างเป็นขั้นเป็นตอนตามลำดับ กล่าวคือ เมื่อมีการบัญญัติกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม
 การฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และวางมาตรการสกัดกั้นการฟอกเงินผ่านกฎหมายลำดับรองต่าง ๆ เช่น
 กฎกระทรวงแล้ว ต่อมาจึงได้มีการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินอีก
 หลายครั้ง ประกอบด้วย พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอก
 เงิน พ.ศ. 2442 พ.ศ. 2546 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551
 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2552 และพระราชบัญญัติป้องกัน
 และปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2556 จนกระทั่งเมื่อ ปี พ.ศ. 2558 ได้มีการปรับปรุง
 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจากเดิม 7 มุลฐาน เพิ่มขึ้นอีก 12 มุลฐาน รวมเป็น 21
 มุลฐาน²⁴ ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และได้มีพระราชบัญญัติ
 ป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการแพร่ขยายอาวุธที่มีอำนาจ
 ทำลายล้างสูง พ.ศ. 2559 กำหนดความผิดมูลฐานเพิ่มอีก 2 มุลฐาน²⁵ ความผิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งตาม
 กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิก
 วุฒิสภา²⁶ 1 มุลฐาน ความผิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ²⁷ 1 มุลฐาน และ
 ความผิดเกี่ยวกับการหลีกเลี่ยงหรือหนี โกงภาษีตามประมวลรัษฎากร²⁸ อีก 1 มุลฐาน รวมเป็นความผิดมูล
 ฐานทั้งหมดตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศไทย จำนวนทั้งสิ้น 26 มุลฐาน
 ซึ่งครอบคลุมไปถึงการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาที่เป็นความผิดร้ายแรงหลายประการ
 ความผิดเกี่ยวกับการพนันตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน ความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติหรือ
 สิ่งแวดล้อมอันมีลักษณะเป็นการค้า ความผิดเกี่ยวกับอาวุธปืน ที่เป็นการค้าอาวุธ ความผิดเกี่ยวกับ
 ตลาดหลักทรัพย์ ความผิดเกี่ยวกับการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย และความผิดเกี่ยวกับการ
 สนับสนุนทางการเงินแก่การแพร่ขยายอาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูงอีกด้วย

²⁴ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 3

²⁵ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการแพร่ขยายอาวุธ
 ที่มีอำนาจทำลายล้างสูง พ.ศ. 2559 มาตรา 25

²⁶ มาตรา 53 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและ
 การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 ซึ่งยังคงมีผลบังคับใช้ตามประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 57/2557
 เรื่อง ให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญบางฉบับมีผลบังคับใช้ต่อไป

²⁷ มาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ
 พ.ศ. 2556

²⁸ มาตรา 37 ตรี แห่งประมวลรัษฎากร

2.2.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการป้องกัน และปราบปรามการฟอกเงิน

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ถือได้ว่าเป็นรากฐานหรือหัวใจของแนวคิดที่จะนำมาบังคับใช้ให้สมดังเจตนารมณ์ของกฎหมาย เพื่อเข้าใจและอธิบายถึงลักษณะการกระทำความผิด และโดยมีวัตถุประสงค์สำคัญของการศึกษาเพื่อให้ทราบถึงหลักคิดและแนวทางทั้งในการป้องกันการกระทำความผิดฐานฟอกเงินที่จะเกิดขึ้นใหม่ และปราบปรามการฟอกเงินที่เป็นความผิดสำเร็จแล้วนี้ นักกฎหมายจากหลาย ๆ ประเทศได้เสนอแนวคิดทางกฎหมาย ซึ่งปรากฏอยู่ในกฎหมายอื่น ๆ มาบังคับใช้เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินประกอบกันหลายทฤษฎี ดังนี้

2.2.2.1 ทฤษฎีการสมคบกัน (Conspiracy Theory)

ทฤษฎีนี้นักกฎหมายสหรัฐอเมริกาได้นำแนวความคิดมาจากแนวคิดพินเคอร์ตัน (Pinkerton Rule) ที่มีอยู่ว่า ผู้ที่ร่วมสมคบกันกระทำความผิดนั้น สมาชิกในการสมคบกันต้องมีความรับผิดชอบร่วมกันเป็นตัวการร่วมกันในการกระทำความผิดของผู้ที่ร่วมสมคบกัน

เนื่องจากอาชญากรได้เปลี่ยนรูปแบบเป็นกลุ่มบุคคลหรือองค์กรอาชญากรรม เพื่อกระทำความผิดร่วมกัน หรือเพียงให้ความช่วยเหลือสนับสนุนยุงส่งเสริม เช่น การที่บุคคลเหล่านี้ไม่ได้ร่วมก่ออาชญากรรมมาตั้งแต่ต้นแต่ได้ให้ความช่วยเหลือในการซุกซ่อนเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดโดยการเปลี่ยนต้นกำเนิดหรือแหล่งที่มาของเงินเพื่อให้ยากแก่การติดตามความเคลื่อนไหวของเงิน ซึ่งวิธีการดำเนินคดีกับผู้ร่วมสมคบกันแบบเดิมที่ว่าบุคคลที่จะต้องรับผิดชอบในฐานะตัวการนั้นต้องกระทำความผิดฐานนั้น ๆ ร่วมกัน ไม่อาจใช้จัดการกับบุคคลเหล่านี้ได้ จึงได้เกิดแนวคิดการนำทฤษฎีการสมคบกันนี้มาใช้โดยแนวคิดนี้ยังคงยึดหลักการพื้นฐานของกฎหมายอาญาเรื่องการกระทำความผิดของบุคคลที่ร่วมสมคบกันในหลักการเดิมที่ว่า บุคคลที่ร่วมในการสมคบกันตั้งแต่สองคนขึ้นไปตกลงให้ความช่วยเหลือกันในการกระทำความผิดอาญาและมีการกระทำเพื่อนำไปสู่การบรรลุข้อตกลง ผู้สมคบกันนั้นย่อมต้องรับผิดชอบเช่นเดียวกันกับตัวการ ทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีที่นานาชาติต่างนำมาปรับใช้กับการกระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับองค์การอาชญากรรมข้ามชาติ²⁹

2.2.2.2 ทฤษฎีการช่วยเหลือและสนับสนุน (Aiding and Abetting Theory)

ทฤษฎีการช่วยเหลือและสนับสนุน ได้ถูกนำมาใช้ในการฟอกเงินเนื่องจากผู้กระทำความผิดซึ่งได้กระทำความผิดฐานฟอกเงิน เช่น การฉ้อโกงประชาชน การค้ายาเสพติด อันเป็นการส่งเสริมให้องค์กรอาชญากรรมเติบโตและมีการแพร่ขยายอย่างต่อเนื่อง ในกรณีนี้จึงต้องมีการพิสูจน์ว่าผู้กระทำ

²⁹ อารีพร วงศ์จันทร์, “การพัฒนาตัวแบบการบริหารจัดการคดีอาชญากรรมข้ามชาติในกระบวนการยุติธรรมไทย,” (วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์ รัฐศาสตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก, 2557), น. 13.

ความคิดได้กระทำการฟอกเงิน โดยมีเจตนาเพื่อช่วยเหลือให้มีการฟอกเงินด้วยวิธีการต่าง ๆ ต่อไปหรือไม่

30

ทั้งนี้ ความรับผิดชอบของผู้ช่วยเหลือการสมคบกันกระทำความผิดในกรณีที่ถูกหมายบัญญัติให้ การตกลงกันที่จะกระทำความผิดเป็นความผิดฐานสมคบ ต่อมาหากมีการกระทำที่เป็นการช่วยเหลือตกลง กันนั้น เช่นนี้ ตามกฎหมายของสหรัฐอเมริกา ถือว่าความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิดได้รวมเอา ลักษณะการร่วมกันวางแผนช่วยเหลือเข้าไว้ด้วย³¹ ในกรณีกฎหมายไทยได้บัญญัติเกี่ยวกับการช่วยเหลือ การสมคบกันกระทำความผิดไว้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อขัดขวางมิให้มีการรวมตัวกันของบุคคลเพื่อ กระทำความผิด และมีให้มีการดำเนินการต่อไปได้โดยสะดวก ทั้งนี้ เพราะหากการสมคบกันกระทำ ความผิดไม่ได้รับการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวก ย่อมมีผลต่อการคงอยู่ของการสมคบกระทำความผิด นั้นทำให้ไม่สามารถกระทำต่อไปได้ เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะกฎหมายค่านึงว่าการกระทำความผิดฐาน ฟอกเงินนั้นเป็นเรื่องร้ายแรงและต้องปราบปรามอย่างหนัก เนื่องจากการฟอกเงินที่ได้มาจากการกระทำ ความผิดในความผิดมูลฐานนั้น จะนำความเสียหายมาสู่สังคมอย่างใหญ่หลวง ยกตัวอย่างเช่น ผู้ที่กระทำ ความผิดในข้อหาเมียเสพติดไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย เมื่อผู้กระทำความผิดได้เงินมาแล้ว หากสม ารถฟอกเงินสำเร็จ ก็จะนำเงินจำนวนนั้นไปใช้จ่ายในการซื้อขายยาเสพติดเพิ่มขึ้นต่อไปอีก ดังนั้น กฎหมายจึงบัญญัติให้ผู้กระทำความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุนในความผิดฐานฟอกเงินต้องรับโทษเท่ากับ ตัวการ หรืออาจกล่าวได้ว่ากฎหมายฟอกเงินของไทยก็มีส่วนหนึ่งมาจากทฤษฎีการช่วยเหลือและ สนับสนุนนั่นเอง³²

2.2.2.3 ทฤษฎีผลไม่ของต้นไม้ที่เป็นพิษ (Fruits of the Poison Trees)

ทฤษฎีผลไม่ของต้นไม้ที่เป็นพิษนี้ มีหลักการว่าต้นไม้ที่เป็นพิษนั้น โดยปกติเมื่อออกผล แล้วผลของต้นไม้นั้นก็จะเป็นพิษตามไปด้วยเช่นกัน³³ ดังนั้น ไม่ว่าจะออกผลมากขนาดไหน ก็ต้องขน เอาไปทิ้งให้หมด ซึ่งทฤษฎีนี้โดยหลักแล้วทฤษฎีดังกล่าวนี้ใช้เป็นบทตัดพยานหลักฐาน ห้ามมิให้ศาล รับฟังตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และใช้กับหลักการในการริบทรัพย์สินทางแพ่ง (Civil Forfeiture) โดยเฉพาะ แต่เมื่อมีกฎหมายฟอกเงินออกมาบังคับใช้ ก็ได้มีการนำหลักการริบ

³⁰ ไชยศ เหมะรัชตะ, มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, (ม.ป.ท: ม.ป.ม, 2540), น. 60.

³¹ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, กฎหมายอาญา : หลักการและปัญหา, พิมพ์ครั้งที่ 2 (ม.ป.ท: ม.ป.ม, 2528), น. 157.

³² วิชัย ตันติกุลานันท์, คำอธิบายกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, (ม.ป.ท: ม.ป.ม, 2543), น. 68.

³³ จิระนิติ หะวานนท์, หลักการไม่รับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ : เปรียบเทียบระหว่างกฎหมาย อเมริกาและกฎหมายเยอรมัน. อุลพาท, 31(3). น. 35-36 (2547).

ทรัพย์สินทางแพ่งนั้นมาใช้ในการริบทรัพย์สินทางอาญาที่เกี่ยวกับกฎหมายฟอกเงินด้วยเช่นกัน เนื่องจากเป็นกรณีที่ทรัพย์สินนั้นได้มาจากการกระทำความผิด ผู้ที่กระทำความผิดเกี่ยวกับกฎหมายฟอกเงินจึงไม่มีสิทธิโดยชอบที่จะครอบครองทรัพย์สินดังกล่าวไว้ได้

2.2.2.4 ทฤษฎีเกี่ยวกับความรับผิดชอบในทางอาญา

ในการที่จะพิจารณาว่าการกระทำอย่างใดควรที่จะกำหนดให้เป็นความผิดในทางอาญาหรือไม่นั้น ได้มีนักกฎหมายผู้มีชื่อเสียงท่านหนึ่งชื่อ ศาสตราจารย์เฮร์เบิร์ต แอล แพ็กเกอร์ (Herbert L. Packer) ได้อธิบายถึงหลักการในการพิจารณาเรื่องดังกล่าวไว้ในหนังสือชื่อ “The Limits of the Criminal Sanction” โดยได้มีการวางหลักการในการพิจารณาว่าการกระทำอย่างใดควรที่จะกำหนดให้เป็นความผิดในทางอาญาหรือไม่ ดังต่อไปนี้³⁴

- 1) การกระทำนั้นเป็นที่เห็นได้ชัดในหมู่ชนส่วนมากว่า เป็นการกระทำที่กระทบกระเทือนต่อสังคม และหมู่ชนส่วนมากมิได้ให้อภัยแก่การกระทำเช่นนั้น
- 2) ถ้าการกระทำดังกล่าวเป็นความผิดอาญาแล้ว จะไม่ขัดแย้งกับวัตถุประสงค์ของการลงโทษประการต่างๆ
- 3) การปราบปรามการกระทำเช่นนั้น จะไม่มีผลให้เป็นการลดการกระทำที่สังคมเห็นว่าถูกต้องให้น้อยลงไป
- 4) หากเป็นความผิดในทางอาญาแล้ว จะมีการใช้บังคับอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม
- 5) การใช้กระบวนการยุติธรรมทางอาญากับการกระทำดังกล่าวนั้น ย่อมจะไม่มีผลในการที่จะก่อให้เกิดการใช้กระบวนการนั้นอย่างเกินขีดความสามารถทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณ
- 6) ไม่มีมาตรการควบคุมอย่างสมเหตุสมผลอื่นๆ แล้ว นอกจากการใช้กฎหมายอาญากับกรณีดังกล่าวที่เกิดขึ้น

จากการอธิบายของศาสตราจารย์เฮร์เบิร์ตแอลแพ็กเกอร์ทำให้มีการอธิบายโครงสร้างความผิดอาญาขึ้นมาว่า ในการวินิจฉัยความรับผิดชอบทางอาญานั้น “การกระทำจะไม่เป็นความผิดถ้าผู้กระทำไม่มีเจตนาร้าย” (Actus non facit reum nisi mens sit rea/The Act does not constitute guilt unless the mind be guilty.) กล่าวคือ ในการพิจารณาถึงเรื่อง ความรับผิดชอบทางอาญาของบุคคล จะต้องพิจารณาควบคู่กัน ทั้งส่วนของการกระทำภายนอกและส่วนภายในจิตใจ การนำโครงสร้างของความผิดอาญามาเป็นหลักในการกำหนดความผิดอาญาและการลงโทษทางอาญานั้นจึงเป็นแนวทางที่จะแยกแยะระหว่างการกระทำที่เป็นความผิดอาญาและการกระทำที่ไม่เป็นความผิดอาญา

³⁴ Herbert L. Packer *The Limits of the Criminal Sanction*, (California: Stanford University Press, 1968), p. 296
อ้างใน เกียรติจิตร วัจนะสวัสดิ์, *คำอธิบายกฎหมายอาญาภาค 1 ฉบับ*, พิมพ์ครั้งที่ 9 (กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษา
กฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2549), น. 3.

ตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ความผิดที่ร้ายแรงและจำเป็นต้องมีโทษทางอาญา คือ การโอน รับ โอน หรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด โดยมีเจตนาร้าย คือ เพื่อชุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น หรือเพื่อช่วยเหลือผู้กระทำความผิดอื่นไม่ว่าก่อนขณะหรือหลังการกระทำความผิด ให้ไม่ต้องรับโทษหรือรับโทษน้อยลงในความผิดมูลฐานตามกฎหมายฟอกเงิน หรือ เพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริง การได้มา แหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใด ๆ ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามกฎหมายฟอกเงิน รวมทั้งการได้มา ครอบครอง หรือใช้ทรัพย์สิน โดยมีเจตนาร้าย คือ รู้ในขณะที่ได้มา ครอบครอง หรือใช้ทรัพย์สินนั้นว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ซึ่งกรณีดังกล่าวมานี้ ผู้ศึกษาจะได้ทำการศึกษาไว้ในบทที่ 3 ต่อไป

2.3 ความสำคัญและวัตถุประสงค์ของการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

2.3.1 ความสำคัญของการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

ปัญหาในเรื่องของการฟอกเงินนั้น ในทางเศรษฐศาสตร์แล้ว เงินสกปรกต่าง ๆ ที่ถูกนำเข้ามาในระบบเศรษฐกิจจะทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้อ และตัวเลขที่ใช้ในการแสดงฐานะทางเศรษฐกิจก็จะบิดเบือนไม่ตรงกับสภาพความเป็นจริง เพราะเงินสกปรกที่ถูกนำเข้ามาในระบบเศรษฐกิจเหล่านี้เป็นเงินที่เกิดขึ้นมาโดยไม่ได้ออกให้เกิดผลผลิตหรือสร้างงานที่ขบด้วยกฎหมายขึ้นมาในสังคม และการที่ประเทศใดก็ตามมีภาพลักษณ์ที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดหรือการฟอกเงิน ก็ย่อมจะกลายเป็นอุปสรรคที่สำคัญยิ่งในการติดต่อสัมพันธ์กับประเทศอื่น

เมื่อพิจารณาถึงลักษณะการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน จะพบว่ามัลักษณะที่พิเศษ กล่าวคือ อาชญากรที่ฟอกเงินนั้นมักจะใช้จุดอ่อนของระบบธุรกิจให้เกิดประโยชน์ ในการปกปิดร่องรอยหรือแหล่งที่มาของเงินหรือทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิด ซึ่งก็มักจะได้แก่ธุรกิจที่ไม่มีหลักฐานหรือเอกสารให้ติดตามร่องรอยได้ ธุรกิจที่ไม่มีการควบคุมอย่างเหมาะสมจากรัฐบาลของประเทศนั้น ๆ รวมทั้งการดำเนินธุรกิจที่รวดเร็วลับไวและปราศจากกลไกในการป้องกันมิฉ้อฉลที่ดีพอ ซึ่งมักจะเป็นการประกอบธุรกิจ หรือการแสวงหา หรือการเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินและเงินในรูปแบบใหม่ ๆ อาทิ การลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ การแลกเปลี่ยนทรัพย์สินผ่านการจำหน่ายที่โรงรับจำนำ รวมไปถึงการแลกเปลี่ยนสกุลเงินดิจิทัลที่กำลังได้รับความนิยมในปัจจุบัน เป็นต้น ดังนั้นกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจึงต้องมีการปรับปรุงพัฒนาอยู่เสมอ

ในอดีต เมื่อปี พ.ศ. 2542 กฎหมายฟอกเงินฉบับแรกของไทยได้ถือกำเนิดขึ้น โดยมีชื่อเต็มว่า พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 โดยผ่านการอนุมัติของรัฐสภาและประกาศในราชกิจจานุเบกษาฉบับกฤษฎีกาเล่ม 116 ตอนที่ 69 ก ลงวันที่ 21 เมษายน 2542 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 19 สิงหาคม 2542 ซึ่งนับว่าเป็นกฎหมายที่สาธารณชนขณะนั้นได้ติดตามอย่างใกล้ชิด

และสนับสนุนให้ทางปฏิบัติได้มีการบังคับใช้อย่างจริงจัง มิใช่เป็นเพียงบทกฎหมายที่ผ่านสภามาแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น³⁵

เหตุผลในการประกาศใช้ตามหมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติฉบับนี้ เนื่องจากในปัจจุบันผู้ประกอบการซึ่งกระทำความผิดกฎหมายบางประเภทได้นำเงินหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมากระทำในรูปแบบต่าง ๆ อันเป็นการฟอกเงิน เพื่อนำเงินหรือทรัพย์สินนั้นไปใช้ประโยชน์ในการกระทำความผิดต่อไปอีก ทำให้ยากแก่การปราบปรามการกระทำความผิดกฎหมายเหล่านั้นและโดยที่กฎหมายการฟอกเงินหรือดำเนินการกับเงินหรือทรัพย์สินนั้นได้เท่าที่ควร ดังนั้นเพื่อเป็นการตัดวงจรการประกอบอาชญากรรมดังกล่าว สมควรกำหนดมาตรการต่าง ๆ ให้สามารถดำเนินการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ หลักการดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความจริงจังและความมุ่งมั่นของรัฐบาลและผู้ตรากฎหมายที่ปรารถนาที่จะให้มีการปราบปรามการฟอกเงินอย่างจริงจัง

ภายหลังการประกาศใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 แล้ว ได้มีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเรื่อยมา จนกระทั่งเมื่อ ปี พ.ศ. 2558 ได้มีการปรับปรุงโดยการเพิ่มความผิดมูลฐานจากเดิม 7 มูลฐาน เพิ่มเป็น 12 มูลฐาน รวมเป็น 21 มูลฐาน ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 โดยเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติมนี้ คือ โดยที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มีบทบัญญัติบางประการที่ไม่เหมาะสมต่อการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในปัจจุบัน จึงเห็นควรปรับปรุงบทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวกับความผิดมูลฐานสถาบันการเงินทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด และลักษณะการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน การรายงานการทำธุรกรรม การตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าและการจัดฝึกอบรม และกำหนดระยะเวลาการเก็บรักษาทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด และการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายในความผิดมูลฐาน และการช่วยเหลือผู้ปฏิบัติกรตามอำนาจหน้าที่และเพิ่มอำนาจหน้าที่ของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในการประเมินความเสี่ยง การจัดทำแผนปฏิบัติการร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ และแจ้งรายชื่อผู้มีหน้าที่รายงานซึ่งกระทำการฝ่าฝืนไปยังหน่วยงานกำกับดูแล และส่งเสริมความร่วมมือของประชาชนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย และดำเนินการเกี่ยวกับการปฏิบัติการอำพราง การมิและใช้อาวุธปืนในการปฏิบัติหน้าที่ นอกจากนี้ ได้ปรับปรุงองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและคณะกรรมการธุรกรรม และกำหนดวิธีการในการคัดเลือกบุคคลเพื่อดำรง

³⁵ พลประสิทธิ์ ฤทธิรักษา, “กรณีต้องทำความเข้าใจเบื้องต้นในกฎหมายฟอกเงินของไทย,” อุลพาห, น.187 (ฉบับเดือนกรกฎาคม – ธันวาคม 2542).

ตำแหน่งเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและกำหนดเงื่อนไขเมื่อพ้นจากตำแหน่งดังกล่าว รวมทั้งปรับปรุงบทกำหนดโทษที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ เพื่อให้การปฏิบัติงานของคณะกรรมการและเลขาธิการดังกล่าวเป็นไปโดยอิสระ และการบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับมาตรฐานสากล จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

จะเห็นได้ว่ากฎหมายของไทยนั้นมีการแก้ไขอยู่บ่อยครั้ง และมีแนวโน้มที่จะต้องแก้ไขต่อไปเรื่อย ๆ อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ ส่วนหนึ่งนั้นเป็นการแก้ไขเพื่อให้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของไทยเป็นไปตามมาตรฐานสากลของ FATF มากยิ่งขึ้น ซึ่งการพัฒนาและปรับปรุงกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของไทยนั้นนอกจากจะเป็นไปเพื่อมิให้ประเทศไทยจะต้องตกไปอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีความเสี่ยงด้านการฟอกเงินที่สูง (Black List) เหมือนดังเช่นที่เคยเกิดขึ้นกับประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ. 2555 มาแล้วนั้น ยังเป็นไปเพื่อการป้องกันมิให้เงินสกปรกนั้นเข้ามาปะปนอยู่ในระบบเศรษฐกิจได้โดยง่าย และหากมาตรการในการป้องกันและปราบปรามดังกล่าวได้พัฒนาไปอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ก็ยังมีส่วนช่วยให้สามารถดำเนินการปราบปรามผู้กระทำความผิดได้มากขึ้นอีกทางหนึ่งด้วย

คณะกรรมการเฉพาะกิจเพื่อดำเนินมาตรการทางการเงิน (Financial Action Task Force (FATF)) ได้ออกมาตรฐานสากลเพื่อเป็นเกณฑ์ในการตรวจสอบการปฏิบัติงานด้านการป้องกันปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย (Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism (AML/CFT) ของประเทศต่าง ๆ ซึ่งมีมาตรฐานประการหนึ่งเกี่ยวกับการประเมินความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย โดยจะต้องมีการกำหนดหน่วยงานหลักในการประเมินความเสี่ยง และเป็นกลไกประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหน่วยงานกำกับดูแล หน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย และภาคธุรกิจในการดำเนินมาตรการป้องกันหรือลดความเสี่ยงในด้านดังกล่าวได้อย่างสอดคล้องเหมาะสมกับระดับของความเสี่ยง ตลอดจนต้องมีการทบทวนและปรับปรุงผลการประเมินความเสี่ยงอย่างต่อเนื่องตามสภาพการณ์แวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (สำนักงาน ปปง.) ได้ถูกก่อตั้งขึ้นเพื่อเป็นหน่วยงานหลักในการประเมินความเสี่ยงระดับชาติ โดยมอบหมายให้สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์เป็นผู้ดำเนินการศึกษาวิจัยซึ่งขอบเขตในการศึกษาวิจัย ครอบคลุมความเสี่ยงด้านการฟอกเงินของประเทศไทยที่เป็นผลมาจากการก่ออาชญากรรมต่าง ๆ ในประเทศ และต่างประเทศที่ส่งผลกระทบต่อระบบการเงิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาชญากรรมที่เป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายฟอกเงิน โดยพิจารณาจากข้อมูลหลักด้านภัยคุกคาม (Threat) และจุดเปราะบาง (Vulnerability) เป็นหลัก ส่วนระดับผลกระทบที่

เกิดตามมา (Consequence) ขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการเพื่อลดความเสี่ยงและการเพิ่มมาตรการที่เข้มงวดเพื่อลดจุดประบางหรือจุดอ่อนในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่มีอยู่ในปัจจุบัน³⁶

2.3.2 วัตถุประสงค์ของการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

จากกรณีเมื่อปีพ.ศ. 2555 ประเทศไทยได้ถูกคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อดำเนินการมาตรการทางการเงิน (Financial Task Force หรือ FATF) จัดให้มีความเสี่ยงในด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ทำให้พบว่าประเทศไทยได้รับผลกระทบอย่างมาก ทั้งนี้เพราะธนาคารตัวแทนซึ่งเป็นผู้ค้าในต่างประเทศมองธนาคารของประเทศไทยว่าเป็นประเทศที่มีความเสี่ยงในการฟอกเงินสูง พร้อมทั้งลูกค้าไทยถูกจัดระดับความเสี่ยงสูงเช่นกัน โดยธนาคารลูกค้าได้แจ้งว่าธนาคารของไทยจะต้องมีการวิเคราะห์ลูกค้าให้เข้มข้นขึ้นมากกว่าปกติ ดังนั้น สิ่งกระทบต่อเบงก์ในประเทศไทย คือ ธนาคารต้องสอบถามข้อมูลของลูกค้าเพิ่มขึ้น นอกจากนี้อาจต้องขอหลักฐานเพิ่ม เช่น เลขบัตรประจำตัวประชาชน หรือหนังสือเดินทางลูกค้าที่ทำธุรกรรมในประเทศไทย ด้วยเพราะการโอนเงินระหว่างประเทศต้องมีการให้ข้อมูลส่วนตัวของลูกค้า โดยตัวอย่างการฟอกเงินที่ทำให้ประเทศไทยถูกขึ้นบัญชีดำหรือแบล็คลิสต์ ก็ได้แก่³⁷ การฟอกเงินในตลาดหลักทรัพย์ เต็นท์รถ ร้านทอง ร้านอาหาร ปล่อยเงินกู้นอกระบบ ไฟแนนซ์รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ สหกรณ์ โครงการอสังหาริมทรัพย์ โดยมี 9 กลุ่มอาชีพที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน³⁸ คือ ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการดำเนินการทำให้คำแนะนำ หรือการเป็นที่ปรึกษาในการทำธุรกรรมที่เกี่ยวกับการลงทุนหรือการเคลื่อนย้ายเงินทุน ตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ที่ไม่ใช่สถาบันการเงินตามมาตรา 13 ผู้ประกอบอาชีพค้าอัญมณี เพชรพลอย ทองคำ หรือเครื่องประดับที่ประดับด้วยอัญมณี เพชรพลอย หรือทองคำ ผู้ประกอบการอาชีพค้าหรือให้เช่าซื้อรถยนต์ ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับนายหน้าหรือตัวแทนซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ ผู้ประกอบอาชีพค้าของเก่าตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับสำหรับผู้ประกอบธุรกิจที่มีใช่สถาบันการเงินตามประกาศกระทรวงการคลังเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับหรือตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับบัตร

³⁶ “เอกสารสรุปรายงานการประเมินความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายของประเทศไทย พ.ศ. 2559,” (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, ม.ป.ป), น. 1.

³⁷ “ตัวอย่างการฟอกเงินในประเทศไทยซึ่งถูกคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อดำเนินการมาตรการทางการเงิน (Financial Task Force หรือ FATF) ขึ้นบัญชีดำ,” บทความวันที่ 31 พฤษภาคม 2555,

http://www.decha.com/article/section/relieve_lawyer/9238

³⁸ กมชัดลึก, จับตา 9 อาชีพฟอกเงิน,” ข่าวออนไลน์ประจำวันวันที่ 2 ตุลาคม 2553,

http://www.decha.com/article/section/relieve_lawyer/9238

เงินอิเล็กทรอนิกส์ที่มีใช้สถาบันการเงินตามประกาศกระทรวงการคลังเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์ หรือตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับบัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงินตามประกาศกระทรวงการคลัง เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจบัตรเครดิต หรือตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์

ต่อมา คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบร่าง พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและร่าง พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่ก่อการร้าย และประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2556 อันแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยต้องการปรับปรุงประสิทธิภาพในการดำเนินการตามกฎหมาย ที่มีการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบเพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า ซึ่งถือเป็นวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งของการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ทั้งนี้ ประเทศไทยได้เข้ารับการประเมินมาแล้ว 2 รอบในปี พ.ศ. 2545 พ.ศ.2550 และล่าสุดเป็นการประเมินในรอบที่ 3 (พ.ศ. 2559-2560)

จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2560 สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) โดยพล.ต.อ.ชัยยะ ศิริอำพันธ์กุล เลขานุการปปง. ในขณะนั้น เปิดเผยว่า จากการศึกษาที่ประเทศไทยได้เข้ารับการประเมินการปฏิบัติตามมาตรฐานสากลด้านการป้องกันปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย (Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism - AML/CFT) ในฐานะสมาชิกกลุ่มต่อต้านการฟอกเงินเอเชียแปซิฟิก (Asia-Pacific Group on Money Laundering - APG) ซึ่งเป็นการประเมินความสอดคล้องใน “ด้านกรอบกฎหมายและด้านประสิทธิภาพ” เทียบกับ “มาตรฐานสากลของคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อดำเนินมาตรการทางการเงิน (Financial Action Task Force - FATF)” ซึ่งมุ่งหวังให้ทุกประเทศมีมาตรฐานการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพในระดับเดียวกัน ปิดช่องว่างไม่ให้อาชญากรแสวงหาประโยชน์จากประเทศที่มีความหย่อนยานของกฎระเบียบและมาตรการ AML/CFT ได้ ประเทศไทยจึงได้มีความพยายามผลักดันการดำเนินการให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล เพื่อไม่ให้อาชญากรมาใช้ประเทศไทยเป็นช่องทางในการฟอกเงิน และเพื่อไม่ให้ถูกขึ้นบัญชีรายชื่อเป็นประเทศที่มีความเสี่ยงด้านการฟอกเงิน ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อภาคธุรกิจหรือการทำธุรกรรมที่มีโอกาสความล่าช้าเนื่องจากธุรกรรมทางการเงินระหว่างประเทศจะถูกตรวจสอบเข้มขึ้น โดยหน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่ในการปรับปรุงกฎหมายเพื่อการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ได้แก่สำนักงาน ปปป. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ สำนักงานอัยการสูงสุดสำนักงาน ป.ป.ช. สำนักงาน

ตำรวจแห่งชาติ สภาคความมั่นคงแห่งชาติ ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงาน ก.ล.ต. และกรมสอบสวนคดีพิเศษ³⁹

ผลจากการประชุม ในปีพ.ศ. 2560 ดังกล่าว ถือว่าประเทศไทยมีการดำเนินการที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลใน “ด้านกรอบกฎหมาย” ในระดับมากและมากที่สุดจำนวน 26 ข้อ จาก 40 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 56.18 ซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญจากการประเมินครั้งก่อนเมื่อปี 2550 ที่ได้เพียงร้อยละ 31 โดยเป็นผลจากการที่รัฐบาลให้การสนับสนุนในการแก้ไขกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน รวมทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง สำหรับผลการประเมิน “ด้านประสิทธิผล” ของการดำเนินมาตรการ AML/CFT ซึ่งเพิ่งมีการประเมินเป็นครั้งแรกภายหลังการปรับปรุงมาตรฐานสากลในปี 2555 พบว่า ประเทศไทยมีพัฒนาการในการดำเนินงานที่ดีขึ้นอย่างเห็น ได้ชัด และได้รับการชื่นชมเป็นอย่างมากจากที่ประชุม APG โดยเฉพาะใน 4 ด้านจาก 11 ด้านที่ไทยได้รับการประเมินว่ามีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับสูง (substantial level) ได้แก่ (1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจในความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและมีมาตรการในการจัดการกับความเสี่ยงได้อย่างเหมาะสม (2) มีการให้ความร่วมมือระหว่างประเทศที่ดี (3) การวิเคราะห์และใช้ประโยชน์จากข่าวกรองทางการเงินของสำนักงาน ป.ป.ง. ในฐานะหน่วยข่าวกรองทางการเงินของประเทศไทยมีความเข้มแข็งและสามารถแสดงผลการดำเนินการได้อย่างเป็นที่น่าพอใจ (4) มีมาตรการดำเนินการกับทรัพย์สินที่ดี ซึ่งประเทศไทยได้รับการชื่นชมว่าเป็นประเทศที่สามารถแสดงผลได้ในระดับสูงเป็นอันดับต้นๆ ในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกเช่นเดียวกับสหรัฐอเมริกา และเป็นประเทศที่มีผลการดำเนินการกับทรัพย์สินที่ดีที่สุดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ส่วนวัตถุประสงค์ของการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินนอกจากจุดมุ่งหมายข้างต้นแล้ว ในทางปฏิบัติประเทศไทยยังได้มุ่งเน้นการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายฟอกเงินเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลด้านการป้องกันปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย (Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism - AML/CFT) ในฐานะสมาชิกกลุ่มต่อต้านการฟอกเงินเอเชียแปซิฟิก (Asia-Pacific Group on Money Laundering - APG) เพื่อให้เป็นที่ยอมรับจากหน่วยงานระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนเพื่อให้เป็นไปตามหลักปฏิบัติในการสกัดปัญหาการฟอกเงินไม่ให้แผ่ขยายอิทธิพลและเครือข่ายในประเทศไทยหรือต่างประเทศอีกด้วย

กล่าวโดยสรุปจะเห็นได้ว่า วัตถุประสงค์ของการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศไทยในปัจจุบัน ในทางทฤษฎีย่อมหมายถึงการมุ่งหวังป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินทุก

³⁹ กรุงเทพธุรกิจออนไลน์, “เฮลั่น! ไทยหลุดเบสส์กลิสต์เสี่ยงฟอกเงิน,” ข่าวประจำวันวันที่ 26 กรกฎาคม 2560, <http://www.bangkokbiznews.com/news/detail/766309>

แหล่งที่มาและทุกรูปแบบ อันเป็นการนำเงินหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมาแปรสภาพ เปลี่ยนรูป หรือแปลงให้เป็นทรัพย์สินใหม่ซึ่งเปรียบเสมือนการทำทรัพย์สินที่สกปรกให้กลายเป็นทรัพย์สินที่ได้มาโดยชอบหรือเป็นทรัพย์สินที่สะอาด อันจะเป็นการป้องกันและปราบปรามมิให้อาชญากรนำเงินหรือทรัพย์สินจำนวนดังกล่าวนี้ไปต่อยอด หรือกระทำความผิดอื่น ๆ ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายอย่างใหญ่หลวงต่อประเทศชาติต่อไป

บทที่ 3

บทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ในประเทศไทยและในต่างประเทศ

จากการที่ได้ศึกษาในบทที่ 2 มาแล้วนั้น พบว่าอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในปัจจุบันมีความ สลับซับซ้อนรุนแรง และสร้างความเสียหายในทางเศรษฐกิจต่อสังคมและประเทศชาติมากจนไม่สามารถ เปรียบเทียบได้กับอาชญากรรมทั่วไปที่พบได้ในอดีต โดยเฉพาะของการกระทำความผิดเกี่ยวกับการฟอก เงินซึ่งตัวของผู้กระทำความผิดเองก็พัฒนาลักษณะวิธีการการกระทำความผิดมากยิ่งขึ้น จนบางครั้ง มาตรการดำเนินคดีอาญาตามประมวลกฎหมายอาญาไม่สามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้ ครอบคลุมในทุก ๆ ด้านได้ นอกจากนี้ เงินได้จากการกระทำความผิดเหล่านี้ยังได้มีการนำไปปกปิด เปลี่ยนแปลงสภาพของเงินในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การนำเงินสดติดตัวออกนอกประเทศ การฝากเงินกับ สถาบันการเงิน การตั้งบริษัทหรือกิจการขึ้นบังหน้า ลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ เปิดร้านทอง นำเงินไป ลงทุนร้านอาหาร ปล่อยเงินกู้ในระบบ จัดไฟแนนซ์รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ ฝากสหกรณ์ ลงทุน ผ่านโครงการอสังหาริมทรัพย์ โดยมีแหล่งที่มาของการฟอกเงินนั้นมีมากมายหลายวิธี อาทิเช่น เงินจาก วงการการเมือง เงินที่ได้จากการฉ้อโกงประชาชน เงินจากกวางพอนัน เงินจากการค้ายาเสพติด เงินสินบน ซึ่งจงใจให้พนักงานผู้มีอำนาจกระทำความผิด เงินจากการกระทำความผิดต่อรัฐ เป็นต้น ดังนั้น กฎหมาย ที่จะถูกนำมาใช้ควบคุมหรือบังคับใช้กับการกระทำความผิดฐานฟอกเงินจึงต้องมีการบัญญัติไว้เป็นกรณี เฉพาะ เพื่อให้สามารถปราบปรามการฟอกเงินหรือดำเนินการกับเงินหรือทรัพย์สินนั้นได้อย่างมี ประสิทธิภาพ รวมถึงเป็นการตัดวงจรการประกอบอาชญากรรมดังกล่าว

จากการศึกษาพบว่ากฎหมายของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการ ฟอกเงินมีอยู่ด้วยกันหลายฉบับ ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาและรวบรวมไว้เพื่อเปรียบเทียบกับกฎหมาย ระหว่างประเทศ อาทิ องค์กร The Financial Action Task Force (FATF) ซึ่งเป็นคณะกรรมการเฉพาะกิจเพื่อ ดำเนินมาตรการทางการเงิน รวมถึงศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินใน

ต่างประเทศ ซึ่ง ได้แก่ กฎหมายของสหรัฐอเมริกา เครือรัฐออสเตรเลีย สาธารณรัฐฝรั่งเศส สหรัฐเม็กซิโก และสาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน) โดยจะขออธิบายตามลำดับ ดังนี้

3.1 มาตรการทางกฎหมายระหว่างประเทศเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

การกระทำความผิดฐานฟอกเงิน เป็นวิธีการที่อาชญากรนำเงินหรือทรัพย์สิน ที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานแต่ละประเภท ไปผ่านกระบวนการต่าง ๆ เพื่อซุกซ่อน หรือปกปิดแหล่งที่มา หรือแหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอน เพื่อไม่ให้ปรากฏร่องรอยทางการเงินหรือทรัพย์สิน ทำให้ดูเหมือนว่าเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากกิจการที่ชอบด้วยกฎหมาย ต่อจากนั้นจึงมีการนำกลับไปสู่เจ้าของในรูปของเงินหรือทรัพย์สินเสมือนชอบด้วยกฎหมาย และพร้อมที่จะถูกนำมาใช้ประกอบอาชญากรรมขยายวงกว้างออกไปได้อีก ประกอบอาชญากรรม จนกลายเป็นอาชญากรรมข้ามชาติที่มีอิทธิพลและก่อให้เกิดปัญหาอันเกี่ยวเนื่องกับความสงบสุขของสังคม ไปจนถึงการเป็นปัญหาที่เกี่ยวเนื่องกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอีกด้วย

ดังนั้น ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1988 เป็นต้นมา บรรดาหน่วยงานระหว่างประเทศจึงได้เสนามาตรการหรือเครื่องมือ เพื่อเรียกร้องหรือกระตุ้นให้ประเทศต่างๆ ดำเนินการป้องกันมิให้ระบบทางการเงินถูกนำไปใช้ในการฟอกเงิน กล่าวคือ

3.1.1 อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 (United Nations Convention Against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances, 19 December 1988) (United Nations International Drug Control Programme, 1993)

อนุสัญญานี้ มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน 1990 มีวัตถุประสงค์เพื่อต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวางหลักการต่าง ๆ ที่สำคัญ เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินด้วย คือ

- 1) กำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดอาญา
- 2) กำหนดให้ภาคีสมาชิกดำเนินการริบทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดที่เกี่ยวกับการลักลอบค้ายาเสพติด ซึ่งรวมถึงการริบทรัพย์สินตามคำร้องขอของภาคีสมาชิกอื่นด้วย
- 3) กำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับการค้ายาเสพติดเป็นความผิดที่สามารถส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้
- 4) กำหนดให้ภาคีสมาชิกต้องให้ความร่วมมือทางอาญาในส่วนที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นการสืบสวน สอบสวน ฟ้องคดี หรือการดำเนินการทางอาญาอื่น ๆ

3.1.2 ข้อเสนอ 40 ประการ (40 Recommendations) ของคณะทำงานเกี่ยวกับการแทรกแซงทางการเงิน The Financial Action Task Force (FATF)

องค์กร The Financial Action Task Force (FATF) ซึ่งเป็นคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อดำเนินมาตรการทางการเงิน FATF เป็นองค์การระหว่างรัฐบาลที่บรรดารัฐมนตรีของประเทศสมาชิกร่วมกันจัดตั้งขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1989 (ปี พ.ศ. 2532) โดยความเห็นชอบของที่ประชุมสุดยอดกลุ่มประเทศ G7¹ อาณัติของ FATF คือ การจัดตั้งมาตรฐานด้านต่าง ๆ และส่งเสริมให้มีการใช้มาตรการทางกฎหมาย มาตรการด้านการกำกับดูแลและมาตรการด้านปฏิบัติการอย่างบังเกิดผลในการต่อต้านการฟอกเงิน (ML) การสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย (TF) และการแพร่ขยายอาวุธตลอดจนภัยอื่น ๆ ที่จะกระทบต่อระบบการเงินระหว่างประเทศ นอกจากนี้ FATF ยังร่วมมือกับหน่วยงานระหว่างประเทศอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อระบุดูอ่อนด้านต่าง ๆ ในระดับชาติ โดยมีเป้าหมายเพื่อคุ้มครองมิให้มีการนำระบบการเงินระหว่างประเทศไปใช้ในการกระทำความผิด โดยปัจจุบัน FATF มีสมาชิกจำนวน 37 ประเทศ และอีก 2 องค์กร² (คณะกรรมการยุโรป : European Commission และกลุ่มความร่วมมืออ่าวอาหรับ : Gulf Cooperation Council) โดยแบ่งสมาชิกออกเป็นสองประเภท คือ 1. สมาชิกโดยตรง และ 2. สมาชิกสมทบ

สำหรับประเทศไทยนั้น มีฐานะเป็นสมาชิกประเภทสมทบ (Associate Member) เนื่องจากประเทศไทยเป็นสมาชิกผู้ร่วมก่อตั้ง Asia Pacific Group on Money Laundering หรือ APG ที่ได้มีการจัดตั้งขึ้นที่ประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2540 ซึ่งตามข้อบังคับ (Terms of References) ของ APG กำหนดให้สมาชิกของกลุ่มต้องปฏิบัติตามข้อแนะนำของ FATF และต้องปฏิบัติตามข้อมติของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติในการปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายด้วย ซึ่ง FATF จะทำหน้าที่ในการกำหนดมาตรฐานด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย (Anti – Money Laundering / Counter Financing of Terrorism) เพื่อให้ประเทศต่าง ๆ ปฏิบัติตาม ทั้งในด้านของกฎหมายและกระบวนการตรวจสอบในการป้องกันการฟอกเงินเพื่อก่อการร้ายในระดับนานาชาติ รวมถึงส่งเสริมให้ประเทศต่าง ๆ มีมาตรการด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายเพื่อให้ระบบทางการเงินระหว่างประเทศของระเทศสมาชิกเป็นไปด้วยความโปร่งใสและสุจริต³

¹ G7 หรือ Group of Seven หมายถึง กลุ่มประเทศอุตสาหกรรมชั้นนำ 7 ประเทศ อันได้แก่ สหรัฐอเมริกา อังกฤษ แคนาดา ฝรั่งเศส เยอรมนี อิตาลี และญี่ปุ่น

² สืบค้นเมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2562, จาก <http://www.fatf-gafi.org/about/membersandobservers/>

³ เพิ่งอ้าง.

FATF นั้นเป็นความร่วมมือระหว่างประเทศที่จะกำหนดนโยบายและดำเนินนโยบายดังกล่าว เพื่อให้ประเทศสมาชิกแก้ไขบทบัญญัติหรือของกฎหมายหรือข้อบังคับภายในประเทศให้สอดคล้องกับนโยบายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่ FATF กำหนด แต่อย่างไรก็ดี แม้ว่าโดยสถานะของ FATF นั้นยังไม่อาจกล่าวได้ว่าเป็นองค์กรระหว่างประเทศที่มีการใช้อำนาจตามกฎหมาย แต่ข้อเสนอแนะของ FATF นั้นเป็นการกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำเพื่อให้ประเทศต่าง ๆ ปฏิบัติและหรืออาจนำมาใช้เป็นแนวทางในการร่างกฎหมายเพื่อป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินภายในประเทศด้วย แต่ทั้งนี้ นโยบายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่ FATF กำหนด ซึ่งถ้าหากประเทศสมาชิกไม่ปฏิบัติตามนโยบายในการป้องกันและปราบปรามที่ FATF กำหนด ก็อาจได้รับผลกระทบต่อประเทศสมาชิกนั้นในลักษณะของสภาพบังคับ (Sanction) จากประเทศต่าง ๆ ที่สามารถกำหนดมาตรการการป้องกันและปราบปรามภายในประเทศได้อย่างมีมาตรฐานตามนโยบายของ FATF ได้เนื่องจากว่าในขณะนี้ข้อเสนอแนะ 40 ประการของ FATF ในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้รับการรับรองจากประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกมากกว่า 130 ประเทศ ซึ่งประเทศเหล่านี้ก็ได้นำข้อเสนอแนะดังกล่าวมาเป็นมาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินด้วย

จึงอาจกล่าวได้ว่า FATF เป็นคณะทำงานเฉพาะกิจที่กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินระหว่างประเทศเพื่อเป็นกรอบแนวทางให้ประเทศที่เป็นประเทศสมาชิกของ FATF ปฏิบัติตามเป็นแนวบรรทัดฐานและมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งนโยบายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของ FATF ปฏิบัติตามเป็นแนวบรรทัดฐานและมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งนโยบายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของ FATF นั้น นอกจากจะมีผลกระทบโดยตรงแก่ประเทศที่เป็นสมาชิกของ FATF แล้วยังมีผลโดยอ้อมต่อประเทศที่ไม่ได้เป็นสมาชิกของ FATF อีกด้วย กล่าวคือ แม้ว่าประเทศไทยจะยังไม่ได้เป็นสมาชิก FATF แต่ก็ยังมีสภาพบังคับทางอ้อมที่ทำให้ประเทศไทย ต้องปฏิบัติตามคำแนะนำในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของ FATF เพื่อให้ภาพลักษณ์ของประเทศมีมาตรฐาน เป็นที่น่าเชื่อถือ และได้รับการยอมรับในด้านของการมีมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในระดับสากล

ในปี ค.ศ. 1980 นั้น FATF ได้มีการประกาศรายงานของ FATF ซึ่งประกอบไปด้วยข้อเสนอแนะ 40 ประการ และถือเป็นการริเริ่มสำหรับการป้องกันและปราบปรามการใช้ระบบการเงินไปในทางที่ผิดเพื่อป้องกันการฟอกเงินที่ได้มาจากการค้ายาเสพติดและยังได้ใช้ข้อเสนอแนะในรายงานดังกล่าวเป็นมาตรฐานระหว่างประเทศในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินด้วย ต่อมาในปี ค.ศ. 2001 FATF ได้มีการประกาศรายงานเพิ่มเติม อันประกอบด้วยข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอีก 9 ประการ ซึ่งได้มีการขยายหน้าที่ของ FATF เพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ข้อเสนอแนะเหล่านี้ ประกอบไปด้วยมาตรการที่จะมุ่งต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย คือ การ

ดำเนินมาตรการใด ๆ อันเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย โดยจะต้องสามารถตรวจสอบและประเมินผลของมาตรการและระบบใน ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามข้อแนะนำของ FATF ซึ่งเป็นข้อกำหนดมาตรฐานระหว่างประเทศได้ ซึ่งในการประเมินผลการทำงานและข้อแนะนำเกี่ยวกับกรณีดังกล่าว นั้น จะมีการตรวจสอบผลการดำเนินงานระหว่างประเทศว่าแต่ละประเทศนั้นมีผลการดำเนินงานที่เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยผู้ที่เข้ามาตรวจสอบนั้นก็คือ FATF , องค์ภูมิภาคแบบ FATF , กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) และธนาคารโลก เพื่อเป็นหลักประกันว่าประเทศต่าง ๆ ที่เป็นสมาชิกได้นำข้อแนะนำของ FATF ไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว

ทั้งนี้ หลังจากที่มีการเข้ามาตรวจสอบประเทศต่าง ๆ แล้ว FATF ก็จะประเมินและจัดกลุ่มให้กับประเทศแต่ละประเทศ โดยการจัดกลุ่มนี้จะแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มประเภทด้วยกัน⁴ ได้แก่

1. กลุ่ม Super Black List เป็นกลุ่มประเทศที่มีความเสี่ยงสูงสุด โดยเข้าสู่กระบวนการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ (Sanction Major) ห้ามไม่ให้มีการทำธุรกรรมโดยทั้งสิ้น

2. กลุ่ม Dark Grey List เป็นกลุ่มประเทศที่ถูกขึ้นบัญชีดำประเภทที่ได้รับการเตือนแล้ว แต่ขาดความคืบหน้าในการปรับปรุงตามมาตรการของ FATF ประเทศที่อยู่ในกลุ่มนี้ อาจถูกมาตรการที่ไม่รุนแรง เช่น การกล่าวเตือนให้มีการปรับปรุงกฎหมายและออกมาตรการที่จำเป็นไปจนถึงระดับที่ต้องมีกระบวนการตรวจสอบการทำธุรกรรมต่างประเทศ (Enhanced Due Diligence : EDD) รวมถึง ระงับการทำธุรกรรม (Hold) เกี่ยวกับเงินในบัญชีของธนาคารของประเทศผู้รับเงินหรือถูกโอนเงินกลับ และ

3. กลุ่ม Grey List เป็นกลุ่มประเทศที่ถูกขึ้นบัญชีดำประเภทที่ได้รับการเตือนแล้ว เช่นเดียวกับกลุ่ม Dark Grey List และอยู่ในข่ายที่ต้องถูกเฝ้าระวัง แต่กลุ่มประเทศเหล่านี้เป็นกลุ่มที่มีความคืบหน้า และมีความพยายามที่เป็นรูปธรรมในเรื่องมาตรการการป้องกันตามมาตรฐานของ FATF⁵

⁴ ศูนย์ข้อมูล & ข่าวสืบสวนเพื่อสิทธิพลเมือง, โครเจ้าชายฟอกเงินก่อการร้าย [ออนไลน์] , สืบค้นจาก <https://www.tcijthai.com/news/2013/05/watch/2580>

⁵ FATF ได้กำหนดรายชื่อประเทศที่ไม่มีการใช้หรือประยุกต์ใช้มาตรฐานสากลด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย (AML/CFT) อย่างเพียงพอไว้ดังนี้ (ข้อมูลจากเวปไซต์ <http://amlo.go.th/index.php/th/search/detail/1152>)

1. ประเทศที่มีความบกพร่องทางด้านการใช้หรือประยุกต์ใช้มาตรฐานสากลด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินอย่างร้ายแรง ได้แก่ ประเทศอิหร่าน และประเทศเกาหลีเหนือ

2. ประเทศที่มีความคืบหน้าไม่เพียงพอในการแก้ไขข้อบกพร่อง หรือไม่ปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการเพื่อแก้ไขความบกพร่องทางด้านการใช้หรือประยุกต์ใช้มาตรฐานสากลด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ได้แก่ แอลจีเรีย เอกวาดอร์ เอธิโอเปีย อินโดนีเซีย เคนยา เมียนมาร์ เวียดนาม ปากีสถาน ซีเรีย ซาเนีย เยเมน (โดยประเทศ

ซึ่งข้อเสนอแนะ 40 ประการของ FATF นั้นก็ได้รับการรับรองจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศและธนาคารโลกด้วยว่าเป็นมาตรฐานระหว่างประเทศสำหรับป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย โดยข้อเสนอแนะดังกล่าวอาจแยกได้เป็น 2 ส่วน คือ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการป้องกันการฟอกเงินและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปราบปรามการฟอกเงิน

ในส่วนของมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของสถาบันการเงินนั้น FATF ก็ได้มีการกำหนดไว้ดังนี้

1. ในส่วนของนิยามความหมายของสถาบันการเงินนั้น FATF ได้ให้คำแนะนํากี่ยวกับความหมายของสถาบันการเงินไว้ว่า⁶

“สถาบันการเงิน” หมายถึง บุคคลหรือองค์กรใด ๆ ซึ่งประกอบธุรกิจในกิจกรรมหรือปฏิบัติการเพื่อหรือแทนลูกค้าเกี่ยวกับ การให้กู้ยืม ไม่ว่าจะเป็สินเชื่อบริโภค สินเชื่อจำนอง การขายลดบัญชีลูกหนี้มีหรือไม่มีสิทธิไต่เบี่ย และการสนับสนุนทางการเงินธุรกรรมเชิงพาณิชย์ ดังนั้น ตามคำจำกัดความของ FATF ซึ่งมีความหมายอย่างกว้างนั้น สถาบันการเงินที่จำเป็นต้องมีการดำเนินมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายนั้น จะต้องมีการดำเนินการจัดให้มีนโยบายในการบริหารความเสี่ยง (Risk Management) กล่าวคือ ก่อนที่สถาบันการเงินจะดำเนินการตามที่ลูกค้าร้องขอเพื่อเริ่มความสัมพันธ์ทางธุรกิจกัน จะต้องตรวจสอบข้อมูลของลูกค้าในเบื้องต้น เพื่อจำแนกประเภทของลูกค้าเสียก่อน เพื่อใช้หลักเกณฑ์

ไทยเองก็ได้เคยถูกตัดสินให้อยู่ในกลุ่มนี้เช่นกันเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2555 ซึ่งมีสาเหตุมาจากการที่ FATF มองว่าประเทศไทยไม่มีความคืบหน้าอย่างเพียงพอให้การแก้ไขข้อบกพร่องในด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน รวมถึงการป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย อย่างไรก็ตามหลังจากที่ประเทศไทยได้มีการแก้ไขและปรับปรุง พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 รวมถึงการออกบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย พ.ศ. 2556 ก็ทำให้ประเทศไทย หลุดพ้นจากการเป็นประเทศในกลุ่มดังกล่าว เมื่อช่วงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2556 ที่ผ่านมา)

3. ประเทศที่กำลังอยู่ในระหว่างการปรับปรุงการปฏิบัติตามมาตรฐานสากลด้านการใช้หรือประยุกต์ใช้มาตรฐานสากลด้านการใช้หรือประยุกต์ใช้มาตรฐานสากลด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน รวมถึงการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย (AML/CFT) ซึ่งได้รับแผนปฏิบัติการที่จัดทำร่วมกับ FATF ได้แก่ อัฟกานิสถาน แอลบานเนีย แองโกลา แอนติกัวและบาร์บูดา อาร์เจนตินา บังกลาเทศ กัมพูชา คิวบา อิรัก คูเวต คีร์กีสถาน ลาว นามิเบีย เนปาล นิการากัว ซูดาน ทาจิกิสถาน เวียดนาม ซิมบับเว มองโกเลีย

ทั้งนี้ หากลูกค้าหรือผู้ที่เข้ามาทำธุรกรรม มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับประเทศในกลุ่มดังกล่าว ก็จะต้องถือว่าบุคคลเหล่านั้นมีความเสี่ยงสูงด้วยเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่หรือประเทศด้วย ตามประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง แนวทางการพิจารณาความเสี่ยงเกี่ยวกับการฟอกเงินด้วย

⁶ สืบค้นจาก [http://www.fatf-gafi.org/publications/?hf=10&b=0&s=desc\(fatf_releasedate\)](http://www.fatf-gafi.org/publications/?hf=10&b=0&s=desc(fatf_releasedate))

ในการตรวจสอบและจัดระดับความเสี่ยงโดยสามารถจัดระดับความเสี่ยงของลูกค้าได้ออกเป็น 2 ระดับคือ

(ก) ลูกค้าที่มีความเสี่ยงต่ำ คือ ลูกค้าประเภทที่สถาบันการเงินได้วิเคราะห์และพิจารณาจากหลักฐานประกอบต่างๆ ที่ลูกค้าแสดงหรือจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ แล้วเห็นว่าลูกค้าเหล่านั้นมีระดับความเสี่ยงที่จะฟอกเงินหรือสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายต่ำ ซึ่งการตรวจสอบลูกค้าประเภทนี้ สถาบันการเงินก็อาจจะใช้มาตรการในการตรวจสอบที่ไม่ยุ่งยากหรือเคร่งครัดมากนัก⁷

(ข) ลูกค้าที่มีความเสี่ยงสูง คือ ลูกค้าที่สถาบันการเงินได้พิจารณาจากหลักฐานที่ลูกค้าแสดงหรือมอบให้กับสถาบันการเงินเพื่อใช้ในการดำเนินการตรวจสอบตามมาตรการการจัดระดับความเสี่ยงแล้ว เห็นว่าลูกค้าประเภทนี้โดยมากก็จะได้แก่ ลูกค้าที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่อการฟอกเงินสูง ลูกค้าที่เป็นนักการเมืองหรือมีความสัมพันธ์กับบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องในทางการเมือง ซึ่งในกรณีนี้ นอกจากสถาบันการเงินจะต้องตรวจสอบตามข้อกำหนดอย่างเคร่งครัดแล้ว ยังต้องมีการดำเนินการบริหารความเสี่ยงโดยการตรวจสอบแหล่งที่มาของทรัพย์สิน ความสัมพันธ์และลักษณะของการดำเนินธุรกิจอย่างเข้มข้นด้วย⁸

ทั้งนี้ นอกจากการจำแนกประเภทลูกค้าเพื่อพิจารณาความเสี่ยงที่อาจเกิดการฟอกเงินขึ้นแล้ว สถาบันการเงินยังมีหน้าที่ที่จะต้องจัดให้มีนโยบายการบริหารความเสี่ยงสำหรับการทำธุรกรรมทางการเงินหรือมีความสัมพันธ์ทางธุรกิจซึ่งไม่ต้องพบหน้าคู่กรณีอีกด้วย

2. การตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า (Customer Due Diligent CDD) สำหรับการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า นั้น FATF ได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับรูปแบบการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าสำหรับสถาบันการเงินไว้ โดยจะต้องมีมาตรการตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า รวมไปถึงการระบุและพิสูจน์ตัวตนเมื่อลูกค้าขอดำเนินธุรกรรม และจะเริ่มดำเนินการตรวจสอบลูกค้าเมื่อ

- (1) เมื่อลูกค้าเริ่มเข้ามามีความสัมพันธ์กับสถาบันการเงิน
- (2) เมื่อลูกค้ามีการทำธุรกรรมเป็นครั้งคราวน้อยกว่ามาตรฐานขั้นต่ำที่กำหนดไว้
- (3) เมื่อลูกค้ามีการโอนเงินที่ใช้สำหรับการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์
- (4) เมื่อสถาบันการเงินมีข้อสงสัยเกี่ยวกับความถูกต้องของข้อมูลหรือความเพียงพอของข้อมูลเกี่ยวกับตัวตนของลูกค้า

⁷ FATF 40 Recommendations October 2003 Incorporating all Subsequent amendments until October 2004 Article 5

⁸ FATF 40 Recommendations October 2003 Incorporating all Subsequent amendments until October 2004 Article 7

ซึ่งเมื่อได้มีการแบ่งประเภทความเสี่ยงของลูกค้าเรียบร้อยแล้ว ก็จะต้องดำเนินการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า (CDD) โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้⁹

(1) ระบุและตรวจสอบตัวตนเกี่ยวกับลูกค้า โดยใช้เอกสารข้อมูลหรือข้อมูลสารสนเทศจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ มีความเป็นกลางและมีความเป็นอิสระ โดยจะต้องมีการตรวจสอบถึงความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูลและตัวตนลูกค้านั้นได้

(2) ระบุและตรวจสอบถึงผู้รับผลประโยชน์ที่แท้จริงในลำดับสุดท้าย ทั้งลูกค้าประเภทบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล ซึ่งถ้าหากว่าผู้รับประโยชน์ในลำดับสุดท้ายเป็นนิติบุคคล ก็จะต้องสามารถระบุและตรวจสอบตัวตนของผู้ที่ถือกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน รวมถึงผู้มีอำนาจในการควบคุมทรัพย์สินด้วย นอกจากนี้ หากมีการอนุญาตให้มีการดำเนินการหรือทำธุรกรรมผ่านคนกลางหรือบุคคลที่สามได้ สถาบันการเงินจะต้องขอข้อมูลเอกสารและตรวจสอบจนเป็นที่น่าพอใจว่าเป็นข้อมูลที่ถูกต้องและเชื่อถือได้

(3) จะต้องหาข้อมูลอันเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และเจตนาธรรมในการขอเข้าทำธุรกรรม

(4) เมื่อมีการตกลงอนุญาตให้ทำธุรกรรมทางการเงิน โดยให้เริ่มความสัมพันธ์ทางธุรกิจได้แล้ว สถาบันการเงินก็จะต้องตรวจสอบการทำธุรกรรมต่าง ๆ ตลอดระยะเวลาที่ยังเป็นลูกค้าอยู่ด้วย

(5) สถาบันการเงินจะต้องตรวจสอบความสัมพันธ์ทางธุรกิจกับลูกค้าและตรวจสอบการทำธุรกรรมของลูกค้าตลอดระยะเวลาที่มีความสัมพันธ์กัน ว่าการทำธุรกรรมดังกล่าวมีความสอดคล้องกับฐานะและความรู้ของลูกค้ายานั้น

ในการดำเนินการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้านั้น สามารถให้บุคคลที่สามดำเนินการตามข้อ (1) ถึง (3) ได้ แต่อย่างไรก็ตาม จะต้องดำเนินการตรวจสอบการดำเนินการของบุคคลที่สามซ้ำอีกครั้งหนึ่ง และจะต้องรับผิดชอบในการดำเนินการนั้นด้วย ซึ่งบุคคลที่สามที่ได้รับอนุญาตให้เป็นผู้ตรวจสอบนั้น สถาบันการเงินจะต้องมั่นใจได้ว่าสถาบันการเงินจะสามารถขอสำเนาข้อมูลระบุตัวตนและเอกสารที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ตามข้อกำหนดอันเกี่ยวกับการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า (CDD) ได้ และจะต้องมั่นใจได้ว่า บุคคลที่สามที่ถูกมอบหมายให้ดำเนินการตรวจสอบแทนนั้น จะต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดของการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า (CDD) อย่างถูกต้องครบถ้วนด้วย

ซึ่งนอกจากวิธีในการดำเนินการตรวจสอบตามปกติดังกล่าวแล้ว หากสถาบันการเงินต้องการมีธุรกรรมหรือดำเนินการใด ๆ กับต่างประเทศ FATF ก็ยังได้กำหนดขั้นตอนในการตรวจสอบ

⁹ FATF 40 Recommendations October 2003 Incorporating all Subsequent amendments until October 2004 Article 5 (a),(b),(c),(d)

เพิ่มเติมให้สถาบันการเงินต้องดำเนินการตรวจสอบ โดยสถาบันการเงินจะต้องเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสถาบันการเงินซึ่งเป็นตัวแทนในต่างประเทศเหล่านั้นอย่างเพียงพอ รวมถึงจะต้องมีการตรวจสอบด้วยว่าสถาบันการเงินตัวแทนในต่างประเทศนั้น เคยถูกสอบสวนหรือเคยได้รับการลงโทษในการทำผิดข้อบังคับ หรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับการฟอกเงินหรือไม่¹⁰ และผลการประเมินการดำเนินงานในการควบคุมการฟอกเงินของสถาบันการเงินตัวแทนในต่างประเทศ ว่ามีมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่ได้มาตรฐานสากลหรือไม่¹¹ ซึ่งก่อนที่จะมีการทำธุรกรรมใด ๆ กับสถาบันการเงินตัวแทนในต่างประเทศ สถาบันการเงินจะต้องขออนุมัติจากผู้บริหารระดับสูงของสถาบันการเงินตัวแทนในต่างประเทศก่อนการเริ่มการค้าเงินใหม่ทุกครั้ง และจะต้องจัดทำเอกสารเกี่ยวกับหน้าที่และความรับผิดชอบของสถาบันการเงินตัวแทนในต่างประเทศแต่ละแห่ง¹² นอกจากนี้ ในกรณีที่มีการชำระเงินเพื่อผ่านไปยังสถาบันการเงินตัวแทนในต่างประเทศ ก็จะต้องตรวจสอบจนเป็นที่น่าพอใจว่าสถาบันการเงินตัวแทนในต่างประเทศนั้น ได้มีการตรวจสอบตัวตนและได้ดำเนินการตรวจสอบลูกค้าที่ทำธุรกรรมกับสถาบันการเงินตัวแทนในต่างประเทศ รวมถึงสถาบันการเงินตัวแทนในต่างประเทศสามารถจัดหาข้อมูลเกี่ยวกับลูกค้ารายนั้นได้หากสถาบันการเงินที่ส่งเงินนั้นได้ร้องขอ¹³ ซึ่งขั้นตอนในการดำเนินการตรวจสอบดังกล่าวนี้เป็นขั้นตอนในการตรวจสอบเบื้องต้น เพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าของตน

ทั้งนี้ เมื่อสถาบันการเงินได้รับข้อมูลจากการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าแล้ว สถาบันการเงินจะต้องเก็บรักษาข้อมูล รวมถึงบันทึกหลักฐานที่จำเป็นทั้งปวงเกี่ยวกับการทำธุรกรรมทางการเงินทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยบันทึกหลักฐานข้อมูลดังกล่าวจะต้องสามารถสืบค้นลักษณะการทำธุรกรรมเฉพาะเรื่องได้ และมีรายละเอียดเกี่ยวกับจำนวนและชนิดของสกุลเงินที่เกี่ยวข้อง รวมถึงสถาบันการเงินจะต้องเก็บเอกสารที่เกี่ยวข้องกับลูกค้าไว้ด้วย อาทิเช่น สำเนาหรือบันทึกหลักฐานเอกสารระบุตัวตนซึ่งทางราชการออกให้ ได้แก่ หนังสือเดินทาง บัตรประจำตัวประชาชน ใบขับขี่รถยนต์ เป็นต้น โดยสถาบันการเงินมีหน้าที่ในการเก็บรักษาเอกสารอันเกี่ยวกับการ

¹⁰ FATF 40 Recommendations October 2003 Incorporating all Subsequent amendments until October 2004 Article 7(a)

¹¹ FATF 40 Recommendations October 2003 Incorporating all Subsequent amendments until October 2004 Article 7(b)

¹² FATF 40 Recommendations October 2003 Incorporating all Subsequent amendments until October 2004 Article 7(d)

¹³ FATF 40 Recommendations October 2003 Incorporating all Subsequent amendments until October 2004 Article 7(e)

ทำธุรกรรมของลูกค้าภายหลังจากสิ้นสุดความสัมพันธ์ในการเป็นลูกค้าของสถาบันการเงินเป็นเวลาอย่างน้อยที่สุด 5 ปี¹⁴

ซึ่งนอกจากขั้นตอนดังกล่าวมาแล้ว FATF ก็ยังได้กำหนดข้อห้ามและข้อปฏิบัติอื่น ๆ สำหรับสถาบันการเงิน ซึ่งไม่ว่าผลการตรวจสอบลูกค้าจะออกมาเป็นเช่นไร จะต้องไม่มีการรับทำธุรกรรมให้กับลูกค้าที่ไม่เปิดเผยชื่อหรือลูกค้าที่ใช้นามแฝงโดยเด็ดขาด และถ้าหากสถาบันการเงินไม่สามารถปฏิบัติตามกระบวนการตรวจสอบเพื่อพิสูจน์ทราบลูกค้าได้ สถาบันการเงินจะต้อง ไม่อนุญาตให้ลูกค้าดำเนินธุรกรรมกับสถาบันการเงิน โดยจะต้องจัดทำรายงานการทำธุรกรรมที่น่าสงสัยอันเกี่ยวกับลูกค้าและรายงานให้เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจตามกฎหมายทราบ¹⁵ และสถาบันการเงินควรจะให้ความสนใจเป็นพิเศษในกรณีที่อาจมีการใช้เทคโนโลยีใหม่เพื่อการฟอกเงินหรือการทำธุรกรรมที่มีจำนวนมากหรือรูปแบบการทำธุรกรรมที่มีความสลับซับซ้อน¹⁶ และหากมีความจำเป็น สถาบันการเงินอาจจะมียุทธศาสตร์หรือขั้นตอนในการปฏิบัติเพื่อจัดการความเสี่ยงในการทำธุรกรรมขึ้นเพิ่มเติมนอกจากที่กำหนดไว้ได้¹⁷ และจะต้องจัดทำรายงานบันทึกผลการตรวจสอบให้พนักงานผู้ตรวจสอบได้รับทราบเป็นลายลักษณ์อักษร

3. การรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยและการกำกับการปฏิบัติงานของสถาบันการเงิน

เมื่อสถาบันการเงินพิจารณาผลของการตรวจสอบข้อมูลและรายละเอียดของลูกค้าแล้วมีเหตุสงสัยหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าเงินที่ลูกค้านำมาใช้ในการทำธุรกรรมหรือได้มาจากการทำธุรกรรมนั้นเป็นเงินที่ได้ที่ได้มาจากการประกอบอาชญากรรมหรือการกระทำความผิดหรือมีความเกี่ยวข้องกับการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย สถาบันการเงินจะต้องรายงานการทำธุรกรรมหรือข้อมูลนั้นให้กับเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินทราบทันที¹⁸ นอกจากนี้ FATF ยังได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการกำหนดบทบาทอำนาจหน้าที่ของสถาบันการเงินและเจ้าหน้าที่ของสถาบัน

¹⁴ FATF 40 Recommendations October 2003 Incorporating all Subsequent amendments until October 2004 Article 10

¹⁵ FATF 40 Recommendations October 2003 Incorporating all Subsequent amendments until October 2004 Article 5

¹⁶ FATF 40 Recommendations October 2003 Incorporating all Subsequent amendments until October 2004 Article 8

¹⁷ FATF 40 Recommendations October 2003 Incorporating all Subsequent amendments until October 2004 Article 11

¹⁸ FATF 40 Recommendations October 2003 Incorporating all Subsequent amendments until October 2004 Article 13

การเงินในการป้องกันการฟอกเงิน โดยกำหนดให้สถาบันการเงินและเจ้าหน้าที่ในสถาบันการเงินจะต้องได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายจากความรับผิดชอบทางอาญาและทางแพ่งสำหรับการละเมิดข้อจำกัดใด ๆ ในการเปิดเผยข้อมูลซึ่งได้ถูกกำหนดให้ต้องปฏิบัติตามที่ได้ระบุไว้ในสัญญาหรือโดยบทบัญญัติของกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับหรือข้อบัญญัติของการบริหารงานของสถาบันการเงิน หากสถาบันการเงินหรือเจ้าหน้าที่ของสถาบันการเงินนั้น ได้มีการรายงานการทำธุรกรรมที่ต้องสงสัยไปยังเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานที่มีอำนาจตามกฎหมายอันเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ไม่ว่าจะสถาบันการเงินหรือเจ้าหน้าที่ของสถาบันการเงินจะทราบหรือไม่ทราบแน่ชัดถึงการประกอบอาชญากรรมที่อยู่เบื้องหลังก็ตาม¹⁹ และห้ามมิให้บุคคลภายนอกทราบถึงการรายงานการทำธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย และต้องปฏิบัติตามกฎหมายในการห้ามเปิดเผยข้อเท็จจริงดังกล่าวด้วย²⁰ ซึ่งการรายงานการทำธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยนี้เป็นหนึ่งในข้อแนะนำ 40 ข้อ ของ FATF ที่มีการกำหนดให้การรายงานการทำธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยนั้นเป็นหนึ่งในมาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยการใช้ฐานข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อมูลที่ใช้ในการสืบทราบข้อเท็จจริงในการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน

อย่างไรก็ตาม นอกจากการให้คำแนะนำเกี่ยวกับมาตรการในการป้องกันการฟอกเงินแล้ว FATF ยังได้ให้คำแนะนำเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนามาตรการในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและกำหนดแผนงานในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินอันเกี่ยวกับการรายงานการทำธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยอย่างต่อเนื่อง โดยองค์กรหรือหน่วยงานที่มีบทบาทหรืออำนาจหน้าที่ในการกำหนดมาตรการป้องกันการฟอกเงินต้องดำเนินการเพื่อพัฒนามาตรการดังกล่าวให้เท่าทันกับอาชญากรที่พยายามพัฒนาและคิดค้นวิธีการใหม่ ๆ ที่จะนำมาใช้ในการฟอกเงินด้วย กล่าวคือ²¹

1. สถาบันการเงินจะต้องมีการพัฒนานโยบาย ขั้นตอน วิธีการและการควบคุมภายใน รวมถึงจะต้องจัดให้มีการบริหารจัดการการกำกับ การปฏิบัติงานที่เหมาะสม และมีมาตรฐานที่ดีในการจ้างเจ้าหน้าที่ของสถาบันการเงิน

2. สถาบันการเงินจะต้องจัดให้มีแผนงานการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ของสถาบันการเงินอย่างต่อเนื่อง และ

¹⁹ FATF 40 Recommendations October 2003 Incorporating all Subsequent amendments until October 2004 Article 14

²⁰ FATF 40 Recommendations October 2003 Incorporating all Subsequent amendments until October 2004 Article 14(b)

²¹ FATF 40 Recommendations October 2003 Incorporating all Subsequent amendments until October 2004 Article 15

3. สถาบันการเงินจะต้องจัดให้มีระบบการตรวจสอบเพื่อทดสอบระบบในการปฏิบัติงาน เพื่อป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

ทั้งนี้ การจะใช้มาตรการต่าง ๆ เหล่านี้ของ FATF ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดได้นั้น ก็มีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาและดำเนินแผนงานการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในแต่ละประเทศนั้นเป็นไปในแนวทางเดียวกันและสามารถพัฒนาต่อไปได้ง่าย

ซึ่งหลักเกณฑ์ในการดำเนินการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของสถาบันการเงินนั้น สถาบันการเงินก็ต้องนำข้อแนะนำของ FATF ไปใช้ ซึ่งผู้ศึกษาได้กล่าวมาแล้วว่า FATF ได้ให้นิยามว่า “สถาบันการเงิน” หมายถึง บุคคลหรือองค์กรใด ๆ ซึ่งประกอบธุรกิจในการกิจกรรมหรือปฏิบัติการเพื่อหรือแทนลูกค้าเกี่ยวกับ การให้กู้ยืม ไม่ว่าจะเป็นสินเชื่อผู้บริโภค สินเชื่อจํานอง การขายลดบัญชีลูกหนี้มีหรือไม่มีสิทธิไต่เบี่ย และการสนับสนุนทางการเงินธุรกรรมเชิงพาณิชย์ ดังนั้น แต่ละประเทศจึงต้องทำให้ประเทศอื่น ๆ มั่นใจว่าสถาบันการเงินภายในประเทศของตนนั้น ได้มีการนำข้อเสนอแนะของ FATF ไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ และผู้ประกอบการที่เป็นสถาบันการเงินนั้นจะต้องปฏิบัติตามมาตรการของกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับและต้องมีการตรวจสอบการดำเนินงานอย่างเคร่งครัด เพื่อมิให้อาชญากรหรือผู้สมรู้ร่วมคิด ได้ถือครองหรือรับประโยชน์ใด ๆ หรือได้รับการควบคุมดำรงตำแหน่งในการบริหารจัดการสถาบันการเงินเสียเอง นอกจากนี้สถาบันการเงินเองก็ต้องได้รับใบอนุญาตในการดำเนินการหรือมีการจดทะเบียนและอยู่ภายใต้ระเบียบข้อบังคับอย่างเหมาะสม รวมถึงต้องอยู่ภายใต้การดูแลหรือควบคุมเพื่อป้องกันการฟอกเงินด้วย²² โดยจะต้องมีหน่วยงานในการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานเพื่อให้การดำเนินการตามมาตรการในการป้องกันนั้นมีประสิทธิภาพ ดังนั้นในการดำเนินการต่าง ๆ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีหน่วยงานเฉพาะในการประเมินผลการดำเนินงาน ซึ่งการประเมินการดำเนินงานและความเสี่ยงนี้ จะต้องทำโดยหน่วยงานของรัฐบาล หรือองค์กรควบคุมตนเอง²³ เช่น องค์กรอิสระ เพื่อให้สามารถมั่นใจได้ว่าสถาบันการเงินได้ปฏิบัติตามมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินอย่างมีประสิทธิภาพและมีความเป็นอิสระในการดำเนินงาน

3.1.3 แนวทางของสภาประชาคมยุโรป (Directive of the council of the European Communities)

กลุ่มประชาคมยุโรป (EC) ได้ยอมรับว่า วิธีการที่มีประสิทธิภาพที่สุดในการต่อต้านการฟอกเงิน คือ การให้ความร่วมมือกันในระหว่างประเทศยุโรปด้วยกัน จึงกำหนดแนวทางการแก้ไข

²² FATF 40 Recommendations October 2003 Incorporating all Subsequent amendments until October 2004 Article 23

²³ FATF 40 Recommendations October 2003 Incorporating all Subsequent amendments until October 2004 Article 24

ปัญหาดังกล่าวโดยอาศัยสภาประชาคมยุโรป หลักสำคัญของกลุ่มประชาคมยุโรป ได้แก่การกำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดอาญาตามกฎหมายภายในของสมาชิก และการเพิ่มความร่วมมือกันในการสืบสวนสอบสวน และการฟ้องคดีเกี่ยวกับการฟอกเงิน นอกจากนี้ ยังกำหนดหน้าที่ของสถาบันการเงินที่จะต้องให้ลูกค้าแสดงตัวตน (Identification) ทุกครั้งที่การโอนเงินผ่านระบบธนาคารตั้งแต่ 18,500 เหรียญสหรัฐขึ้นไป รวมทั้งกรณีมีเหตุอันควรสงสัยว่าจะมีการฟอกเงิน ลูกค้าต้องแสดงตนด้วย แม้ว่าจำนวนที่โอนจะมีจำนวนต่ำกว่าจำนวนที่กำหนด ซึ่งสถาบันการเงินจะต้องเก็บรักษาหลักฐานการโอนเงินและการแสดงตนของลูกค้าเป็นเวลาอย่างน้อย 5 ปี²⁴

3.1.4 อนุสัญญาของกลุ่มประชาคมยุโรป (Council of Europe Convention)

อนุสัญญาว่าด้วยการฟอกเงิน คั่น ยืด และริบทรัพย์สินที่ได้รับจากการประกอบอาชญากรรม ได้มีการลงนามเมื่อเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1990 โดยประเทศต่างๆ จำนวน 15 ประเทศที่รวมตัวกันเป็นกลุ่มประชาคมยุโรป (Council of Europe)

ตามอนุสัญญานี้ ภาคีสมาชิกจะต้องกำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดทางอาญาตามกฎหมายภายในของตน และภาคีสมาชิกจะต้องให้ความร่วมมือกันในการสืบสวนสอบสวน ยึดหรืออายัดทรัพย์สิน หรือรายได้จากการประกอบอาชญากรรม นอกจากนี้ภาคีสมาชิกจะต้องกำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อให้สถาบันการเงินส่งมอบบันทึกหลักฐานทางการเงินในกรณีมีเหตุอันควรสงสัยว่าได้มีการฟอกเงิน รวมทั้งให้มีการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการรักษาความลับของธนาคาร (Bank Secrecy Act) เพื่อมิให้สามารถใช้เป็นข้ออ้างในการปฏิเสธการปฏิบัติตามมาตรการต่างๆ ที่อาจกำหนดขึ้น

3.1.5 คำประกาศของคณะกรรมการ (Committee on Banking Regulation and Supervisory)

คณะกรรมการ ซึ่งประกอบไปด้วยผู้แทนจากธนาคารกลางและเจ้าหน้าที่ด้านตรวจสอบทางการเงินของกลุ่มประเทศอุตสาหกรรม 10 ประเทศ (G10) ได้มีการประชุมเมื่อเดือนธันวาคม ค.ศ. 1988 ประเทศสวิตเซอร์แลนด์

ตามคำประกาศของคณะกรรมการ ถือว่า การฟอกเงินระหว่างประเทศเป็นประเด็นสำคัญที่สุด โดยยอมรับว่ามาตรการเพื่อป้องกันการฟอกเงินประการแรกและถือเป็นประการที่สำคัญที่สุด คือ การมีระบบการจัดการทางธนาคารที่มั่นคง และเพิ่มความระมัดระวัง เพื่อป้องกันไม่ให้สถาบันการเงินต้องเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้อง หรือถูกใช้ในการฟอกเงิน คณะกรรมการได้ตกลงกันว่า ธนาคารมีหน้าที่รับผิดชอบในการให้ลูกค้าต้องแสดงตน รวมทั้งการให้ระบุชื่อเจ้าของบัญชีที่

²⁴ สุรพล ไตรเวทย์, “อาชญากรรมยาเสพติดกับความจำเป็นของกฎหมายฟอกเงิน,” รวมบทความและสารบัญ นำรู้เกี่ยวกับกฎหมายฟอกเงิน, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2542), น. 145-146.

แท้จริง นอกจากนี้ธนาคารควรพัฒนาการตรวจสอบ และวิธีการฝึกอบรมเพื่อให้มีการปฏิบัติตามนโยบายที่กำหนด

จากที่ได้กล่าวมาทั้งหมดนี้ จะเห็นว่าเมื่อประเทศต่างๆ ทั่วโลกได้ประสบกับปัญหาการฟอกเงินที่เหล่าอาชญากรได้มาจากการประกอบอาชญากรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการลักลอบค้ายาเสพติด จึงได้มีความพยายามในการหามาตรการ หรือเครื่องมือเพื่อต่อต้านการฟอกเงิน เป็นความผิดทางอาญาตามกฎหมายภายในของแต่ละประเทศ และจะต้องกำหนดภาระหน้าที่แก่ธนาคาร ตลอดจนสถาบันการเงินต่างๆ ซึ่งเป็นแหล่งใหญ่สำหรับการฟอกเงิน ในการมีส่วนร่วมเพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องการฟอกเงิน นอกจากนี้ความร่วมมือระหว่างประเทศ ก็เป็นเครื่องมือที่สำคัญอีกประการหนึ่งในการต่อต้านการฟอกเงิน เนื่องจาก ปัจจุบัน เป็นยุคที่ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ได้กลายเป็นอาชญากรรมข้ามชาติ โดยมีการซื้อขายหรือการโอนเงินระหว่างประเทศต่างๆ เพื่อฟอกเงินหรือทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดในขอบเขตที่กว้างขวางมากขึ้น จึงเป็นการยากที่ประเทศใดประเทศหนึ่งจะทำการปราบปรามการกระทำความผิดได้แต่เพียงลำพัง

3.1.6 อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร (United Nations Convention against Transnational Organized Crime – UNTOC)

เมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2556 พระเจ้าหลานเซอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา เอกอัครราชทูตผู้แทนถาวรแห่งประเทศไทยประจำสหประชาชาติ ณ กรุงเวียนนา ได้ทรงเป็นผู้แทนรัฐบาลไทยในการขึ้นสัตยาบันอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร (United Nations Convention against Transnational Organized Crime – UNTOC) ต่อผู้แทนเลขาธิการสหประชาชาติ ณ นครนิวยอร์ก

ทั้งนี้ ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาฯ ลำดับที่ 179 โดยการขึ้นสัตยาบันตราสารฉบับดังกล่าวจะทำให้มีผลใช้บังคับกับประเทศไทยในวันที่ 16 พฤศจิกายน 2556 เป็นต้นไปตามข้อ 38 ของอนุสัญญาฯ

อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร เป็นกรอบความร่วมมือทางกฎหมายที่กำหนดมาตรฐานระดับสากลเกี่ยวกับการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่กระทำโดยองค์กรอาชญากรรม โดยมีขอบเขตการบังคับใช้ในด้าน การป้องกัน การสืบสวนและการดำเนินคดีเกี่ยวกับฐานความผิดที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาฯ 4 ฐาน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในกลุ่มองค์กรอาชญากรรม การฟอกทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด การทุจริตคอร์รัปชัน และการขัดขวางกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งฐานความผิดร้ายแรงที่อนุสัญญาฯ ได้กำหนดนิยามในอนุสัญญาฯ ข้อที่ 2 (b) ว่า “อาชญากรรมที่ร้ายแรง (Serious crime)” หมายถึง อาชญากรรมที่ร้ายแรง (Serious crime)” หมายถึง การกระทำที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่ 4 ปี

ขึ้นไปหรืออัตราโทษที่ร้ายแรงกว่า²⁵ และเมื่อความผิดดังกล่าวมีลักษณะข้ามชาติและเกี่ยวข้องกับกลุ่มองค์กรอาชญากรรม จึงต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างรัฐภาคี อาทิ การส่งผู้ร้ายข้ามแดน เรื่อง โอนตัวนักโทษ การช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญา

อนึ่ง อนุสัญญาฯ นี้มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 29 กันยายน 2556 และประเทศไทยเองก็ได้มีพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 เป็นกฎหมายอนุวัติการสำหรับอนุสัญญาดังกล่าวแล้ว²⁶

3.1.7 พิธีสารเพื่อป้องกัน ปราบปรามและลงโทษ การค้ามนุษย์โดยเฉพาะสตรีและเด็ก เสริมอนุสัญญาฯ (Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organization Crime)

เมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2556 พระเจ้าหลานเชอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา เอกอัครราชทูตผู้แทนถาวรแห่งประเทศไทยประจำสหประชาชาติ ณ กรุงเวียนนา ได้ทรงเป็นผู้แทนรัฐบาลไทยในการยื่นสัตยาบันพิธีสารเพื่อป้องกัน ปราบปรามและลงโทษ การค้ามนุษย์โดยเฉพาะสตรีและเด็ก เสริมอนุสัญญาฯ (Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organization Crime)

สำหรับพิธีสารเพื่อป้องกัน ปราบปรามและลงโทษ การค้ามนุษย์โดยเฉพาะสตรีและเด็กเสริมอนุสัญญาฯ นั้น มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อป้องกันและต่อต้านการค้ามนุษย์โดยให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับสตรีและเด็ก โดยพิธีสารฯ นี้ ได้กำหนดให้การค้ามนุษย์เป็นความผิดทางอาญาและกำหนดมาตรการเพื่อคุ้มครองและช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ เช่น การพิจารณาคดีลับ หรือการจัดให้มีการฟื้นฟูทางกายภาพทางจิตใจและทางสังคม และการกำหนดความร่วมมือในการส่งกลับเหยื่อจากการค้ามนุษย์ไปยังประเทศต้นทาง อนึ่ง พิธีสารฯ มีผลใช้บังคับแล้วเมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2546 ปัจจุบัน โดยประเทศไทยเข้าเป็นภาคีพิธีสารฯ ลำดับที่ 158

ปัจจุบันประเทศไทยได้มีพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 เป็นกฎหมายอนุวัติการสำหรับพิธีสารฯ ดังกล่าวแล้ว

²⁵ UNTOC Article 2 (b) "Serious crime" shall mean conduct constituting an offence punishable by a maximum deprivation of liberty of at least four years or a more serious penalty

²⁶ กระทรวงการต่างประเทศ, การเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ ที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร และพิธีสารเพื่อป้องกัน ปราบปรามและลงโทษ การค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็กเสริมอนุสัญญาฯ , ข่าวสารนิเทศ วันที่ 20 ต.ค. 2556.

อนึ่ง การเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร และพิธีสารเพื่อป้องกันปราบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็กนับเป็นก้าวสำคัญในการแสดงความมุ่งมั่นของรัฐบาลไทยในการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติทุกรูปแบบ และเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับหน่วยงานผู้บังคับใช้กฎหมายของประเทศไทยในการขอความร่วมมือจากภาคีอื่นๆ ตามอนุสัญญาฯ และพิธีสารฯ ในการสืบสวน สอบสวน ติดตามนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ อันจะมีส่วนช่วยในการเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศไทยในอนาคต²⁷

3.2 มาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

มาตรการในการต่อต้านการฟอกเงินเป็นมาตรการระดับสากลที่ประเทศต่าง ๆ นำมาใช้ในการควบคุมอาชญากร องค์กรอาชญากรรม ควบคุมการคอร์รัปชันและใช้เป็นมาตรการทางการเงินในการตรวจสอบระบบการเงินที่มีความผิดปกติของประเทศ ผู้เขียนได้ทำการศึกษาและเลือกมาใช้ประกอบการศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เพื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศไทยเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ซึ่งได้แก่ กฎหมายของสหรัฐอเมริกา เครือรัฐออสเตรเลีย สาธารณรัฐฝรั่งเศส สาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน) และสหรัฐเม็กซิโก โดยแต่ละประเทศก็มีเนื้อหาของกฎหมายและลักษณะการบังคับใช้ที่มีความเข้มงวดแตกต่างกันออกไป ซึ่งจะได้กล่าวถึงเป็นลำดับต่อไปดังนี้

3.2.1 สหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกานั้นถือว่าเป็นประเทศที่มีศักยภาพและมีฐานะทั้งทางด้านเศรษฐกิจ เทคโนโลยี และอุตสาหกรรม โดยประกอบด้วยรัฐต่าง ๆ รวมตัวเข้าเป็นประเทศเดียวกัน ทั้งนี้ อำนาจของรัฐ (State) จะแตกต่างจากอำนาจของรัฐบาลกลาง (Federal Government) ซึ่งอำนาจส่วนใหญ่เกี่ยวกับกรณีระหว่างมลรัฐต่อมลรัฐและกรณีระหว่างประเทศนั้น หากเป็นเรื่องภายในรัฐเองแล้ว แต่ละรัฐจะมีระบบการบริหาร เช่น ผู้ว่าการมลรัฐ ศาล ในแต่ละลำดับชั้นของรัฐเอง และมีการออกกฎหมายของตนเองได้ แต่ทั้งนี้จะต้องไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญจึงทำให้การบังคับใช้กฎหมายของแต่ละรัฐแตกต่างกัน ทำให้ระบบกฎหมายของสหรัฐอเมริกานั้นมีความสลับซับซ้อนและแตกต่างจากประเทศอื่น ซึ่งตามทฤษฎีแบ่งอำนาจอธิปไตยของรัฐแต่ละรัฐนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจ ภายใต้กฎหมายของสหรัฐอเมริกาที่แบ่งกฎหมายออกเป็นสองระดับ คือ กฎหมายของแต่ละรัฐ (State Law) และกฎหมายของรัฐบาลกลาง (Federal Law)

²⁷ เติ้งอ่าง.

เนื่องจากสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่มีฐานะทั้งทางด้านเศรษฐกิจ เทคโนโลยี และ อุตสาหกรรม จึงเป็นอีกประเทศหนึ่งที่ประสบกับปัญหาการฟอกเงินอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้น การบังคับใช้กฎหมายและมาตรการเพื่อป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในสหรัฐอเมริกาจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก ซึ่งถ้าหากขาดการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินแล้ว ก็อาจส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและความน่าเชื่อถือของประเทศได้ และเพื่อเป็นการป้องกันการกระทำความผิดฐานฟอกเงินและเพื่อเป็นการง่ายต่อการตรวจสอบและควบคุมซึ่งต้องใช้อำนาจจากหน่วยงานกลางของประเทศ จึงต้องมีการบัญญัติกฎหมายโดยออกเป็นกฎหมายของรัฐบาลกลางขึ้นมา

สำหรับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายในสหรัฐอเมริกา มีดังต่อไปนี้

1) Federal Crimes and Criminal Procedure²⁸

ตามกฎหมายฉบับนี้ เป็นกฎหมายเบื้องต้นของสหรัฐอเมริกาในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดอาญา ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นการกระทำหรือพยายามกระทำความผิดในลักษณะสนับสนุนหรือช่วยเหลือในการกระทำความผิด ปกปิดหรือซ่อนเร้นในการกระทำความผิด หลีกเลียงไม่รายงานการโอนเงิน ตลอดจนการกระทำหรือพยายามนำเข้าหรือนำออกไปซึ่งตราสารหรือเอกสารทางการเงิน (Money Instrument)²⁹ โดยผู้กระทำความผิดดังกล่าวจะได้รับโทษทั้งทางอาญาและทางแพ่ง

Federal Crimes and Criminal Procedure มีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

(1) การกระทำหรือพยายามกระทำการสนับสนุน ช่วยเหลือในการกระทำความผิดเกี่ยวกับเงิน ปกปิด ซ่อนเร้นในการกระทำความผิด หรือหลีกเลียงไม่รายงานการโอนเงิน มีโทษปรับไม่เกิน 50,000 เหรียญสหรัฐ หรือสองเท่าของมูลค่าของทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำหรือพยายามกระทำการ โดยพิจารณาว่าจำนวนเงินใดมากกว่า ก็จะลงโทษปรับตามจำนวนเงินที่มากกว่านั้น

(2) การกระทำหรือพยายามกระทำการนำเข้าหรือนำออกซึ่งเหรียญหรือเงินตราของสหรัฐอเมริกาหรือของประเทศอื่น เช็คเดินทาง เช็คส่วนตัว เช็คธนาคาร ตัวเงิน อันมีโทษปรับไม่เกิน 500,000 เหรียญสหรัฐ หรือสองเท่าของมูลค่าของการกระทำหรือพยายามกระทำการนั้น หรือจำคุกไม่เกิน 20 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งจะมีโทษปรับตามจำนวนใดนั้น จะพิจารณาจากจำนวนเงินทั้งสองจำนวนคือจำนวนเงินไม่เกิน 500,000 เหรียญสหรัฐ กับสองเท่าของมูลค่าของการกระทำ หรือพยายามกระทำการ โดยพิจารณาว่าจำนวนเงินใดมากกว่า ก็จะลงโทษปรับตามจำนวนเงินที่มากกว่านั้น

²⁸ “U.S. Code: Title 18 - CRIMES AND CRIMINAL PROCEDURE,”

สืบค้นจาก <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/18>

²⁹ ตราสารหรือเอกสารทางการเงิน (Money Instrument) เช่น เงินตราของทุกประเทศ เช็คเดินทาง เช็คธนาคาร ตัวเงิน และตัวสัญญาใช้เงิน เป็นต้น

(3) ทั้งข้อ (1) และ (2) ต้องรับผิดทางแพ่งไม่เกินมูลค่าของทรัพย์สินนั้น หรือไม่เกิน 10,000 เหรียญสหรัฐ

กล่าวโดยสรุป สาระสำคัญของกฎหมายฉบับนี้ เป็นบทบัญญัติที่มีลักษณะเป็นบทกำหนดโทษ เพื่อลงโทษผู้กระทำความผิด หรือ ผู้พยายามกระทำความผิดเกี่ยวกับการเงิน ซึ่งรวมถึงการนำเข้าหรือนำออกเงิน หรือตัวเงินชนิดต่าง ๆ โดยเฉพาะ แต่ยังไม่ใช่ข้อบ่งชี้ของความผิดมูลฐานอย่างชัดเจน

2) รัฐบัญญัติความลับของธนาคาร ค.ศ. 1970 (พ.ศ. 2513) (Bank Secrecy Act 1970 (BSA))

ตามกฎหมายว่าด้วยความลับทางธนาคาร (Bank Secrecy Act 1970 (BSA)) ได้กำหนดนิยามของคำว่า “สถาบันการเงิน (Financial Institution)” ซึ่งนอกจากจะหมายถึงธนาคารพาณิชย์แล้ว ยังหมายความรวมถึงตัวแทน หรือสาขาของธนาคารต่างประเทศในสหรัฐอเมริกา สถาบันออมทรัพย์ ธนาคารเพื่อการลงทุน บริษัทประกันภัย นายหน้าหรือผู้ค้าหลักทรัพย์ ผู้ขายหรือผู้ฝากขายเช็คเดินทาง หรือตราสารอื่นที่คล้ายคลึงกัน โรงรับจำนำ ที่ทำการไปรษณีย์ สถานคาสีโน หรือ บ่อนการพนันที่ได้รับอนุญาต เป็นต้น ทั้งนี้ Bank Secrecy Act 1970 ได้กำหนดมาตรการในการติดตามการฟอกเงินผ่านสถาบันการเงิน ซึ่งมีสาระสำคัญอยู่ที่การแสดงตนของลูกค้า การจัดทำและเก็บรักษาบันทึกและรายงานการทำธุรกรรมทางการเงิน โดยมีสาระสำคัญโดยสรุป ดังนี้³⁰

(1) กำหนดให้สถาบันการเงินต้องรู้จักตัวตนของลูกค้าที่เข้ามาติดต่อทำธุรกรรมกับสถาบันการเงิน โดยสถาบันการเงินมีหน้าที่จัดให้ลูกค้าแสดงตนและที่อยู่แท้จริง ทั้งนี้ไม่อนุญาตให้มีการเปิดบัญชีโดยการใช้ชื่อปลอมหรือนามแฝงโดยเด็ดขาด

(2) กำหนดให้สถาบันการเงินจัดทำและเก็บรักษาบันทึกข้อมูลทางการเงินไว้เป็นเวลาอย่างน้อย 5 ปี ซึ่งหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขจะเป็นไปตามประกาศที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังได้กำหนดไว้

(3) กำหนดให้ธนาคารหรือสถาบันการเงิน รวมทั้งบุคคลธรรมดา รายงานข้อมูลทางการเงินประเภทต่าง ๆ ต่อหน่วยงานของรัฐ

3.1 กำหนดให้สถาบันการเงินภายในประเทศรายงานธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจ่ายเงิน การรับเงิน การโอนเงิน หรือตราสารทางการเงินอื่น ๆ ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังกำหนด ซึ่งมีจำนวนตามที่กฎหมายกำหนด คือ เกินกว่า 10,000 เหรียญสหรัฐขึ้นไป³¹

3.2 กำหนดให้บุคคลใดหรือตัวแทนนำเงิน หรือตราสารทางการเงินซึ่งมีจำนวนเกินกว่า 10,000 เหรียญสหรัฐขึ้นไป เข้ามาหรือนำออกนอกประเทศสหรัฐ³²

³⁰ U.S. Department of Justice, Investigation and Prosecution of Illegal Money Laundering : A Guide to the Bank Secrecy Act, P.32-33.

³¹ 31 U.S.C มาตรา 5313(a)

3.3 กำหนดให้บุคคลที่อยู่ภายใต้กฎหมายสหรัฐอเมริกา รายงานธุรกรรม หรือความสัมพันธ์ ที่มีต่อสถาบันการเงินในต่างประเทศ ตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังกำหนด³²

3.4 กำหนดให้มีการกระจายข้อมูลทางการเงินโดยให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังมีอำนาจในการกระจายข้อมูลรายงานประเภทต่าง ๆ ให้กับหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อใช้ในการสืบสวนดำเนินคดีอาญา และคดีภาษีอากร ข้อมูลที่ได้รับนี้จะต้องเก็บรักษาไว้เป็นความลับ แต่จะเปิดเผยให้กับบุคคลที่นำไปใช้ประโยชน์ทางราชการที่เกี่ยวกับการสืบสวนดำเนินคดี³⁴

3.5 กำหนดให้ทางธนาคาร หรือสถาบันการเงิน จัดฝึกอบรมเจ้าหน้าที่เพื่อให้เกิดความเข้าใจในข้อปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดให้ลูกค้าแสดงตน การจัดทำบันทึก การรายงานข้อมูลทางการเงินรวมทั้งการให้ความร่วมมือในการตรวจสอบข้อมูลต่าง ๆ³⁵

3.6 มีการกำหนดโทษผู้ฝ่าฝืนกฎหมายทั้งทางแพ่งและทางอาญา

3.7 ในเรื่องอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบรายงาน หรือข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรม กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของ The Secretary of The Treasury มีอำนาจที่จะตรวจสอบสมุดบันทึก เอกสาร หรือข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับข้อมูลของสถาบันการเงินในประเทศ หรือการค้า หรือธุรกิจที่ไม่เกี่ยวข้องกับทางการเงิน ที่เกี่ยวกับการเก็บรักษาเอกสาร และมีอำนาจในการออกหมายเรียกสถาบันการเงิน หรือการค้า ธุรกิจที่ไม่เกี่ยวกับการเงินรวมถึงเจ้าหน้าที่ พนักงานของสถาบันการเงินดังกล่าว หรือบุคคลที่ครอบครองดูแลรักษา ซึ่งรายงานหรือเอกสารให้มาพบและมีอำนาจที่จะให้บุคคลเหล่านั้นยื่นสมุดบันทึก เอกสาร หรือข้อมูลอื่น ๆ หรือให้เข้ามาพบเพื่อให้การในเรื่องที่เกี่ยวกับการสอบสวน³⁶

นอกจากนี้ FinCEN ยังพิจารณาว่าสกุลเงินเสมือนจริงที่อาจแปลงเป็นสกุลเงินของรัฐได้ (Convertible Virtual Currency) นั้น เป็นสิ่งที่มีความเสี่ยงต่อการกระทำความผิดเช่นเดียวกับสกุลเงินของรัฐ (Real Currency) ดังนั้น บุคคลผู้ดูแล (Administrator) หรือบุคคลรับแลกเปลี่ยน (Exchanger) ซึ่งจัดทำได้มา จำหน่าย แลกเปลี่ยน ขอมรับ หรือส่งผ่านสกุลเงินเสมือนจริงเหล่านี้ ควรมีหน้าที่รายงานข้อมูลแก่รัฐตาม Bank Secrecy Act เช่นเดียวกับธุรกิจบริการทางการเงินทั่วไปที่ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับสกุลเงินของรัฐ และได้กำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจต้องจัดเก็บบันทึกและรายงานข้อมูลต่าง ๆ ของพฤติกรรมที่

³² 31 U.S.C มาตรา 5316

³³ 31 U.S.C มาตรา 5314 และ 31 U.S.C มาตรา 5314(a)

³⁴ 31 U.S.C มาตรา 5319

³⁵ ปรีชาดิ มุสิกะปาน, “มาตรการในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน : ศึกษากรณีเทคโนโลยีสารสนเทศในเครือข่ายอินเทอร์เน็ตกับการฟอกเงิน,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543), น. 80.

³⁶ 31 U.S.C. มาตรา 5318(a)(4)

เสี่ยงต่อการกระทำที่ผิดกฎหมายหรือกฎระเบียบต่าง ๆ โดยที่หลักฐานเอกสารที่กฎหมายกำหนด ผู้ประกอบธุรกิจต้องยื่นต่อรัฐนั้นมีประโยชน์อย่างมากต่อหน่วยงานซึ่งทำหน้าที่กำกับดูแลกิจการของรัฐ ด้านต่าง ๆ ทำให้รัฐสามารถระบุตัวตนผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน การหลีกเลี่ยงภาษี รวมไปถึงการก่อการร้ายและการกระทำความผิดกฎหมายต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้น³⁷ อย่างไรก็ตาม ผู้ใช้งานทั่วไปที่ได้รับ หรือใช้งานสกุลเงินเสมือนจริงดังกล่าวในการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการนั้น จะไม่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกฎหมายนี้³⁸

กล่าวโดยสรุป สาระสำคัญของกฎหมายฉบับนี้ อาจกล่าวได้ว่าเป็นความผิดมูลฐานเกี่ยวกับความลับของธนาคาร โดยเฉพาะ ซึ่งมีที่มาจากกรณีที่ไม่ได้รับความร่วมมือจากธนาคารต่างประเทศในการสืบสวนพฤติกรรมของผู้ฝ่าฝืนกฎหมายที่กระทำกิจกรรมที่ผิดกฎหมาย ซึ่งการที่หมวด 2 ระบุว่า ธนาคารและสถาบันการเงินอื่นๆ จะต้องเก็บข้อมูลทางการเงินบางประเภทเป็นระยะเวลา 5 ปี โดยการเก็บข้อมูลเหล่านั้น ทางรัฐสภาเชื่อว่าจะได้รับประโยชน์ต่อการสืบสวนการดำเนินคดีเกี่ยวกับอาชญากรรมภาษี และกฎระเบียบต่าง ๆ โดยสมมติฐานนี้อยู่บนพื้นฐานของข้อเท็จจริงที่รัฐสภาพบว่า “การต่อสู้ต่ออาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพ จะต้องอาศัยมาตรการที่เหมาะสมและถูกต้องในการเก็บข้อมูลของสถาบันการเงิน” และการที่รัฐตรากฎหมายฉบับนี้เพื่อเป็นการคุ้มครองตรวจสอบการฝากเงินยังสถาบันการเงิน พร้อมทั้งกำหนดบทลงโทษทั้งทางแพ่งและทางอาญา และเพื่อช่วยเหลือเจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องในการสกัดกั้นและสืบสวนเกี่ยวกับเรื่องของความลับของธนาคารดังกล่าว

3) รัฐบัญญัติควบคุมการฟอกเงิน ค.ศ. 1986 (พ.ศ. 2529) (Money Laundering Control Act 1986)

ภายหลังการประกาศใช้ Bank Secrecy Act 1970 (BSA) ในเวลาต่อมาสหรัฐอเมริกาก็ได้มีการประกาศใช้กฎหมาย Money Laundering Control Act 1986 ซึ่งเป็นกฎหมายมีวัตถุประสงค์ที่จะให้เป็นกฎหมายกำหนดความผิดมูลฐานเพื่อควบคุมการฟอกเงิน ซึ่งได้กำหนดห้ามการเกี่ยวข้องกับการฟอกเงินในลักษณะกว้างๆ เกี่ยวกับการโอนเงินที่ได้มาจากการประกอบอาชญากรรม โดยผู้กระทำนั้นต้องมีเจตนาที่จะสนับสนุนการกระทำที่มีขอบด้วยกฎหมาย หรือรู้ว่าการโอนเงินนั้นได้กระทำไปโดยมีเจตนาที่จะปกปิดแหล่งที่มา หรือความเป็นเจ้าของเงิน หรือการควบคุมเงิน หรือหลบเลี่ยงการรายงานการโอนเงิน นอกจากนี้ กฎหมายฉบับนี้ยังเน้นถึงเจตนาภายในใจของผู้กระทำความผิดเป็นสำคัญ ดังนั้น ขอบเขตของ

³⁷ Internal Revenue Service, “Bank Secrecy Act,”

<https://www.irs.gov/businesses/small-businesses-self-employed/bank-secrecy-act>

³⁸ Department of the treasury, Financial Crimes Enforcement Network, “Guidance on Application of FinCEN’s Regulations to Persons Administering, Exchanging, or Using Virtual Currencies,” Fin-2013-G001, Accessed June 10, 2013, http://fincen.gov/statues_regs/guidance/html/FIN-2013-G001.html

กฎหมายฉบับนี้จึงใช้บังคับแก่บุคคลทั่วไปและสถาบันการเงินสำหรับการโอนรายได้อันมิชอบด้วยกฎหมาย โดยสาระสำคัญของกฎหมายฉบับนี้ คือ³⁹

1. ความผิดมูลฐานที่กำหนดใน Title 18 U.S. Code มาตรา 1961 (1) (RICO) (โดยยกเว้นบทที่ 31 เรื่องการไม่รายงานการโอนเงินไปต่างประเทศ) ได้แก่

ความคิดเกี่ยวกับสินบน

ความคิดเกี่ยวกับการลักขโมยการขนส่งระหว่างมลรัฐ

ความคิดเกี่ยวกับการแสวงหาผลประโยชน์ทางเพศจากเด็ก

ความคิดเกี่ยวกับการลักขโมยยานพาหนะ

ความคิดเกี่ยวกับการนำเข้ายาเสพติด รวมถึงความคิดเกี่ยวกับการประกอบอาชญากรรมอย่าง

ต่อเนื่อง

2. ความผิดลักษณะเฉพาะที่กำหนดไว้ใน Title 18 U.S. Code มาตรา 1956 (MLCA)

ความคิดเกี่ยวกับการแสดงข้อความเท็จ

ความคิดเกี่ยวกับการลักลอบขนสินค้าหนีภาษี

ความคิดเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายสินค้าจากเขตศุลกากร

ความคิดเกี่ยวกับการละเมิดทางอาญาเกี่ยวกับลิขสิทธิ์

ความคิดเกี่ยวกับการลักลอบขนสินค้าเถื่อนทางอากาศ

ความคิดเกี่ยวกับการฝ่าฝืนกฎหมายควบคุมการส่งอุปกรณ์การใช้จ่าย

ความคิดเกี่ยวกับการฝ่าฝืนกฎหมายควบคุมการส่งออกอาวุธ

ความคิดเกี่ยวกับการฝ่าฝืนกฎหมายการจัดการส่งออก

ความคิดเกี่ยวกับการฝ่าฝืนกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจในภาวะฉุกเฉินทางเศรษฐกิจระหว่าง

ประเทศ

ความคิดเกี่ยวกับกฎหมายควบคุมการค้ากับชนชาติศัตรู

3. การฝ่าฝืนกฎหมายที่ไม่ได้ระบุไว้เฉพาะเจาะจงเป็นประการอื่น

ความคิดบางประเภทที่ไม่ได้ระบุและถือได้ว่าเป็นความผิดมูลฐาน ถ้าได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับ “การนำเข้าที่ฝ่าฝืนกฎหมาย” ภายใต้ 18 U.S.C. มาตรา 545 (1996) เช่น การบริการหรือการจำหน่ายสินค้าปลอมแปลง กฎหมายห้ามการนำเข้าสัตว์ การขนส่งระหว่างรัฐซึ่งทรัพย์สินที่ถูกลักมา

³⁹ วีระพงษ์ บุญโยภาส, “กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน: ศึกษากรณี “ความผิดมูลฐาน” ของประเทศสหรัฐอเมริกา และ ออสเตรเลีย,” วารสารกฎหมายจุฬาลงกรณ์, ปีที่ 72. – 75.

4. นอกจากนี้ กฎหมายฉบับนี้ยังได้กำหนดคำจำกัดความของ “การกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมาย (Specified Unlawful Activity)” ในมาตรา 1956 (c)(7) ไว้ดังนี้ คือ

(A) การกระทำใด หรือ กิจกรรมที่ก่อให้เกิดความผิดตามข้อหาที่กำหนดไว้ในมาตรา 1961(1) ของตอนนี้ เว้นแต่การกระทำนั้นกำหนดไว้ภายใต้รัฐบัญญัติเงินตราและการรายงานการโอนเงินต่างประเทศ

(B) ใช้บังคับแก่การโอนเงินซึ่งเกิดขึ้นทั้งหมดหรือบางส่วนภายในสหรัฐอเมริกา ความผิดต่อรัฐต่างประเทศซึ่งเกี่ยวกับเรื่องการผลิต และการนำเข้าสินค้า การขาย จำหน่ายสารเสพติดตามรัฐบัญญัติควบคุมสารเสพติด

(C) การกระทำใดๆ หรือการกระทำซึ่งก่อให้เกิดการประกอบธุรกิจที่ผิดกฎหมายอย่างต่อเนื่อง ดังคำนิยามที่บัญญัติไว้ในรัฐบัญญัติควบคุมสารเสพติดมาตรา 408

(D) การกระทำความผิดข้อหาต่างๆ ตามที่บัญญัติไว้เป็นจำนวนมาก ซึ่งเกี่ยวเนื่องกับการซ่อนเร้นทรัพย์สินจากการกระทำความผิดฐานต่างๆ เช่น การให้สินบน การจารกรรม การคมนาคมภายในรัฐ การลักพาตัว การฉ้อโกงธนาคาร การส่งออกซึ่งอาวุธ การค้ากับชาติที่เป็นศัตรู เป็นต้น

(E) อาชญากรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งได้แก่ ความผิดทางอาญาของรัฐบัญญัติควบคุมมลพิษทางน้ำของรัฐบาลกลาง รัฐบัญญัติการทิ้งสิ่งของลงมหาสมุทร รัฐบัญญัติป้องกันมลพิษจากเรือ รัฐบัญญัติน้ำดื่มที่ปลอดภัย หรือรัฐบัญญัติการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากร หรือ

(F) การกระทำหรือกิจกรรมใดๆ ที่เป็นความผิดเกี่ยวกับการประกันสุขภาพ

จากคำนิยามของ “การกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมายที่กำหนดไว้ (Specified Unlawful Activity)” จึงเห็นได้ว่ามาตรา 1956 มีความเชื่อมโยงกับมาตรา 1961 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ป้องกันการกระทำมิชอบซึ่งโดยมิได้กำหนดการกระทำความผิดเป็นฐานความผิดแต่เพียงฐานใดฐานหนึ่ง แต่นำเอาความผิดหลายๆ ฐานมารวมเข้าเป็น “แบบแผนของการประกอบการมิชอบ” เพื่อที่จะได้ตัวผู้บงการในการกระทำความผิดแต่ละฐานที่แท้จริงมาลงโทษ เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายมีผลสำเร็จ⁴⁰

จากการศึกษาพบว่าความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของสหรัฐอเมริกา ได้กำหนดความผิดมูลฐานไว้มากกว่า 200 ความผิดมูลฐาน โดยการพิจารณาฐาน

⁴⁰ ชัยนันท์ แสงปุตตะ, “กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน : ศึกษาเฉพาะกรณีความผิดมูลฐาน,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541), น. 38 – 41.

ความผิดจากความผิดที่ตัวเงินเป็นปัจจัยสำคัญ กล่าวคือ ความผิดทางเศรษฐกิจและผลร้ายของความผิดดังกล่าวจะมีส่วนทำลายสังคม เศรษฐกิจ ตลอดจนมนุษยชาติ⁴¹

อย่างไรก็ตาม แม้ Money Laundering Control Act 1986 นี้ จะได้กำหนดความผิดมูลฐานไว้อย่างกว้างๆ และเป็นจำนวนมาก และได้กำหนดลักษณะของการ โอนเงินที่ได้มาจากการประกอบอาชญากรรม โดยผู้กระทำนั้นจะต้องมีเจตนาที่จะสนับสนุนการกระทำที่มีขอบด้วยกฎหมาย หรือรู้ว่าการโอนเงินนั้นได้กระทำไปโดยมีเจตนาที่จะปกปิดแหล่งที่มาหรือเจ้าของเงิน หรือการควบคุมเงิน หรือหลบเลี่ยงการรายงานการโอนเงิน ทั้งนี้ กฎหมายฉบับนี้ยังได้เน้นเรื่องเจตนาในใจของผู้กระทำความผิดดังที่ได้กล่าวไว้แล้ว ซึ่งสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law System) ดังนั้น การกระทำที่จะเป็นเหตุให้บุคคลต้องรับผิดและรับโทษจึงต้องคำนึงถึงองค์ประกอบของความผิดตามระบบกฎหมายจารีตประเพณีด้วย โดยจะต้องประกอบด้วยการกระทำที่ละเมิดต่อกฎหมายหรือการกระทำที่แสดงออกภายนอกนั้นผิดกฎหมาย (actus reus) และจะต้องมีส่วนของจิตใจที่ถูกดำเนินได้ ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบภายในจิตใจ (mens rea) นั้นเอง⁴²

นอกจากนี้ตาม 18 U.S.Code มาตรา 1956(a)(1) ยังได้มุ่งเน้นถึงเจตนาในใจของผู้กระทำความผิด ซึ่งต้องพิสูจน์ให้ได้มากกว่าเหตุอันควรสงสัย กล่าวคือ

1. เจตนาที่จะสนับสนุนการดำเนินงานของการประกอบอาชญากรรม
2. รู้ว่าการโอนเงินนั้นเป็นการปกปิดทั้งหมดหรือบางส่วนของรายได้ซึ่งมีที่มาจากเนื่องกับการกระทำผิดกฎหมาย
3. รู้ว่าการโอนเป็นการปกปิดหรือหลีกเลี่ยงการรายงานการโอนเงินตามกฎหมายสหรัฐอเมริกาหรือรัฐ⁴³

อย่างไรก็ตาม MLCA นี้ ถือเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องพิสูจน์ เจตนาภายในจิตใจ (Men Rea) ดังกล่าว แต่ทั้งนี้ การกำหนดความผิดมูลฐานเกี่ยวกับกฎหมายฟอกเงินของสหรัฐอเมริกาดังกล่าว จะเห็นได้ว่า เป็นการกำหนดความผิดมูลฐานที่มีพื้นฐานมาจากอาชญากรรมทางการเงินแทบทั้งสิ้น โดยเฉพาะกระบวนการในการสร้างรายได้จากอาชญากรรมที่สำคัญ คือ ยาเสพติด การหลบเลี่ยงภาษี การก่อการร้าย รวมตลอดถึงการประกอบธุรกิจที่ผิดกฎหมายอย่างต่อเนื่อง การกระทำความผิดอาญาที่รัฐได้กำหนดไว้ รวมตลอดถึงความผิดมูลฐานที่รัฐเห็นว่าเป็นภัยคุกคามและเกี่ยวข้องกับทางการเงิน ซึ่งความผิดที่รัฐกำหนด

⁴¹ Wayne R. LaFave and Austin W. Scott, Jr., Hand book on Criminal Law, (St. Paul, Minn : West Publishing Co., 1972), p.60 and Edward Eldefonso and Alanr Coffey, Criminal Law, (New York : Harper & Raw Publishers Inc., 1981), p.9.

⁴² Richard, Criminal Law, Twelfth edition, (London : Butterworths, 1992), p.49.

⁴³ U.S. Dept. of Justice, pp.8 - 25

นั้น จะเห็นได้ชัดเจนว่าส่วนใหญ่จะทำในรูปของขบวนการขนาดใหญ่ และมีลักษณะที่สลับซับซ้อน ยากต่อการตรวจสอบ จึงได้ออกกฎหมายในลักษณะดังกล่าวนี้

3.2.2 สาธารณรัฐฝรั่งเศส

สาธารณรัฐฝรั่งเศสเป็นประเทศที่มีชาวต่างชาติเป็นจำนวนมากเดินทางผ่านเข้าออกเพื่อท่องเที่ยว จึงเป็นแหล่งทางการเงินและอุตสาหกรรมของยุโรป ปัญหาเรื่องการฟอกเงินจึงเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก รัฐบาลฝรั่งเศสจึงได้ออกกฎหมายเพื่อป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยให้ถือว่าการฟอกเงินและการโอนเงินระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับยาเสพติดเป็นความผิดทางอาญา รวมทั้งกำหนดให้สถาบันการเงินมีหน้าที่เปิดเผยลักษณะและจำนวนของการโอนเงินใด ๆ ที่มีเหตุอันควรเชื่อว่าเป็นรายได้จากการค้ายาเสพติด ตลอดจนกำหนดให้ลูกค้าต้องแสดงตนก่อนเปิดบัญชีและเมื่อมีการโอนเงินมากกว่าที่กฎหมายกำหนด⁴⁴

ความผิดตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของสาธารณรัฐฝรั่งเศส ไม่ได้บัญญัติไว้โดยการตรากฎหมายขึ้นบังคับใช้เป็นกรณีเฉพาะ และไม่ได้กำหนดความผิดมูลฐานแต่ละฐานไว้ แต่ได้บัญญัติกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินไว้ในประมวลกฎหมายอาญา บทที่ 4 (The French Penal Code Article 4) ซึ่งได้ให้ความหมายของการฟอกเงินโดยสรุปว่าเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดทรัพย์สินหรือรายได้ไม่ว่าโดยทางตรงหรือโดยทางอ้อมของผู้กระทำความผิดออกฤทธิ์โทษหรือความผิดมัจฉิมโทษ⁴⁵ นอกจากนี้ยังรวมถึงการลงทุน การปกปิด หรือการเปลี่ยนแปลงไม่ว่าโดยทางตรงหรือโดยทางอ้อม สิ่งที่ได้มาจากการกระทำความผิดออกฤทธิ์โทษ⁴⁶ หรือความผิดมัจฉิมโทษ⁴⁷ ผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินต้องระวางโทษจำคุก 5 ปี และปรับ 375,000 ยูโร

⁴⁴ วีระพงษ์ บุญโยภาส, กระบวนการยุติธรรมกับกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, ม.ป.ป.), น. 78.

⁴⁵ The French Penal Code ARTICLE 324-1

Money laundering is facilitating by any means the false justification of the origin of the property or income of the perpetrator of a felony or misdemeanour which has brought him a direct or indirect benefit.

Money laundering also comprises assistance in investing, concealing or converting the direct or indirect products of a felony or misdemeanour.

Money laundering is punished by five years' imprisonment and a fine of €375,000.

⁴⁶ ตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส ค.ศ. 1993 มาตรา 131-1 กำหนดให้ความผิดออกฤทธิ์โทษ ได้แก่ ความผิดที่มีบทระวางโทษดังต่อไปนี้

- (1) จำคุกตลอดชีวิตหรือกักขังตลอดชีวิต
- (2) จำคุกหรือกักขังสามสิบปี
- (3) จำคุกหรือกักขังยี่สิบปี

นอกจากนี้ ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มาตรา 131-39 ได้บัญญัติถึงการลงโทษอุบถกิจการว่าในกรณีดังต่อไปนี้

1. กรณีความผิดที่กระทำลงเป็นความผิดมัชฌิมโทษที่มีโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีลงมา ความผิดมัชฌิมโทษที่มีโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีลงมา นั่นถือเป็นความผิด มัชฌิมโทษที่อยู่ในเกณฑ์ไม่ร้ายแรง โทษอุบถกิจการที่จะใช้กับความผิดมัชฌิมโทษที่อยู่ในเกณฑ์นี้จะต้องปรากฏว่าวัตถุประสงค์ของนิติบุคคลในขณะที่มีการก่อตั้งนิติบุคคลนั้นเพื่อกระทำความผิด ตัวอย่างเช่น บริษัท แห่งหนึ่งตั้งขึ้นมาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อขายผลิตภัณฑ์ที่มีการฉ้อโกงหรือ โฆษณาคุณภาพเกินจริง หรือบริการที่หลอกลวง หรือ สมาคมที่มีวัตถุประสงค์สนับสนุนให้มีการตั้งพรรคแทนหรือรับจัดหาบิดามารดาบุญธรรม (มีผลเสมือนยุ่งให้บิดามารดาที่แท้จริงทอดทิ้งเด็ก) อย่างไรก็ตามพยานหลักฐานที่จะแสดงถึงวัตถุประสงค์ดังกล่าวจะหายาก

2. กรณีความผิดที่กระทำลงเป็นความผิดอุกฤษฏ์โทษหรือมัชฌิมโทษที่มีโทษจำคุกสูงกว่าห้าปี ความผิดอุกฤษฏ์โทษหรือมัชฌิมโทษที่มีโทษจำคุกสูงกว่าห้าปี สามารถใช้โทษอุบถกิจการได้เมื่อ

(4) จำคุกหรือกักขังสิบห้าปี

ระยะเวลาจำคุกหรือกักขังสำหรับความผิดอุกฤษฏ์โทษที่ต่ำที่สุดกำหนดไว้สิบปี

⁴⁷ ประเภทของโทษที่จะใช้ลงแก่ผู้กระทำความผิดมัชฌิมโทษนั้น บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส ค.ศ. 1993 มาตรา 131-3 ซึ่งจัดลำดับประเภทของโทษที่จะลงแก่บุคคลธรรมดาไว้ดังนี้

(1) โทษจำคุก (L'emprisonnement)

(2) โทษปรับ (L'amende)

(3) โทษปรับรายวัน (Le jour-amende)

(4) โทษการทำงานบริการสาธารณะ (Le travail d'intérêt général)¹³

(5) โทษห้ามหรือจำกัดสิทธิตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 131-6

(6) โทษเสริมตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 131-10

โดยประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส ค.ศ. 1993 มาตรา 131-4 ได้กำหนดชั้นของโทษจำคุกไว้สำหรับความผิดมัชฌิมโทษดังนี้

(ก) โทษจำคุกสิบปี

(ข) โทษจำคุกเจ็ดปี

(ค) โทษจำคุกห้าปี

(ง) โทษจำคุกสามปี

(จ) โทษจำคุกสองปี

(ฉ) โทษจำคุกหนึ่งปี

(ช) โทษจำคุกหกเดือน

(ซ) โทษจำคุกสองเดือน

ปรากฏว่านิติบุคคลได้เบี่ยงเบนวัตถุประสงค์ไปเพื่อการกระทำความผิด เช่น ธนาคารที่ทำการฟอกเงินที่ได้จากการค้า ยาเสพติดอาชญากรรมขบวนการ โดยไม่ต้องมีการนำสืบว่าการฟอกเงินนั้นเป็น เรื่องที่ปกปิดตั้งแต่การก่อตั้งความผิดอุกฤษฏ์โทษหรือมัจฉิมโทษที่มีโทษจำคุกสูงกว่าห้าปี สามารถใช้โทษขบวนการได้เมื่อปรากฏว่านิติบุคคลได้เบี่ยงเบนวัตถุประสงค์ไปเพื่อการกระทำความผิด เช่น ธนาคารที่ทำการฟอกเงินที่ได้จากการค้า ยาเสพติดอาชญากรรมขบวนการ โดยไม่ต้องมีการนำสืบว่าการฟอกเงินนั้นเป็น เรื่องที่ปกปิดตั้งแต่การก่อตั้ง⁴⁸

กล่าวโดยสรุป จึงเห็นได้ว่า การกระทำความผิดฐานฟอกเงินตามกฎหมายของสาธารณรัฐฝรั่งเศส ไม่ได้พิจารณาว่าเป็นการกระทำความผิดฐานฟอกเงินที่มีที่มาจากความผิดมูลฐานที่จะต้องกำหนดไว้เป็นกรณีเฉพาะ แต่จะพิจารณาเพียงว่า การกระทำที่ก่อให้เกิดทรัพย์สินหรือรายได้ไม่ว่าโดยทางตรงหรือโดยอ้อมจากความผิดอาญาที่มีโทษทางอาญาร้ายแรงตามที่กฎหมายกำหนด กล่าวคือ เป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดทรัพย์สินหรือรายได้ไม่ว่าโดยทางตรงหรือโดยทางอ้อมของผู้กระทำความผิดอุกฤษฏ์โทษหรือความผิดมัจฉิมโทษ ถือเป็นการกระทำความผิดฐานฟอกเงินทั้งสิ้น ซึ่งถือเป็นการกำหนดความผิดฐานฟอกเงินครอบคลุมความผิดที่มีโทษทางอาญาทั้งหมด และถือว่าเป็นการกำหนดไว้กว้างมาก ส่วนการลงโทษขบวนการของนิติบุคคลจะใช้กับกรณีที่นิติบุคคลกระทำความผิดอุกฤษฏ์โทษหรือมัจฉิมโทษที่มีโทษจำคุกสูงกว่าห้าปี เมื่อปรากฏว่านิติบุคคลได้เบี่ยงเบนวัตถุประสงค์ไปเพื่อการกระทำความผิดเหล่านั้น

3.2.3 เครือรัฐออสเตรเลีย

เครือรัฐออสเตรเลีย เป็นประเทศที่มีศูนย์กลางทางการเงินที่เจริญก้าวหน้าแห่งหนึ่งของโลก โดยเฉพาะ โครงสร้างขอบเขตทางการเงินและสภาพภูมิศาสตร์ของประเทศ ได้ทำให้เครือรัฐออสเตรเลียนักตกเป็นเป้าหมายของกลุ่มอาชญากรรมทางเศรษฐกิจในการใช้เป็นแหล่งหลบซ่อนตัว รวมถึงขยายเครือข่ายการกระทำความผิด ทำให้อุตสาหกรรมและธุรกิจหลายประเภทได้ถูกใช้เป็นช่องทางฟอกเงิน ทั้งธุรกิจการเงินธนาคาร อสังหาริมทรัพย์ การนำเข้าหรือส่งออกสินค้า เป็นต้น ดังนั้น เครือรัฐออสเตรเลียนจึงมีการตราพระราชบัญญัติ (Customs Act) ขึ้นเป็นฉบับแรกเมื่อปี ค.ศ. 1901 (พ.ศ. 2444) รวมถึงได้เป็นตัวอย่างที่ดีในการควบคุมการฟอกเงิน ไม่ให้แพร่กระจายไปยังประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก โดยการออกกฎหมายทั้งภายในประเทศคือ พระราชบัญญัติเกี่ยวกับการกระทำความผิด ค.ศ. 1987 (พ.ศ. 2530) (The Proceeds of Crime Act 1987) ซึ่งทำให้เป็นประเทศแรกในเอเชียที่มีกฎหมายนอกจากนี้ยังเข้าเป็นสมาชิกขององค์กร FATF รวมไปถึงการให้สัตยาบันต่อการประชุมยาเสพติดขององค์การสหประชาชาติ

⁴⁸ ดร. อุทัย อาทิวา, โทษในกฎหมายอาญาฝรั่งเศส, (ม.ป.ท: ม.ป.พ, ม.ป.ป).

(UN Narcotics Convention) ในปี ค.ศ. 1992 (พ.ศ. 2535) ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ซึ่งนับเป็นกฎหมายฟอกเงินที่สมบูรณ์มากที่สุดประเทศหนึ่ง ประกอบไปด้วยกฎหมายจำนวน 4 ฉบับ ได้แก่⁴⁹

1) พระราชบัญญัติศุลกากร ค.ศ. 1901 (พ.ศ. 2444) Customs Act 1901

Customs Act 1901 เป็นกฎหมายที่ถูกตราขึ้นมาเพื่อจัดการกับปัญหาอาชญากรรมผิดกฎหมายให้อำนาจรัฐยึดรายได้ที่มาจากการค้ายาเสพติดได้ ไม่ว่าจะเป็นเงินสด หรือทรัพย์สินใด รวมถึงให้อำนาจศาลสั่งปรับผู้กระทำผิดได้สูงเท่ากับผลประโยชน์ที่ได้รับจากการค้ายาเสพติด⁵⁰

อย่างไรก็ตาม กฎหมายฉบับนี้ก็มีได้กำหนดไว้ชัดเจนถึงความผิดมูลฐานที่เกี่ยวกับยาเสพติดโดยตรง เพียงแต่ตรากฎหมายเพื่อรองรับในการป้องกันและปราบปรามการค้ายาเสพติด โดยมีวัตถุประสงค์ในด้านการให้อำนาจรัฐเพื่อป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจากกรณีดังกล่าวเท่านั้น

2) พระราชบัญญัติการกระทำความผิด ค.ศ. 1987 (พ.ศ. 2530) Proceeds of Crime Act 1987

กฎหมายฉบับนี้ ได้กำหนดหลักเกณฑ์ คือ

(1) ให้อำนาจศาลสั่งยึดทรัพย์สินที่ใช้หรือเกี่ยวกับการกระทำความผิด

(2) ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถขออำนาจศาล สั่งให้สถาบันการเงินส่งข้อมูลของบุคคลใดให้แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจนั้น เมื่อมีเหตุอันควรสงสัย หรือเชื่อว่าข้อมูลซึ่งอยู่ที่สถาบันการเงินนั้น แสดงว่าบุคคลนั้นกระทำ หรือกำลังกระทำ หรือมีความเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดซ้ำรุนแรง (Serious Offence) อันได้แก่ การค้ายาเสพติด การร่วมกันฉ้อโกง (Organized fraud) การเล็งกำไรและการฟอกเงิน หรือแสดงว่าบุคคลนั้นได้รับหรือกำลังจะได้รับผลประโยชน์ไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมจากการกระทำความผิด

(3) ให้สถาบันการเงินต้องทำการเก็บรักษาหลักฐานธุรกรรมทางการเงิน (Finance transaction document) ไว้อย่างน้อย 7 ปี

(4) ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถขอหมายค้นจากศาลได้ หรือให้ขอหมายค้นจากศาลโดยทางโทรศัพท์ได้ในกรณีมีเหตุเร่งด่วน เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจเชื่อว่าผู้ใดมีทรัพย์สินซึ่งได้มาจากการกระทำความผิด (Tainted Property) ไว้ในครอบครอง

(5) บทกำหนดโทษสำหรับผู้กระทำการฟอกเงิน ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลธรรมดา มีโทษปรับไม่เกิน 200,000 เหรียญ หรือจำคุกไม่เกิน 20 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นนิติบุคคล ให้ปรับไม่เกิน 600,000 เหรียญ

⁴⁹ ซันนันทน์ แสงปุตตะ, “กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน : ศึกษาเฉพาะกรณีความผิดมูลฐาน,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541), น. 50 – 54.

⁵⁰ วีระพงษ์ บุญโญภาส, กระบวนการยุติธรรมกับกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม), น. 72-73

จากเนื้อหาของกฎหมายดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ตามกฎหมาย Proceeds of Crime Act 1987 ก็มิได้กำหนดเกี่ยวกับความผิดมูลฐานนำมาใช้กับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน แต่ได้ใช้วิธีการกำหนดให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งได้แก่ ศาลและเจ้าหน้าที่ตำรวจ ให้สามารถใช้วิธีการต่างๆ ในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้ พร้อมทั้งได้กำหนดบทลงโทษแก่ผู้กระทำความผิด ไม่ว่าจะ เป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล รวมทั้งกำหนดโทษแก่บุคคลที่พยายามช่วยเหลือ ยุ้ง จัดหา ยักยัก ย้าย ถ้าย เททรัพย์สิน ช่วยผู้กระทำความผิดให้พ้นจากการถูกลงโทษด้วย

อย่างไรก็ดี กฎหมายฉบับนี้ก็ได้มีการยกตัวอย่างของการกระทำความผิดข้อหาขั้นรุนแรง (Serious Offence) อันได้แก่ การค้ายาเสพติด การร่วมกันฉ้อโกงซึ่งทำเป็นขบวนการการฟอกเงินและการเลี้ยงภาษี จึงอาจกล่าวได้ว่าความผิดมูลฐานของการฟอกเงินตามกฎหมายฉบับนี้ คือ การกระทำความผิดข้อหาขั้นรุนแรง โดยเคลื่อนกลิ้งไปกับมาตรการการใช้อำนาจรัฐในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินนั่นเอง⁵¹

3) พระราชบัญญัติรายงานธุรกรรมทางการเงิน ค.ศ. 1988 (พ.ศ. 2531) (The Financial Transaction Report Act 1988)

เดิมกฎหมายฉบับนี้มีชื่อเรียกเดิมว่าพระราชบัญญัติรายงานธุรกรรมการเงินสด ค.ศ. 1988 (พ.ศ. 2531) The Cash Transaction Report Act 1988 โดยมีวัตถุประสงค์และหลักการครอบคลุมถึงธุรกรรมเกี่ยวกับการเงินทุกประเภท ไม่จำกัดเฉพาะทรัพย์สินในลักษณะที่เป็นเงินสดเท่านั้น⁵² และมีเจตนารมณ์เพื่อใช้เป็นเครื่องมือของเจ้าหน้าที่รัฐในการสืบสวนสอบสวนการกระทำความผิดต่างๆ เช่น การหลีกเลี่ยงภาษี การกระทำความผิดตามกฎหมายหุ้นส่วนบริษัท การฟอกเงินจากการค้ายาเสพติดและจากองค์กรอาชญากรรม เป็นต้น ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น **The Financial Transaction Report Act 1988** (FTR Act) เนื่องจากมีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติกฎหมาย โดยกำหนดให้ธนาคารหรือสถาบันการเงินมีหน้าที่รายงานคำสั่งการโอนเงินระหว่างประเทศ และเป็นหน้าที่ของหน่วยงานซึ่งเรียกว่า “Australian Transaction Reports and Analysis Centre (Austrac)”

กฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดให้อำนาจรัฐในการสืบสวนเกี่ยวกับการทำธุรกรรมทางการเงินทั้งในและนอกประเทศทุกประเภท พร้อมกับช่วยรัฐในการสืบสวนสอบสวน โดยไม่มีการมุ่งเน้นหรือกำหนดความผิดมูลฐานเพื่อนำมาพิจารณาว่าเป็นความผิดตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินแต่อย่างใด

⁵¹ เติ้งฮ้าง.

⁵² AUSTRAC 1992 : 6

4) พระราชบัญญัติโทรคมนาคม ค.ศ. 1991 (พ.ศ. 2534) (Telecommunications Act 1991)

กฎหมายฉบับนี้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถขอหมายศาล เพื่อดักฟังทางโทรศัพท์ได้ เฉพาะในคดีที่สำคัญๆ เช่น คดีฆาตกรรม ยาเสพติด การลักพาตัว การหลบเลี่ยงภาษี เป็นต้น โดยกฎหมายฉบับนี้ถือเป็นกฎหมายที่สนับสนุนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐในการตรวจสอบหาข้อมูลและรับทราบข้อมูลที่เป็นในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเช่นกัน

จากการศึกษากฎหมายทั้ง 4 ฉบับ ของเครือรัฐออสเตรเลียดังกล่าว จะเห็นได้ว่า กฎหมายของเครือรัฐออสเตรเลียส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นไปในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยการออกกฎหมายที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยมีได้มุ่งเน้นถึงการกำหนดลักษณะหรือความผิดของอาชญากรรมแต่อย่างใด อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตว่า กฎหมายของเครือรัฐออสเตรเลียได้กำหนดถึงการกระทำความผิดที่เป็นข้อหารุนแรง (Serious Offence) พร้อมกับมีการยกตัวอย่างฐานความผิด คือ การค้ายาเสพติด การเลี่ยงภาษี ซึ่งถือเป็นข้อหารุนแรงในแง่ของระบบการเงินและความมั่นคงของรัฐ

ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า ความผิดมูลฐานของเครือรัฐออสเตรเลีย หมายถึง ความผิดที่มีลักษณะการกระทำความผิดข้อหารุนแรง โดยไม่ได้กำหนดโดยเฉพาะเจาะจง เพียงแต่กำหนดไว้ในลักษณะครอบคลุมกว้างๆ เท่านั้น ซึ่งการกำหนดลักษณะครอบคลุมกว้างๆ เช่นนี้ อาจถือได้ว่าเป็นการปฏิบัติตามแนวทางของการประชุมสนธิสัญญาเวียนนา (Vienna Convention) นั่นเอง⁵³

3.2.4 สาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน)

สาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน) เป็นประเทศที่มีการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ตั้งแต่ช่วงทศวรรษ 1980 ถึงต้นทศวรรษ 1990 การเมืองการปกครองสาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน) ได้เจริญรุ่งเรืองจนเป็นประชาธิปไตยที่มีพรรคการเมืองหลายพรรคและมีการเลือกตั้งทั่วหน้า อนึ่ง ในช่วงกลางศตวรรษที่ 20 เศรษฐกิจไต้หวันงอกงามอย่างรวดเร็ว ไต้หวันจึงกลายเป็นประเทศพัฒนาแล้ว ทั้งได้ชื่อว่าเป็นหนึ่งในสี่เสือแห่งเอเชีย มีอุตสาหกรรมล้ำหน้า และมีเศรษฐกิจใหญ่โตเป็นอันดับที่ 19 ของโลก⁵⁴ อุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงของไต้หวันยังมีบทบาทสำคัญมากในเศรษฐกิจโลก เป็นเหตุให้ไต้หวันได้เป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกและความร่วมมือทางเศรษฐกิจเอเชีย-แปซิฟิก นอกจากนี้ เสรีภาพของ

⁵³ AUSTRAC, PAPER 2, 1994.

⁵⁴ Chan, Rachel (17 June 2009), "Taiwan needs to boost public awareness on climate change: EU envoy,"

สื่อมวลชน เสรีภาพทางเศรษฐกิจ การสาธารณสุข⁵⁵ การศึกษา และดัชนีการพัฒนามนุษย์ในไต้หวันยังได้รับการจัดอยู่ในอันดับสูงด้วย⁵⁶

ด้านกฎหมายการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของไต้หวันนั้น ได้มีรัฐบัญญัติควบคุมการฟอกเงิน ค.ศ. 1996 (พ.ศ. 2539) (Money Laundering Control Act 1996) ประกาศเมื่อวันที่ 23 ตุลาคม 2539 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 23 เมษายน 2540 มีวัตถุประสงค์ที่จะควบคุมการฟอกเงินและควบคุมปราบปรามอาชญากรรมร้ายแรง และได้กำหนดหรือให้นิยามที่เกี่ยวกับการฟอกเงินอาชญากรรมร้ายแรง ทรัพย์สิน ฯลฯ พร้อมทั้งได้กำหนดโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดทั้งทางแพ่งและทางอาญา ทั้งนี้ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความผิดมูลฐานของการฟอกเงินนั้นจะเน้นอาชญากรรมที่ร้ายแรง ซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติควบคุมการฟอกเงิน ซึ่งบัญญัติว่า

มาตรา 3 “อาชญากรรมร้ายแรง” ที่อ้างถึงตามพระราชบัญญัตินี้ ได้แก่

- (1) อาชญากรรมซึ่งมีโทษจำคุกอย่างต่ำเป็นเวลา 5 ปี หรือมากกว่า
- (2) อาชญากรรมที่กำหนดไว้ในมาตรา 201 I ของประมวลกฎหมายอาญา
- (3) อาชญากรรมที่กำหนดไว้ในมาตรา 240 III, 241 III และ 243 I ของประมวลกฎหมายอาญา
- (4) อาชญากรรมที่กำหนดในมาตรา 296 I, 297 I, 298 II และ 300 I ของประมวลกฎหมายอาญา
- (5) อาชญากรรมที่กำหนดในมาตรา 340 และ 345 ของประมวลกฎหมายอาญา
- (6) อาชญากรรมที่กำหนดในมาตรา 23 II, IV & V และ 27 II ของมาตรการเพื่อป้องกันการค้าทางเพศกับเด็กและวัยรุ่น
- (7) อาชญากรรมที่กำหนดในมาตรา 8 I & II, 10 I & II และ 11 I & II ของกฎหมายการควบคุมอาวุธปืน, วัตถุระเบิด และอาวุธมีด
- (8) อาชญากรรมที่กำหนดในมาตรา 2 I & II และ 3 I & II ของกฎหมายเพื่อลงโทษการค้าลอบขนสินค้าหนีภาษี

⁵⁵ Yao, Grace; Cheng, Yen-Pi; Cheng, Chiao-Pi (5 November 2008), “The Quality of Life in Taiwan,” Social Indicators Research. 92 (2): 377–404. . a second place ranking in the 2000 Economist's world healthcare ranking, <https://link.springer.com/article/10.1007%2Fs11205-008-9353-1>

⁵⁶ Yao, Grace (6 October 2008), “The Quality of Life in Taiwan,” Social Indicators Research. 92 (The Quality of Life in Confucian Asia: From Physical Welfare to Subjective Well-Being). a second place ranking in the 2000 Economist's world healthcare ranking.

(9) อาชญากรรมที่ขัดต่อมาตรา 155 I & II ตามที่กำหนดในมาตรา 171 เช่นเดียวกับ อาชญากรรมที่ขัดกับมาตรา 157-1 I ตามที่กำหนดในมาตรา 175 แห่งพระราชบัญญัติควบคุมการซื้อขาย หลักทรัพย์

(10) อาชญากรรมที่กำหนดในมาตรา 125 I ของกฎหมายธนาคาร

(11) อาชญากรรมที่กำหนดในมาตรา 154 และ 155 ของกฎหมายล้มละลาย

การผลิต ขนส่ง และขายที่ผิดกฎหมายซึ่งยาเสพติดหรือวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ภายนอกดินแดนของสาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน) ถือเป็นประกอบอาชญากรรมที่ร้ายแรงตามที่กล่าวข้างต้นด้วย เว้นเสียแต่ว่าการประกอบอาชญากรรมดังกล่าวจะไม่ถือเป็นความผิดตามกฎหมายของประเทศอื่นๆ ที่เกิดการประกอบอาชญากรรมนั้น

การผลิต ขนส่ง และขายที่ผิดกฎหมายซึ่งยาเสพติดหรือวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ภายในสาธารณรัฐประชาชนจีน (จีนแผ่นดินใหญ่) ถือเป็นประกอบอาชญากรรมที่ร้ายแรงตามที่กล่าวถึงในวรรค 1 ด้วย

จากการศึกษา “อาชญากรรมร้ายแรง” ตามมาตรา 3 ใน Money Laundering Control Act 1996 ของสาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน) จะเห็นได้ว่าได้กำหนดอาชญากรรมที่ร้ายแรงเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยใน (1) ได้มุ่งถึงอาชญากรรมที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างต่ำเป็นเวลา 5 ปี หรือมากกว่า และเน้นอาชญากรรมที่เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน) โดยกำหนดไว้ใน (2)–(5) รวมทั้งกำหนดความผิดมูลฐานตามกฎหมายการควบคุมอาวุธปืน วัตถุระเบิด และอาวุธมีดไว้ด้วย นอกจากนี้ยังครอบคลุมถึงกฎหมายธนาคาร กฎหมายล้มละลายและรัฐบัญญัติควบคุมการซื้อขายหลักทรัพย์ รวมถึงการผลิต ขนส่ง และขายสิ่งผิดกฎหมายอย่างยาเสพติดหรือวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาททั้งภายในและภายนอกดินแดนของสาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน) และในสาธารณรัฐประชาชนจีน (จีนแผ่นดินใหญ่)⁵⁷

กล่าวโดยสรุป ความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของสาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน) นั้น จะเน้นกำหนดความผิดมูลฐานแบบกว้างๆ โดยไม่เฉพาะเจาะจงเป็นความผิดฐานใดฐานหนึ่ง ซึ่งแตกต่างจากที่สหรัฐอเมริกาได้กำหนดไว้ จึงทำให้ความผิดมูลฐานของกฎหมายควบคุมการฟอกเงินของสาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน) มีลักษณะครอบคลุมความผิดทุกประเภทที่มีอัตราโทษลงแก่ผู้กระทำความผิด โดยจำคุกขั้นต่ำตั้งแต่ 5 ปี ขึ้นไป แต่ยังมีข้อสังเกตถึงวรรคท้ายของมาตรา 3 ที่พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้มุ่งเน้นถึงการผลิต ขนส่ง และขายยาเสพติด หรือวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาทในประเทศจีนแผ่นดินใหญ่ ก็ถือว่าเป็นการประกอบอาชญากรรมร้ายแรงเช่นกันด้วย ทั้งนี้

⁵⁷ เติ้งอ่าง, น. 55.

เพราะพื้นฐานทางประวัติศาสตร์และความร่วมมือในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของทั้ง 2 ประเทศนั่นเอง

3.2.5 สหรัฐเม็กซิโก

สหรัฐเม็กซิโก เป็นประเทศที่มีระบบกฎหมายแบบลายลักษณ์อักษร (Civil Law System) และมีโครงสร้างการปกครองแบบสหพันธรัฐ มักถูกใช้เป็นฐานการผลิตและใช้เป็นเส้นทางขนส่งยาเสพติด การฟอกเงินของเม็กซิโกจึงเริ่มต้นมาจากการค้ายาเสพติด ร่วมกับแหล่งเงินทุนอื่นๆ ที่มาจากกิจการที่ผิดกฎหมาย เช่น การทุจริตต่อตำแหน่งหน้าที่ การลักพาตัว การกรรโชกทรัพย์ การละเมิดลิขสิทธิ์ การนำเข้าและส่งออกคนต่างด้าว และการค้ามนุษย์ และค้าอาวุธ โดยเหล่าอาชญากรได้ร่วมกันเป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพและมีการจัดการองค์กรที่ดี ใช้วิธีการค้าที่ถูกกฎหมายมาปิดบังเส้นทาง การโอนเงินเข้าและออกสหรัฐเม็กซิโก เช่น วิธีการลักลอบนำเข้าเงินตราของสหรัฐอเมริกาผ่านทางเรือที่จุได้ปริมาณมากเข้ามาสู่สหรัฐเม็กซิโก และส่งเงินทุนดังกล่าวกลับไปยังสหรัฐอเมริกาผ่านทางอื่นๆ รวมไปถึงการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ก็เป็นวิธีที่นิยมในการฟอกเงินที่ได้มาจากการค้ายาเสพติด⁵⁸

สหรัฐเม็กซิโกเป็นสมาชิกของคณะกรรมการเฉพาะกิจเพื่อดำเนินมาตรการทางการเงิน (FATF) และคณะกรรมการเฉพาะกิจเพื่อดำเนินมาตรการทางการเงินในภูมิภาคอเมริกาใต้ (GAFISUD)

กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของสหรัฐเม็กซิโกฉบับปัจจุบัน เริ่มมีผลใช้บังคับ เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม ค.ศ. 2013 กฎหมายดังกล่าวได้กำหนดให้สถาบันการเงินและผู้ประกอบอาชีพที่มีใช้สถาบันการเงินมีหน้าที่ในการเก็บรักษาหลักฐานและหน้าที่รายงานธุรกรรมซึ่งเชื่อว่าน่าสงสัย เนื่องจากมีความเป็นไปได้ว่าธุรกรรมนั้นมีส่วนเกี่ยวข้องกับการฟอกเงินและเกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรม ทั้งในด้านของการเงินและเชิงพาณิชย์⁵⁹

กฎหมายของสหรัฐเม็กซิโกที่ได้วางหลักเกี่ยวกับการฟอกเงินไว้ในกฎหมายจำนวนหลายฉบับ ซึ่งได้แก่

1) ประมวลกฎหมายอาญา (The Criminal Code) Article 400 Bis ซึ่งได้กำหนดความผิดอาญาฐานฟอกเงินไว้

2) The Federal Law Against Organized Crime

3) กฎหมายของรัฐบาลกลางในการการป้องกันและการระบุนทรานธุรกรรมและรายได้ซึ่งมีที่มาจากสิ่งผิดกฎหมาย (Ley Federal para la Prevención e Identificación de Operaciones con Recursos de

⁵⁸ วาทีนิ หวังไพบูลย์, “มาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับศาสนธุรกิจ,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2558), น. 110.

⁵⁹ Money Laundering and Financial Crimes Country Database (p.265 - 266). Op.cit.

Procedencia Ilícita.) ซึ่งถูกตีพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 17 ตุลาคม ค.ศ. 2012 (พ.ศ. 2555) และมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม ค.ศ. 2013 (พ.ศ. 2556)

4) ระเบียบข้อบังคับของกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ซึ่งถูกตีพิมพ์เมื่อวันที่ 16 สิงหาคม ค.ศ. 2013 และมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 1 กันยายน ค.ศ. 2013

5) กฎข้อบังคับทั่วไปของกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ถูกตีพิมพ์เมื่อวันที่ 23 สิงหาคม ค.ศ. 2013 และมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 1 กันยายน ค.ศ. 2013

6) มติเกี่ยวกับรูปแบบของการแจ้งให้ทราบล่วงหน้าและการรายงานที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ซึ่งถูกตีพิมพ์เมื่อวันที่ 30 สิงหาคม ค.ศ. 2013

สหรัฐอเมริกาได้กำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดอาญา โดยความผิดมูลฐานมาจากความผิดอาญาร้ายแรง (Serious Crimes) ทั้งหมด และนิติบุคคลมีโทษทางแพ่งเท่านั้น ไม่มีโทษทางอาญาแต่บุคคลธรรมดาที่มีโทษทางอาญาและทางแพ่ง⁶⁰

Article 400 Bis แห่งประมวลกฎหมายอาญา (The Criminal Code) ได้บัญญัติเกี่ยวกับความผิดฐานฟอกเงินว่า ความผิดฐานฟอกเงินกระทำโดยบุคคลใดก็ตาม ไม่ว่าจะกระทำการเองหรืออาศัยบุคคลอื่นได้มา จำหน่ายไป จัดการ ดูแล แลกเปลี่ยน ให้ความปลอดภัย ลงทุน ขนย้าย หรือโอนภายในอาณาเขตของประเทศ ไปยังอาณาเขตต่างประเทศ หรือในทางกลับกัน ซึ่งทรัพยากร สิทธิ หรือทรัพย์สินชนิดใดก็ตาม โดยรู้อยู่แล้วว่าสิ่งนั้นเป็นรายได้จากการกระทำผิดกฎหมาย โดยมีวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

(1) เพื่อปกปิดหรือพยายามที่จะปกปิด

(2) เพื่อปกปิดหรือกีดขวางข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งกำเนิด สถานที่ตั้ง จุดหมายปลายทาง หรือ

ความเป็นเจ้าของทรัพยากร สิทธิ หรือทรัพย์สิน หรือ

(3) สนับสนุนการกระทำผิดกฎหมาย

ผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงิน จะได้รับโทษจำคุกตั้งแต่ 5 - 15 ปี และปรับในอัตราค่าจ้างรายวันขั้นต่ำของรัฐบาลกลาง (MDW) เป็นจำนวน 1,000 - 5,000 วัน

นอกจากนี้ กฎหมายของรัฐบาลกลางในการป้องกันและระงับการทุจริตและรายได้ซึ่งมีที่มาจากสิ่งผิดกฎหมาย (Ley Federal para la Prevención e Identificación de Operaciones con Recursos de Procedencia Ilícita.) ได้กำหนดให้กิจกรรมดังที่จะกล่าวต่อไปนี้เป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยและเป็นกิจกรรมที่มีความเสี่ยงต่อการฟอกเงิน “Vulnerable” และมีความน่าสงสัย จึงต้องอยู่ภายใต้การตรวจสอบด้วยการกำกับดูแล

⁶⁰ From Handbook of Anti Money Laundering (p.552 - 553), by Dennis Cox, 2014, United State: Wiley.

- (1) กิจกรรมทั้งหมดซึ่งกระทำโดยสถาบันการเงิน “FIs” ในนามหรือบัญชีของลูกค้า และ
- (2) กิจกรรมบางประการซึ่งกระทำโดยบุคคลธรรมดาหรือองค์กร นอกเหนือจากสถาบันการเงิน หรือที่เรียกว่า ผู้ประกอบอาชีพที่มีใช้สถาบันการเงิน “NFIs” ซึ่งมีมูลค่าทางการเงินเกินกว่าเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด

โดยผู้ซึ่งมีหน้าที่รายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย มีทั้ง สถาบันการเงิน และผู้ประกอบอาชีพที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน ซึ่งมีหน้าที่ดังต่อไปนี้⁶¹

- (1) ระบุทราบและตรวจสอบยืนยันตัวตนของลูกค้า
- (2) เมื่อมีการสร้างความสัมพันธ์ทางธุรกิจ ต้องระบุทราบตัวตนและยืนยันกิจกรรมหรือธุรกิจของลูกค้า
- (3) ระบุทราบตัวตนของผู้รับผลประโยชน์สูงสุดของธุรกรรมหรือเจ้าของผู้รับประโยชน์ของลูกค้า
- (4) เก็บรักษาเอกสารทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย รวมถึงเอกสารที่ระบุทราบตัวตนของลูกค้าหรือผู้รับผลประโยชน์เป็นเวลา 5 ปี (สำหรับผู้ประกอบอาชีพที่มีใช้สถาบันการเงิน) หรือ 10 ปี (สำหรับสถาบันการเงิน)

- (5) ให้ความร่วมมือกับการตรวจสอบโดยกระทรวงการคลัง

กล่าวโดยสรุป สหรัฐเม็กซิโก ได้กำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดตามกฎหมายอาญา โดยไม่ได้กำหนดความผิดมูลฐานไว้เป็นกรณีเฉพาะ แต่จะกำหนดความผิดมูลฐานให้มาจากความผิดอาญาร้ายแรง (serious crimes) ทั้งหมด และนิติบุคคลจะมีเฉพาะโทษทางแพ่งเท่านั้น ไม่มีโทษทางอาญา แต่บุคคลธรรมดาจะสามารถมีได้ทั้งโทษทางแพ่งและอาญา

3.3 มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในประเทศไทย

สำหรับกฎหมายที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศไทยที่ผู้ศึกษาต้องการศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้แก่ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ซึ่งจะศึกษาในขอบเขตที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดความผิดมูลฐานตามกฎหมาย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.3.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

แม้ว่าประเทศไทยจะมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญมาแล้วหลายครั้ง แต่ในรัฐธรรมนูญทุกฉบับ จะต้องมิมีบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของบุคคลไว้ด้วยเสมอเพื่อสร้าง

⁶¹ MEXICO ‘S ANTI-MONEY LAUNDERING LAW : A LOOK INSIDE (p.11), Op.cit

หลักประกันและคุ้มครองสิทธิดังกล่าวไว้ในกฎหมายอันสูงสุดของประเทศ ไม่ให้มีผู้ใดมาละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลโดยมิชอบด้วยกฎหมายได้

เมื่อพิจารณารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 จะพบว่าก็ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพที่เป็นหลักไว้ในมาตรา 4 ว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง ปวงชนชาวไทยย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน” เพื่อเป็นหลักประกันสิทธิและเสรีภาพดังกล่าวแล้ว

นอกจากนี้ยังมีบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิของบุคคลไว้หลายมาตราด้วยกัน เช่น

1) สิทธิที่จะไม่ต้องรับโทษทางอาญา ตามมาตรา 29 “บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่บัญญัติไว้ใน กฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้”

2) สิทธิในทรัพย์สินตามมาตรา 37 “บุคคลย่อมมีสิทธิในทรัพย์สินและการสืบมรดก ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ.....”

3) สิทธิในการประกอบอาชีพตามมาตรา 40 “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบอาชีพการ จำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้น เพื่อรักษาความมั่นคงหรือเศรษฐกิจของประเทศ การแข่งขันอย่างเป็นธรรม การป้องกันหรือจัดการกีดกันหรือการผูกขาด การคุ้มครองผู้บริโภค การจัดระเบียบการประกอบอาชีพเพิกงเท่าที่จำเป็นหรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น” เป็นต้น

การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยดังกล่าวยังคงเจตนารมณ์เดียวกันกับรัฐธรรมนูญฉบับก่อนๆ นอกจากนี้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมาตรา 25 ยังบัญญัติว่า “สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย นอกจากที่บัญญัติคุ้มครองไว้เป็นการเฉพาะในรัฐธรรมนูญแล้ว การใดที่มิได้ห้ามหรือจำกัดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือในกฎหมายอื่น บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่จะทำเช่นนั้นได้และได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ตราบเท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นว่านั้นไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น” ซึ่งเป็นการบัญญัติรองรับสิทธิและเสรีภาพของบุคคลไว้ แม้ว่าจะยังไม่มีการตรากฎหมายนั้นขึ้นใช้บังคับ บุคคลหรือชุมชนก็สามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพนั้นได้ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

จากอดีตจนถึงปัจจุบัน รัฐธรรมนูญได้วางหลักการในการให้ความคุ้มครองสิทธิของบุคคลมาบัญญัติไว้ ดังนั้น การจะเข้าไปจำกัดหรือตัดทอนสิทธิต่างๆ ของบุคคลย่อมไม่อาจกระทำได้ ดังที่รัฐธรรมนูญมาตรา 26 ได้บัญญัติไว้ว่า “การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้

กฎหมายดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุและจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย กฎหมายตามวรรคหนึ่ง ต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง” ดังนั้น บทบัญญัติของกฎหมายที่ได้ตราขึ้นเป็นการเฉพาะ และมีผลกระทบต่อสิทธิของบุคคล จะต้องผ่านกระบวนการพิจารณาแล้วอย่างละเอียดรอบคอบ และจะต้องเป็นการตราโดยความจำเป็น ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควร

นอกจากนี้ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 77 ยังได้บัญญัติไว้อีกว่า “รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพโดยไม่ชักช้าเพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ประชาชน และดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ได้โดยสะดวกและสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่ายเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง

ก่อนการตรากฎหมายทุกฉบับ รัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชน และนำมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอนเมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว รัฐพึงจัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายทุกกรอบระยะเวลาที่กำหนด โดยรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประกอบด้วย เพื่อพัฒนากฎหมายทุกฉบับให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป

รัฐพึงใช้ระบบอนุญาตและระบบคณะกรรมการในกฎหมายเฉพาะกรณีที่กำหนด หลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐและระยะเวลาในการดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่บัญญัติไว้ในกฎหมายให้ชัดเจน และพึงกำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรง”

จะเห็นได้ว่า การออกกฎหมายเพื่อนำมาบังคับใช้กับประชาชน จะต้องสอดคล้องกับหลักประกันของกฎหมายอาญาและหลักการตามบทบัญญัติมาตรา 77 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวรรคท้าย ได้วางหลักให้การกำหนดโทษอาญาควรมีเฉพาะกรณีความผิดร้ายแรงเท่านั้น ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว ความผิดอาญาร้ายแรง มักมีลักษณะเป็นการก่ออันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ในหลายประเทศนั้นได้ใช้อัตราโทษเป็นตัวชี้วัดความร้ายแรง ดังนั้น ในการกำหนดโทษทางอาญา จึงควรมีเฉพาะกรณีความผิดร้ายแรงเพราะบุคคลย่อมไม่สมควรถูกลงโทษหากการกระทำไม่ถือเป็นความผิดอาญา รวมไปถึงความผิด

เล็กน้อยที่ไม่มีความรุนแรงอีกด้วย มิฉะนั้น การลงโทษทางอาญาย่อมเป็นการใช้กฎหมายรังแกผู้บริสุทธิ์ ซึ่งเป็นการทำลายทั้งความยุติธรรม เจตนาธรรม และความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมาย⁶²

3.3.2 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินพ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ถือเป็นกฎหมายฉบับแรกของไทยที่บังคับใช้กับการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน โดยการนำเอาหลักการของกฎหมายต้นแบบขององค์การสหประชาชาติ (UN Model Law) มาบัญญัติไว้เป็นหลักเกณฑ์ในพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว กล่าวคือ ในมาตรา 5 ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้กำหนดองค์ประกอบความผิดฐานฟอกเงิน โดยมีที่มาจาก Article 20 ของ UN Model Law และตามมาตรา 9 เรื่องการสมคบเพื่อกระทำความผิดฐานฟอกเงิน มีที่มาจาก Article 21 ของ UN Model Law นอกจากนี้ ในส่วนของการรายงานและการแสดงตนซึ่งได้มีการบัญญัติไว้ในหมวดที่ 2 เช่น การรายงานตามมาตรา 13 ถึงมาตรา 16 ซึ่งผู้รายงานกระทำไปโดยสุจริต แม้จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลใด ผู้รายงานก็ไม่ต้องรับผิดชอบตามมาตรา 19 ซึ่งได้ให้การคุ้มครองโดยมีหลักเกณฑ์คล้ายคลึงกับ Un Model Law ที่กำหนดไว้ใน Section 1 Persons and institutions required to report Article 12 และ Section 3 Legal Consequences of reporting Article 16 และข้อเสนอแนะ 40 ประการของ FATF นอกจากนี้ประเทศไทยยังได้นำหลักเกณฑ์ของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 (Vienna Convention) มาบัญญัติไว้ในร่างพระราชบัญญัติด้วย เช่น การกำหนดให้การฟอกเงินถือเป็นการกระทำความผิดอาญา เป็นต้น

ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ของประเทศไทย ได้กำหนดความผิดมูลฐานไว้อย่างชัดเจนว่ามีความผิดฐานใดบ้าง เพื่อเป็นหลักประกันในการคุ้มครองประชาชนผู้บริสุทธิ์ไม่ให้ถูกกลั่นแกล้ง ซึ่งแต่เดิมนั้น ร่างกฎหมายที่เข้าสู่สภาผู้แทนราษฎร ได้กำหนดความผิดมูลฐานไว้ 2 ฐานความผิด คือ (1) ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และ (2) ความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายอาญา เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไป หรือชักพาไปเพื่อการอนาจารซึ่งหญิงและเด็ก เพื่อให้สำเร็จความใคร่ของผู้อื่น และความผิดฐานพราดเด็กและผู้เยาว์ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการค้าหญิงและเด็ก หรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไป หรือชักพาไปเพื่อให้บุคคลนั้นกระทำการค้าประเวณี และเมื่อร่างกฎหมายดังกล่าวได้เข้าสู่การพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรในชั้นกรรมาธิการวิสามัญ พิจารณาร่างพระราชบัญญัติป้องกันและ

⁶² สุภชาติ เทพหัสดิน ณ อยุธยา, “กฎหมายอาญาเพื่อ Over Criminalization,”

ปราบปราม การฟอกเงิน ได้มีการแก้ไขโดยเพิ่มเติมความผิดมูลฐานเข้าไปเป็น 10 ฐานความผิด แต่เมื่อมีการพิจารณาในวาระ 2 วาระ 3 ของสภาผู้แทนราษฎร ก็ได้ลงมติเหลือความผิดมูลฐานเพียง 2 ฐานความผิดเช่นเดิม ต่อมาร่างกฎหมายได้เสนอเข้าสู่วุฒิสภา ได้มีการแก้ไขโดยเพิ่มความผิดมูลฐานเข้าไปทำให้ต้องส่งร่างกฎหมายกลับมาสู่การพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรอีกครั้ง จนกระทั่งได้มีการตั้งกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินร่วมกันของทั้งสองสภา โดยคณะกรรมการดังกล่าวได้พิจารณาเพิ่มความผิดมูลฐานเป็น 7 ฐานความผิด

ในเวลาต่อมา ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมความผิดมูลฐานอีกจำนวนหลายครั้งจนกระทั่งล่าสุดเมื่อปี พ.ศ. 2558 ได้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2558 มีความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวรวมจำนวน 21 มูลฐาน⁶³ ได้แก่

(1) ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดหรือกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

(2) ความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายอาญา เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไป หรือพาไปเพื่อการอนาจารหญิงและเด็ก เพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่นและความผิดฐานพรากเด็กและผู้เยาว์ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก หรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไปหรือชักพาไปเพื่อให้บุคคลนั้นกระทำการค้าประเวณี หรือความผิดเกี่ยวกับการเป็นเจ้าของกิจการการค้าประเวณี ผู้ดูแลหรือผู้จัดการกิจการค้าประเวณี หรือสถานการค้าประเวณี หรือเป็นผู้ควบคุมผู้กระทำการค้าประเวณีในสถานการค้าประเวณี

(3) ความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชนตามประมวลกฎหมายอาญาหรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน

(4) ความผิดเกี่ยวกับการชักยอกหรือนื้อโกงหรือประทุษร้ายต่อทรัพย์หรือกระทำโดยทุจริตตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์ กฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ หรือกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งกระทำโดย กรรมการผู้จัดการ หรือบุคคลใด ซึ่งรับผิดชอบหรือมีประโยชน์เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของสถาบันการเงิน นั้น

(5) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น

⁶³ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 มาตรา 3

- (6) ความผิดเกี่ยวกับการกรรโชก หรือรีดเอาทรัพย์สินที่กระทำโดยอำนาจอั้งยี่หรือช่องโจรตามประมวลกฎหมายอาญา
- (7) ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบหนีศุลกากรตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร
- (8) ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา
- (9) ความผิดเกี่ยวกับการพนันตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน เฉพาะความผิดเกี่ยวกับการเป็นผู้จัดให้มีการเล่นการพนัน โดยไม่ได้รับอนุญาต และมีจำนวนผู้เข้าเล่นหรือเข้าพนันในการเล่นแต่ละครั้งเกินกว่าหนึ่งร้อยคน หรือมีวงเงินในการกระทำความผิดรวมกันมีมูลค่าเกินกว่าสิบล้านบาทขึ้นไป
- (10) ความผิดเกี่ยวกับการเป็นสมาชิกอั้งยี่ตามประมวลกฎหมายอาญา หรือการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมที่มีกฎหมายกำหนดเป็นความผิด
- (11) ความผิดเกี่ยวกับการรับของโจรตามประมวลกฎหมายอาญา เฉพาะที่เกี่ยวกับการช่วยจำหน่าย ซื่อ รับจํานำ หรือรับไว้ด้วยประการใดซึ่งทรัพย์สินที่ได้มาโดยการกระทำความผิดอันมีลักษณะเป็นการค้า
- (12) ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตรา ดวงตรา แสตมป์ และตั๋วตามประมวลกฎหมายอาญาอันมีลักษณะเป็นการค้า
- (13) ความผิดเกี่ยวกับการค้าตามประมวลกฎหมายอาญาเฉพาะที่เกี่ยวกับการปลอม หรือการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาของสินค้า หรือความผิดตามกฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาอันมีลักษณะเป็นการค้า
- (14) ความผิดเกี่ยวกับการปลอมเอกสารสิทธิ บัตรอิเล็กทรอนิกส์ หรือหนังสือเดินทางตามประมวลกฎหมายอาญาอันมีลักษณะเป็นปกติธุระหรือเพื่อการค้า
- (15) ความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม โดยการไ้ ยึดถือ หรือครอบครองทรัพยากรธรรมชาติหรือกระบวนการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติโดยมิชอบด้วยกฎหมายอันมีลักษณะเป็นการค้า
- (16) ความผิดเกี่ยวกับการประทุษร้ายต่อชีวิตหรือร่างกายจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายสาหัสตามประมวลกฎหมายอาญา เพื่อให้ได้ประโยชน์ซึ่งทรัพย์สิน
- (17) ความผิดเกี่ยวกับการหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังผู้อื่นตามประมวลกฎหมายอาญาเฉพาะกรณีเพื่อเรียกหรือรับผลประโยชน์หรือเพื่อต่อรองให้ได้รับผลประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง
- (18) ความผิดเกี่ยวกับการลักทรัพย์ กรรโชก รีดเอาทรัพย์สิน ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ฉ้อโกงหรือยักยอก ตามประมวลกฎหมายอาญาอันมีลักษณะเป็นปกติธุระ
- (19) ความผิดเกี่ยวกับการกระทำอันเป็นโจรสลัดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการกระทำอันเป็นโจรสลัด

(20) ความผิดเกี่ยวกับการกระทำอันไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ หรือความผิดเกี่ยวกับการกระทำอันไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับสัญญาซื้อขายล่วงหน้าตามกฎหมายว่าด้วยสัญญาซื้อขายล่วงหน้า หรือความผิดเกี่ยวกับการกระทำอันไม่เป็นธรรมที่มีผลกระทบต่อราคาการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าหรือเกี่ยวกับการใช้ข้อมูลภายในตามกฎหมายว่าด้วยการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า

(21) ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิดดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน เฉพาะที่เป็นการค้าอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน และวัตถุระเบิดและความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมยุทธภัณฑ์เฉพาะที่เป็นการค้ายุทธภัณฑ์เพื่อนำไปใช้ในการก่อการร้าย การรบ หรือการสงคราม

นอกจากความผิดมูลฐานทั้ง 21 มูลฐานแล้ว ยังมีความผิดมูลฐานตามกฎหมายอื่นอีก 5 ฉบับรวมเป็น 26 มูลฐาน ซึ่งได้แก่

(1) ความผิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

(2) ความผิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ

(3) ความผิดเกี่ยวกับการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย

(4) ความผิดเกี่ยวกับการสนับสนุนทางการเงินแก่การแพร่ขยายอาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูง

(5) ความผิดเกี่ยวกับการหลีกเลียงหรือหนี โกงภาษีตามประมวลรัษฎากร

ทั้งนี้ การที่จะถือว่าเป็นความผิดฐานฟอกเงินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และกฎหมายอื่นๆ ที่ได้กำหนดความผิดมูลฐานเพิ่มเติมนี้ได้ จะต้องมีการกระทำตามมาตรา 5 ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบความผิดฐานฟอกเงิน คือ

(1) โอน รับ โอน หรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อซุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น หรือเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นไม่ว่าก่อน ขณะหรือหลังการกระทำความผิดมิให้ต้องรับโทษหรือรับโทษน้อยลงในความผิดมูลฐาน หรือ

(2) กระทำด้วยประการใดๆ เพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริงการได้มา แหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใดๆ ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือ

(3) ได้มา ครอบครอง หรือใช้ทรัพย์สิน โดยรู้ในขณะที่ได้มา ครอบครอง หรือใช้ทรัพย์สินนั้นว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด

ซึ่งเมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติดังกล่าว ทำให้สามารถพิจารณาได้ว่าองค์ประกอบในการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน คือ การโอน รับ โอน หรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด โดยมีเจตนาพิเศษคือเพื่อซุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น หรือเพื่อช่วยเหลือ

ผู้กระทำความผิดอื่นไม่ว่าก่อน ขณะหรือหลังการกระทำความผิด ให้ไม่ต้องรับโทษหรือรับโทษน้อยลง ในความผิดมูลฐานตามกฎหมายฟอกเงิน หรือ กระทำด้วยประการใด ๆ เพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริง การได้มา แหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใด ๆ ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามกฎหมายฟอกเงิน รวมทั้งการ ได้มา ครอบครอง หรือใช้ทรัพย์สิน โดยรู้ในขณะที่ได้มา ครอบครอง หรือใช้ทรัพย์สินนั้นว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ก็ถือเป็นการกระทำความผิดฐานฟอกเงินทั้งสิ้น โดยสามารถแยกพิจารณาออกเป็น 3 กรณี คือ

กรณีที่ 1 เมื่อการกระทำนั้นเข้าองค์ประกอบความผิด ดังนี้

1. ผู้ใด ไม่ว่าจะบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล
2. มีเจตนาธรรมดา ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 59 โอน รับโอน หรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด
3. มีเจตนาพิเศษ เพื่อชุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น หรือเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นไม่ว่าก่อน ขณะหรือหลังการกระทำความผิด มิให้ต้องรับโทษหรือรับโทษน้อยลง ในความผิดมูลฐาน

กรณีที่ 2 เมื่อการกระทำนั้นเข้าองค์ประกอบความผิด ดังนี้

1. ผู้ใด ไม่ว่าจะบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล
2. มีเจตนาธรรมดาตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 59 กระทำด้วยประการใด ๆ
3. มีเจตนาพิเศษ เพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริงการ ได้มา แหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใดๆ ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด

กรณีที่ 3 เมื่อการกระทำนั้นเข้าองค์ประกอบความผิด ดังนี้

1. ผู้ใด ไม่ว่าจะบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล
2. มีเจตนาธรรมดาตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 59 ได้มา ครอบครอง หรือใช้ทรัพย์สิน โดยรู้ในขณะที่ได้มา ครอบครอง หรือใช้ทรัพย์สินนั้นว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด

โดยการกระทำความผิดดังกล่าว เป็นการกระทำโดยตรงต่อ “ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด” ซึ่งถูกนิยามไว้ในมาตรา 3 คือ

(1) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินหรือจากการสนับสนุนหรือช่วยเหลือการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงิน และให้รวมถึงเงินหรือทรัพย์สินที่ได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้หรือสนับสนุนการกระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงิน

(2) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการจำหน่าย จ่าย โอนด้วยประการใดๆ ซึ่งเงินหรือทรัพย์สินตาม (1) หรือ

(3) ดอกผลของเงินหรือทรัพย์สินตาม (1) หรือ (2)

ทั้งนี้ ไม่ว่าทรัพย์สินตาม (1) (2) หรือ (3) จะมีการจำหน่าย จ่าย โอน หรือเปลี่ยนสภาพไปกี่ ครั้งและไม่ว่าจะอยู่ในความครอบครองของบุคคลใด โอนไปเป็นของบุคคลใด หรือปรากฏหลักฐานทาง ทะเบียนว่าเป็นของบุคคลใด

ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่ากฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้บัญญัติกฎหมายให้ “ความผิดมูลฐาน” “ทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิด” และ “การกระทำความผิดฐานฟอกเงิน” มีความเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกัน กล่าวคือ ความผิดมูลฐานจะกำหนดลักษณะการกระทำความผิดที่จะนำมาซึ่ง ทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิด และหากผู้ใดกระทำต่อทรัพย์สินดังกล่าวในเวลาต่อมา โดยการ โอน รับ โอน หรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด โดยมีเจตนาพิเศษคือเพื่อชุกซ่อน หรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น ก็ย่อมเป็นการกระทำความผิดฐานฟอกเงินดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ทั้งสิ้น ทั้งนี้ ก็เนื่องจากกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมีเจตนารมณ์สำคัญเพื่อกำหนด มาตรการที่มีประสิทธิภาพ สามารถป้องกัน ยับยั้ง และตัดวงจรการประกอบอาชญากรรม ที่จะมีการนำ เงินหรือทรัพย์สินที่ได้จากอาชญากรรมไปฟอกด้วยวิธีการใด ๆ เพื่อปกปิด อำพรางการได้ทรัพย์สินมา โดยทุจริตผิดกฎหมายนั้น หรือการนำเงินหรือทรัพย์สินที่ได้จากการฟอกเงินไปใช้ในการกระทำความผิด อาญาต่อไปอีกนั่นเอง

นอกจากนี้ ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้ ผู้มีหน้าที่รายงาน “ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย” ได้แก่ สถาบันการเงิน นิติบุคคลที่ดำเนินธุรกิจอื่นที่ เกี่ยวข้องกับการเงิน และผู้ประกอบการอาชีพตามที่กฎหมายกำหนดอีกด้วย

บทที่ 4

ปัญหาและวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดความผิดมูลฐาน ตามกฎหมายว่าด้วยป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

การฟอกเงินเป็นอาชญากรรมที่มีความร้ายแรงและเป็นอาชญากรรมที่มีลักษณะข้ามชาติที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ ระบบเศรษฐกิจและสังคมในภาพรวม เนื่องจากอาชญากรรมมีการนำทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดไปฟอกด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อปกปิดอำพรางที่มาหรือการได้มาของเงินหรือทรัพย์สินดังกล่าว เพื่อให้สามารถนำเงินหรือทรัพย์สินดังกล่าวไปใช้ได้โดยสะดวก และเพื่อให้หลุดรอดจากการตรวจจับของเจ้าหน้าที่ รวมทั้งยังสามารถนำทรัพย์สินดังกล่าวไปใช้ในการสนับสนุนการกระทำความผิดอื่น ๆ ต่อไปเป็นวงจรไม่สิ้นสุด ดังนั้น กฎหมายที่จะสามารถปราบปรามและป้องกันการฟอกเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงต้องมีการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่องอยู่เสมอ เพื่อให้เท่าทันกับรูปแบบการก่ออาชญากรรมการฟอกเงินที่เปลี่ยนแปลงไปไม่มีที่สิ้นสุดนี้

ดังที่ได้ศึกษามาแล้วในบทที่ 3 กฎหมายว่าด้วยป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินใน ส่วนสำคัญที่มีผลต่อการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมก็คือ การกำหนดความผิดมูลฐานไว้ในกฎหมายดังกล่าว ความผิดมูลฐานที่กำหนดไว้นี้ ผู้กระทำความผิดที่กำหนดให้เป็นความผิดมูลฐานยังไม่มี ความผิดฐานฟอกเงิน แต่ถ้าผู้กระทำความผิดหรือบุคคลอื่น กระทำการฟอกเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดมูลฐาน ตามวิธีการที่กฎหมายกำหนดไว้ ผู้นั้นจึงจะมีความผิดฐานฟอกเงิน ดังนั้น ความผิดมูลฐานจึงมีความสำคัญที่จะต้องถูกกำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ในแง่ขององค์ประกอบความผิดหนึ่ง ซึ่งผู้กระทำมีเจตนาโอน รับโอน หรือ เปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานนั้นนั่นเอง

หากกล่าวถึงการบัญญัติกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่ดี และถูกใช้เป็นแบบอย่างของการบัญญัติกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศต่างๆ ทั่วโลก นั่นคือ รัฐบัญญัติควบคุมการฟอกเงิน ค.ศ. 1986 (พ.ศ. 2529) (The Money Laundering Control Act 1986) (MLCA) ของสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีกรอบที่กว้างในเรื่องของการโอนเงิน ไม่ว่าเงินนั้นจะได้มาจากความผิดมูลฐานใดก็ตาม หากเป็นเงินที่ได้มาจากรูปแบบของการกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมาย โดยผู้รับเงินรู้ อยู่แล้วผู้ให้เงินไม่มีแหล่งที่มาของเงินที่แน่นอน ก็ถือเป็นเพียงพอแล้วที่จะถือว่าผู้รับเงินกระทำการ เป็นเครื่องมือในการฟอกเงิน การรับเงินไว้โดยไม่อาจอธิบายได้ถึงแหล่งที่มาของเงินจำนวนมาก

เป็นเหตุผลหนึ่งในการแสดงให้เห็นว่าผู้กระทำมีเจตนาช่วยให้เงินจากองค์กรอาชญากรรมคงอยู่และยังเบี่ยงเบนความสนใจไปจากผู้รับประโยชน์ที่แท้จริง ในการกระทำดังกล่าวผู้ฟอกเงินย่อมได้รับประโยชน์ตอบแทนอยู่ในตัว ดังนั้น การกำหนดความผิดอาชญาฐานเกี่ยวกับการฟอกเงินไว้ จะช่วยให้สามารถแยกกระแสการเงินที่หมุนเวียนอย่างผิดปกติเหล่านี้ และสามารถติดตามเส้นทางการเงินไปจนถึงผู้รับประโยชน์ที่แท้จริง สามารถเข้าขัดขวางระบบการเงินขององค์กรอาชญากรรม และทำให้สถานะเศรษฐกิจของประเทศมีความมั่นคงและอยู่ในรูปแบบที่ปกติได้¹

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบัน กลุ่มอาชญากร ได้พัฒนาลักษณะและวิธีในการกระทำความผิดอย่างต่อเนื่อง ทำให้การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมีความยากลำบากมากขึ้น โดยเฉพาะการกำหนดความผิดมูลฐานเพื่อนำมาใช้กำหนดกรอบของกฎหมายว่าการกระทำที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดมูลฐานใดจะตกอยู่ภายใต้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินนั้น จำเป็นที่จะต้องกำหนดความผิดมูลฐานใหม่ๆ เพื่อรองรับรูปแบบการกระทำความผิดต่างๆ อย่างต่อเนื่อง และเพื่อให้สามารถตรวจจับทางการเงินของเหล่าอาชญากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อนึ่ง แม้ว่าในประเทศไทยจะมีบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินซึ่งมีการปรับปรุงเพิ่มเติมอยู่เสมอ โดยมีการแก้ไขปรับปรุงล่าสุดเมื่อปี พ.ศ. 2558 รวมถึงได้มีกฎหมายประกอบอื่นๆ ดังที่ได้ศึกษาไว้แล้วในบทที่ 3 ทำให้ความผิดมูลฐานตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของไทย มีจำนวนทั้งสิ้นมากถึง 26 มูลฐาน โดยครอบคลุมทั้งความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาและความผิดตามกฎหมายอื่นๆ โดยคาดหวังว่าการกำหนดความผิดมูลฐานให้มีจำนวนมากขึ้นนี้ จะสามารถป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้อย่างสัมฤทธิ์ผล แต่ในความเป็นจริงแล้วนั้น เรากลับพบว่ายังมีปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดความผิดมูลฐานอยู่อีกหลายประการ ได้แก่

4.1 ปัญหาการกำหนดความผิดมูลฐาน ซึ่งกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

เนื่องจากการกำหนดความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ถือเป็นส่วนสำคัญของการพิจารณาว่าการกระทำที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สิน อันเนื่องมาจากการกระทำความผิดมูลฐานใดจะต้องตกอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติฉบับนี้บ้าง การกำหนดความผิดมูลฐานต่างๆ ลงไปในพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวจึงกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญอย่างไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ดังนั้น การวิเคราะห์เปรียบเทียบปัญหาในหัวข้อนี้ เป็นไปเพื่อพิจารณาว่าการ

¹ ศูนย์บริการข้อมูลและกฎหมาย, การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, (ม.ป.ท: ม.ป.พ, ม.ป.ป), น. 9 – 10.

กำหนดความผิดมูลฐานลงไปในกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินนั้นชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยหรือไม่ เพียงใด

4.1.1 สิทธิเสรีภาพของบุคคลและข้อจำกัดสิทธิตามรัฐธรรมนูญ

สิทธิ (Right) คือ ประโยชน์ที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้แก่บุคคลในอันที่จะกระทำการเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินหรือบุคคลอื่น เช่น สิทธิในทรัพย์สิน สิทธิในชีวิตร่างกาย² นอกจากนี้ สิทธิยังหมายถึงความถึงความชอบธรรมที่บุคคลอาจใช้ยันกับผู้อื่นเพื่อคุ้มครองตนเองหรือเพื่อรักษาผลประโยชน์ของบุคคลนั้น ซึ่งความชอบธรรมนี้จะต้องได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายด้วย

เสรีภาพ (Liberty) คือ ภาวะของมนุษย์ที่ไม่อยู่ภายใต้การครอบงำของผู้อื่น มีอิสระที่จะกระทำการหรืองดเว้นกระทำการ เช่น เสรีภาพในการติดต่อสื่อสาร เสรีภาพในการเดินทาง³

แม้ว่าประเทศไทยจะมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญมาแล้วหลายครั้ง แต่ในรัฐธรรมนูญทุกฉบับ จะต้องมิบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของบุคคลไว้ด้วยเสมอ เพื่อสร้างหลักประกันและคุ้มครองสิทธิดังกล่าวไว้ในกฎหมายอันสูงสุดของประเทศ สำหรับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มีบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพที่เป็นหลักไว้ในมาตรา 4 ว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง ปวงชนชาวไทยย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน” และมีบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิของบุคคลไว้หลายมาตราด้วยกัน เช่น สิทธิที่จะไม่ต้องรับโทษทางอาญา ตามมาตรา 29 “บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญาเว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่บัญญัติไว้ใน กฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้” หรือสิทธิในทรัพย์สินตามมาตรา 37 “บุคคลย่อมมีสิทธิในทรัพย์สินและการสืบมรดก ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ.....” และมาตรา 40 “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบอาชีพ การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อรักษาความมั่นคงหรือเศรษฐกิจของประเทศ การแข่งขันอย่างเป็นธรรม การป้องกันหรือขจัดการกีดกันหรือการผูกขาด การคุ้มครองผู้บริโภค การจัดระเบียบการประกอบอาชีพเพิกเท่าที่จำเป็นหรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น” เป็นต้น ซึ่งยังคงเจตนารมณ์เดียวกันกับสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยในรัฐธรรมนูญฉบับก่อนๆ นอกจากนี้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมาตรา 25 ยังบัญญัติว่า “สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย นอกจากที่บัญญัติคุ้มครองไว้เป็นการเฉพาะในรัฐธรรมนูญแล้ว การใดที่มีได้ห้ามหรือจำกัดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือใน

² มานิตย์ จุมปา, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2541), น. 46.

³ เพิ่งอ้าง.

กฎหมายอื่น บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่จะทำกรานั้นได้และได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ตราบเท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นว่านั้นไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น” ซึ่งเป็นการบัญญัติรองรับสิทธิและเสรีภาพของบุคคลไว้ แม้ว่าจะยังไม่มีมาตรากฎหมายนั้นขึ้นใช้บังคับ บุคคลหรือชุมชนก็สามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพนั้นได้ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

จะเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญได้วางหลักการในการให้ความคุ้มครองสิทธิของบุคคลมาบัญญัติไว้ ดังนั้น การจะเข้าไปจำกัดหรือตัดทอนสิทธิต่างๆ ของบุคคลย่อมไม่อาจกระทำได้ ดังที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 26 ได้บัญญัติไว้ว่า “การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุและจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุดูผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย กฎหมายตามวรรคหนึ่ง ต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง” ดังนั้น บทบัญญัติของกฎหมายที่ได้ตราขึ้นเป็นการเฉพาะ และมีผลกระทบต่อสิทธิของบุคคล ดังเช่น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติมต่อๆ ไปในอนาคต จะต้องผ่านกระบวนการพิจารณาแล้วอย่างละเอียดรอบคอบ และจะต้องเป็นการตราโดยความจำเป็น ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรด้วย

4.1.2 ความผิดมูลฐานและการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญของไทย

ประเทศไทยได้ดำเนินการร่างกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 ผ่านการจัดสัมมนาและทำประชาพิจารณ์จำนวนหลายครั้ง ผลที่ได้รับคือมีผู้เห็นด้วยในการที่จะออกกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จึงได้มีการยกร่างกฎหมายขึ้น และผ่านการพิจารณาของรัฐสภา เมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2542 คือ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542⁴

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 เป็นมาตรการทางกฎหมายที่ผู้กระทำการฟอกเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิดมูลฐานตามที่ได้กำหนดไว้ในมาตรา 3 จึงต้องมีบทบัญญัติในการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคล ซึ่งได้แก่ การจำกัดเสรีภาพในสถาน จำกัดเสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดยชอบด้วยกฎหมาย จำกัดเสรีภาพในการประกอบอาชีพ และจำกัดสิทธิใน

⁴ อรรถนพ ลิขิตจิตถะ, “ประเทศไทยได้อะไรจากกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน,” เอกสารประกอบการสัมมนา, ศูนย์ข้อมูลอาชญากรรมทางธุรกิจ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, (ม.ป.ท: ม.ป.พ, 2541), น. 7.

ทรัพย์สิน โดยให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐในการยึดอายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราว ตามมาตรา 38 หรือให้อำนาจเจ้าหน้าที่รัฐในการยับยั้งการทำธุรกรรมไว้ชั่วคราว ตามมาตรา 35 และ 36 เป็นต้น

การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลบางประการ โดยกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินดังกล่าว ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เพราะเป็นการตราขึ้นโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 26 ประกอบมาตรา 33 มาตรา 37 มาตรา 40 ซึ่งเป็นข้อยกเว้นของรัฐธรรมนูญที่ให้กระทำได้

นอกจากนี้ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 77 ได้บัญญัติว่า “รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพ โดยไม่ชักช้าเพื่อไม่ให้เป็นการกระทบประชาชน และดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ได้โดยสะดวกและสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่ายเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง

ก่อนการตรากฎหมายทุกฉบับ รัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชน และนำมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอนเมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว รัฐพึงจัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายทุกกรอบระยะเวลาที่กำหนด โดยรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประกอบด้วย เพื่อพัฒนากฎหมายทุกฉบับให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป

รัฐพึงใช้ระบบอนุญาตและระบบคณะกรรมการในกฎหมายเฉพาะกรณีที่กำหนดหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐและระยะเวลาในการดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่บัญญัติไว้ในกฎหมายให้ชัดเจน และพึงกำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรง”

จะเห็นได้ว่า การออกกฎหมายเพื่อนำมาบังคับใช้กับประชาชน จะต้องสอดคล้องกับหลักประกันของกฎหมายอาญาและหลักการตามบทบัญญัติมาตรา 77 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวรรคท้าย ได้วางหลักให้การกำหนดโทษอาญาควรมีเฉพาะกรณีความผิดร้ายแรงเท่านั้น ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว ความผิดอาญาร้ายแรง มักมีลักษณะเป็นการก่ออันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ในหลายประเทศนั้น ได้ใช้อัตราโทษเป็นตัวชี้วัดความร้ายแรง ดังนั้น ในการกำหนดโทษทางอาญา จึงควรมีเฉพาะกรณีความผิดร้ายแรง เพราะบุคคลย่อมไม่สมควรถูกลงโทษหากการกระทำไม่ถือเป็นความผิดอาญา รวมไปถึงความผิดเล็กน้อยที่ไม่มีความรุนแรงอีกด้วย มิฉะนั้น การลงโทษทางอาญาย่อมเป็นการใช้กฎหมายรังแกผู้บริสุทธิ์ ซึ่งเป็นการทำลายทั้งความยุติธรรม เจตนารมณ์ และความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมาย⁵

⁵ สุภัชดี เทพหัสดิน ณ อยุธยา, “กฎหมายอาญาเพื่อ Over Criminalization,”

4.1.3 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 จำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลไว้บางประการ

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ของประเทศไทย ได้กำหนดความผิดมูลฐานไว้อย่างชัดเจนว่ามีความผิดฐานใดบ้าง เพื่อเป็นหลักประกันในการคุ้มครองประชาชน ผู้บริสุทธิ์ไม่ให้ถูกกลั่นแกล้ง ซึ่งแต่เดิมนั้น ร่างกฎหมายที่เข้าสู่สภาผู้แทนราษฎร ได้กำหนดความผิดมูลฐานไว้ 2 ฐานความผิด คือ (1) ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และ (2) ความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายอาญาเฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไป หรือชักพาไปเพื่อการอนาจารซึ่งหญิงและเด็ก เพื่อให้สำเร็จความใคร่ของผู้อื่น และความผิดฐานพราดเด็กและผู้เยาว์ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการค้าหญิงและเด็ก หรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณีเฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไป หรือชักพาไปเพื่อให้บุคคลนั้นกระทำการค้าประเวณี และเมื่อร่างกฎหมายดังกล่าวได้เข้าสู่การพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร ในชั้นกรรมาธิการวิสามัญ พิจารณาร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม การฟอกเงิน ได้มีการแก้ไขโดยเพิ่มเติมความผิดมูลฐานเข้าไปเป็น 10 ฐานความผิด แต่เมื่อมีการพิจารณาในวาระ 2 วาระ 3 ของสภาผู้แทนราษฎร ก็ได้ลงมติเหลือความผิดมูลฐานเพียง 2 ฐานความผิดเช่นเดิม ต่อมาร่างกฎหมายได้เสนอเข้าสู่วุฒิสภา ได้มีการแก้ไขโดยเพิ่มความผิดมูลฐานเข้าไป ทำให้ต้องส่งร่างกฎหมายกลับมาสู่การพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรอีกครั้ง จนกระทั่งได้มีการตั้งกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินร่วมกันของทั้งสองสภา โดยคณะกรรมาธิการดังกล่าวได้พิจารณาเพิ่มความผิดมูลฐานเป็น 7 ฐานความผิด⁶

การกำหนดความผิดมูลฐานดังกล่าว มีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน เนื่องจากความผิดมูลฐานจะนำไปสู่การพิจารณาว่าการกระทำที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดมูลฐาน อาจเป็นความผิดตามกฎหมายฟอกเงินได้ ซึ่งตามมาตรา 38 ได้ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐในการยึดอายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราว โดยสามารถเข้าไปในเคหสถาน สถานที่ หรือยานพาหนะใดๆ ที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการซุกซ่อนหรือเก็บรักษาทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐานฟอกเงิน เพื่อตรวจค้นหรือเพื่อประโยชน์ในการติดตาม ตรวจสอบ หรือยึดหรืออายัดทรัพย์สิน หรือพยานหลักฐานได้ และตามมาตรา 35 และ 36 ได้ให้อำนาจเจ้าหน้าที่รัฐในการยับยั้งการทำธุรกรรมไว้ชั่วคราว ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยและมีพยานหลักฐานอันสมควรว่าธุรกรรมใดเกี่ยวข้องหรืออาจเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐานหรือ

วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, น. 28 (2561).

⁶ นายชัยนันท์ แสงปุตตะ, “กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน : ศึกษาเฉพาะกรณีความผิดมูลฐาน,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541), น. 68.

ความผิดฐานฟอกเงิน หรือในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยและมีพยานหลักฐานอันสมควรว่าธุรกรรมใด เกี่ยวข้องหรืออาจเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงิน เจ้าหน้าที่รัฐสามารถ ยับยั้งการทำธุรกรรมไว้ชั่วคราวเป็นระยะเวลาไม่เกิน 3 วัน หรือ 10 วัน แล้วแต่กรณี

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้จำกัด สิทธิและเสรีภาพของบุคคลไว้ดังต่อไปนี้

(1) จำกัดเสรีภาพในเคหสถาน เช่น ผู้ครอบครองเคหสถานจะต้องขอมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าไป ในเคหสถาน สถานที่ หรือยานพาหนะใดๆ ที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการซุกซ่อนหรือเก็บรักษา ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน เพื่อตรวจค้นหรือเพื่อประโยชน์ในการติดตาม ตรวจสอบ หรือยึดหรืออายัดทรัพย์สิน หรือพยานหลักฐาน เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าหากเนิ่นช้ากว่าจะเอาหมายค้นมาได้ ทรัพย์สินหรือพยานหลักฐานดังกล่าว นั้น จะถูกขักย้าย ซุกซ่อน ทำลาย หรือทำให้เปลี่ยนแปลงสภาพไปจากเดิม ตามมาตรา 38 (3)

(2) จำกัดเสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดยชอบด้วยกฎหมาย เช่น ซึ่งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 36 ได้บัญญัติว่าการตรวจ การกัก หรือการเปิดเผยข้อมูลที่บุคคลสื่อสารถึงกัน รวมทั้งการกระทำด้วย ประการใดๆ เพื่อให้ล่วงรู้หรือได้มาซึ่งข้อมูลที่บุคคลสื่อสารถึงกันจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือ หมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ ดังนั้น เพื่อประโยชน์ในการปราบปรามการ กระทำความผิดฐานฟอกเงิน เจ้าหน้าที่ของรัฐก็อาจยื่นคำขอต่อศาลแพ่งเพื่อให้มีคำสั่งอนุญาตให้เข้าถึง ข้อมูล โดยใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์พิเศษเพื่อดักฟังโทรศัพท์ได้

(3) จำกัดสิทธิในทรัพย์สิน เช่น ในการตรวจสอบรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรม หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าอาจมีการ โอน จำหน่าย ชักย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินใดที่เป็น ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ให้คณะกรรมการธุรกรรมมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้น ไว้ชั่วคราวมีกำหนดไม่เกินเก้าสิบวัน ตามมาตรา 48

(4) จำกัดเสรีภาพในการประกอบอาชีพ เช่น ตามมาตรา 35 และ 36 ได้ให้อำนาจเจ้าหน้าที่รัฐ ในการยับยั้งการทำธุรกรรมไว้ชั่วคราว ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยและมีพยานหลักฐานอันสมควรว่า ธุรกรรมใดเกี่ยวข้องหรืออาจเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงิน หรือใน กรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยและมีพยานหลักฐานอันสมควรว่าธุรกรรมใดเกี่ยวข้องหรืออาจเกี่ยวข้องกับการ กระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงิน เจ้าหน้าที่รัฐสามารถยับยั้งการทำธุรกรรมไว้ ชั่วคราวเป็นระยะเวลาไม่เกิน 3 วัน หรือ 10 วัน แล้วแต่กรณี⁷

⁷ เพิ่งอ้าง.

นอกจากนี้ ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ยังได้มีการบัญญัติการกระทำที่เป็นความผิดและกำหนดโทษของการฝ่าฝืนกฎหมายไว้ ทำให้บุคคลอาจต้องรับโทษทางอาญาได้ ซึ่งเป็นข้อยกเว้นของ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 29 โดยได้กำหนดไว้ใน พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ตั้งแต่มาตรา 60 ถึงมาตรา 66 มีบทลงโทษแก่บุคคลที่กระทำความผิดฐานฟอกเงิน ดังนี้

(1) บุคคลธรรมดากระทำความผิดฐานฟอกเงินตามมาตรา 5 (ในราชอาณาจักร) มาตรา 6 (นอกราชอาณาจักร) มาตรา 7 (ผู้สนับสนุน) มาตรา 8 (พยายามกระทำความผิดฐานฟอกเงิน) ตามมาตรา 60 ได้ระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 1 ปี ถึง 10 หรือปรับตั้งแต่ 20,000.- บาท ถึง 200,000.- บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(2) ถ้านิติบุคคลเป็นผู้กระทำความผิดตามมาตรา 5 ถึงมาตรา 9 ตามมาตรา 61 ได้ระวางโทษปรับตั้งแต่ 200,000.- บาท ถึง 1,000,000.- บาท และในกรณีที่การกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งของนิติบุคคลเกิดจากการสั่งการหรือการกระทำของกรรมการ หรือผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้นหรือในกรณีที่บุคคลดังกล่าวมีหน้าที่ต้องสั่งการหรือกระทำการและละเว้นไม่สั่งการหรือไม่กระทำการจนเป็นเหตุให้นิติบุคคลนั้นกระทำความผิด ผู้นั้นต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 1 ปีถึง 10 ปีหรือปรับตั้งแต่ 20,000.- บาท ถึง 200,000.- บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ด้วย

(3) กรณีที่ผู้ใดสมคบโดยการตกลงกันตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป เพื่อกระทำความผิดฐานฟอกเงิน แม้จะยังไม่ได้ลงมือกระทำความผิด ตามมาตรา 9 ก็ได้ระวางโทษกึ่งหนึ่งของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นแล้ว

(4) ถ้าเจ้าพนักงาน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น ข้าราชการ พนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พนักงานองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ กรรมการหรือผู้บริหารหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของสถาบันการเงิน หรือกรรมการขององค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญ กระทำความผิดที่มีโทษตามมาตรา 60 มาตรา 61 และมาตรา 9 จะต้องระวางโทษเป็น 2 เท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น และถ้ากรรมการ อนุกรรมการ กรรมการธุรกรรม เลขานุการ รองเลขานุการ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามพระราชบัญญัตินี้กระทำความผิดดังกล่าว ต้องระวางโทษเป็น 3 เท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น ทั้งนี้ตามมาตรา 10

4.2 ปัญหาการกำหนดความผิดมูลฐานตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินไว้เป็นจำนวนมาก

ประเทศไทย มีพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฉบับแก้ไขล่าสุด ปี พ.ศ. 2558 และ กฎหมายอื่นๆ ที่มีผลเป็นการกำหนดความผิดมูลฐานรวมจำนวนทั้งสิ้นถึง 26 มูลฐาน ดังนี้

ได้ศึกษามาแล้วในบทที่ 3 ซึ่งมีทั้งที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องอีกจำนวนหลายฉบับ โดยผู้ศึกษาจะศึกษาถึงที่มาและความจำเป็นของการกำหนดความผิดมูลฐานไว้เป็นจำนวนมาก ดังนี้

4.2.1 ที่มาของการกำหนดโครงสร้างกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศไทย

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ประเทศไทยได้รับผลกระทบจากการลักลอบค้ายาเสพติดและปัญหาการฟอกเงิน โดยไม่สามารถจะปราบปรามให้หมดไปได้ แต่กลับขยายตัวมากขึ้นเป็นลักษณะองค์กรอาชญากรรมและพัฒนาเป็นอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ นอกจากนี้ประเทศไทยยังไม่อาจเข้าร่วมเป็นภาคีในอนุสัญญาเวียนนา 1988 (พ.ศ. 2531) (Vienna Convention 1988) ได้ เพราะประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายที่ออกมาเพื่อรองรับข้อบัญญัติบางข้อของอนุสัญญา ได้แก่ การบัญญัติกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ประเทศไทยมีแต่เพียงกฎหมายที่ใกล้เคียงซึ่งไม่สามารถปราบปรามการฟอกเงินได้โดยตรง ในขณะที่ประเทศไทยก็ไม่ได้เป็นสมาชิกของหน่วยงานหรือองค์กรระหว่างประเทศ หรือทำสนธิสัญญากับประเทศใดๆ เพื่อต่อต้านการฟอกเงิน การที่องค์กรระหว่างประเทศได้มีอนุสัญญาหรือข้อกำหนดข้อตกลงระหว่างประเทศเป็นเหตุผลที่จะผลักดันให้ประเทศต่างๆ รวมทั้งประเทศไทยบัญญัติกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เพื่อให้แต่ละประเทศมีกฎหมายที่ใช้เป็นเครื่องมือในการสกัดกั้นการฟอกเงินและเป็นแนวทางเดียวกันนานาอารยประเทศที่จะให้ความร่วมมือในการสกัดกั้นการฟอกเงินในระดับระหว่างประเทศต่อไป ประเทศไทยจึงได้บัญญัติกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยผ่านการพิจารณาของรัฐสภาเมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2542 คือ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

4.2.2 ความจำเป็นในการกำหนดความผิดมูลฐานของประเทศไทย

จากการที่อาชญากรรมเกี่ยวกับยาเสพติดและอาชญากรรมทางเศรษฐกิจอื่นๆ มักจะเป็นการกระทำที่มีลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรม (Organized Crime) โดยเป็นการกระทำความผิดที่มีการแบ่งความรับผิดชอบและขั้นตอนการทำงาน โดยมีผู้วางแผนและประสานงานเพื่อให้การกระทำความผิดดำเนินไปได้อย่างเป็นระบบ และในกรณีที่มีการจับกุมผู้กระทำความผิดส่วนใดส่วนหนึ่ง ก็จะไม่กระทบกระเทือนถึงส่วนอื่นๆ โดยเฉพาะบุคคลผู้เป็นระดับหัวหน้า นายทุน หรือผู้บงการ จะมีอาชีพที่ถูกกฎหมายบังหน้า และอาจเป็นผู้มีเกียรติในสังคมและการเมือง ดังนั้น การจับกุมดำเนินคดีหรือปราบปรามเหล่าบุคคลดังกล่าว จึงเป็นไปได้ยาก เพราะขาดพยานหลักฐาน การแก้ปัญหาจึงจำเป็นต้องออกกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดและอาชญากรรมทางเศรษฐกิจเป็นความผิดมูลฐานในกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เพื่อให้สามารถใช้กฎหมายดังกล่าวเป็นมาตรการควบคุมการฟอกเงินได้ ซึ่งจะมีทั้งมาตรการเรื่องการ

ยึดทรัพย์ การตรวจสอบ มาตรการสมคบ (Conspiracy) บทลงโทษผู้ฟอกเงิน และการริบทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด ทำให้ผู้กระทำความผิดเกิดความเกรงกลัว และเป็นการตัดวงจรทางการเงินของผู้กระทำความผิดหรือองค์กรอาชญากรรมเหล่านั้น

ดังนั้น การกำหนดความผิดมูลฐานไว้ในกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศไทยจึงมีความจำเป็น เพราะปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นมีหลายประเภทและหลายรูปแบบที่กระทบกระเทือนต่อสภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศ โดยความผิดมูลฐานหลักนอกเหนือจากความผิดที่เกี่ยวกับยาเสพติดแล้ว ความผิดมูลฐานอื่นๆ ที่รัฐบาลมีนโยบายที่จะป้องกันและปราบปรามก็สมควรที่จะกำหนดไว้เป็นความผิดมูลฐานด้วย เพื่อให้สามารถใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาเป็นมาตรการในการทำลายเศรษฐกิจของเหล่าอาชญากร และเพื่อเป็นการตัดวงจรของอาชญากรรมไม่ให้นำเงินที่ได้ไปประกอบอาชญากรรมต่อไปได้อีก ดังนั้น ความผิดมูลฐานที่กำหนดไว้ในกฎหมายดังกล่าว จึงมีลักษณะที่เป็นการกำหนดความผิดที่อาชญากรประกอบอาชญากรรมแล้วได้ผลตอบแทนเป็นเงินหรือทรัพย์สินดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ทั้งนี้ สิ่งสำคัญที่ควรพิจารณาคือผู้กระทำความผิดตามความผิดมูลฐานที่บัญญัติไว้ในกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จะยังไม่มี ความผิดฐานฟอกเงิน แต่จะมีความผิดฐานฟอกเงินก็ต่อเมื่อนำเงินหรือทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดมูลฐานไปกระทำการใดๆ อันมีลักษณะเป็นการฟอกเงินขึ้น

ด้วยเหตุดังกล่าว พื้นฐานการกำหนดความผิดมูลฐานไว้ในกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในแต่ละประเทศจึงมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งเมื่อพิจารณาจากกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของสหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐฝรั่งเศส เครือรัฐออสเตรเลีย สาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน) และสหรัฐเม็กซิโก จะพบว่ามีความคิดพื้นฐานมาจากความผิดมูลฐานที่เป็นความผิดอาญาและมีเงินเป็นปัจจัยสำคัญ กล่าวคือ มีลักษณะเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ มีการกระทำเป็นกระบวนการและยากที่จะสาวถึงตัวผู้บงการหรือผู้อยู่เบื้องหลัง นอกจากนี้ผลร้ายของความผิดดังกล่าวเหล่านี้จะมีส่วนทำลายเศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนมนุษยชาติเป็นอย่างมาก ความผิดมูลฐานที่มีแนวคิดพื้นฐานที่คล้ายคลึงกันนี้ จะแตกต่างกันก็เพียงแต่แต่ละประเทศจะมีจำนวนความผิดมูลฐานที่ไม่เท่ากัน บางประเทศเช่นสหรัฐอเมริกาจะมีความผิดมูลฐานมากกว่า 200 ความผิดมูลฐาน ในขณะที่ประเทศอื่นๆ จะมีการกำหนดความผิดมูลฐานแบบกว้างๆ ให้ครอบคลุมความผิดจำนวนมาก โดยเน้นลักษณะของ การกระทำความผิดอาญาร้ายแรง (Serious Crimes) แต่ทุกประเทศก็มีแนวคิดพื้นฐานในการกำหนดความผิดมูลฐานที่เหมือนกันดังกล่าวมาแล้ว เช่นเดียวกันกับการกำหนดความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ของประเทศไทย ที่ได้กำหนดไว้ในมาตรา 3 จำนวน 21 มูลฐาน รวมกับความผิดมูลฐานตามกฎหมายอื่นๆ อีกจำนวน 5 มูลฐาน รวมเป็นจำนวน

ทั้งสิ้น 26 มวลฐาน ซึ่งสามารถแยกเป็นข้อหาความผิดทางอาญาได้เป็นจำนวนมาก โดยมีแนวคิดพื้นฐานที่คล้ายคลึงกันกับต่างประเทศทั้งสิ้น

นอกจากนี้ในอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร (United Nations Convention against Transnational Organized Crime – UNTOC) ซึ่งประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาฯ ลำดับที่ 179 โดยการยื่นสัตยาบันสารฉบับดังกล่าวจะทำให้มีผลใช้บังคับกับประเทศไทยในวันที่ 16 พฤศจิกายน 2556 เป็นต้นไปตามข้อ 38 ของอนุสัญญาฯ และ ข้อ 17 ของพิธีสารฯ

โดยอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรเป็นกรอบความร่วมมือทางกฎหมายที่กำหนดมาตรฐานระดับสากลเกี่ยวกับการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่กระทำโดยองค์กรอาชญากรรม ได้กำหนดนิยามในอนุสัญญาฯ ข้อที่ 2 (b) ว่า “อาชญากรรมที่ร้ายแรง (Serious crime)” หมายถึง การกระทำที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่ 4 ปีขึ้นไปหรืออัตราโทษที่ร้ายแรงกว่า⁸ และเมื่อความผิดดังกล่าวมีลักษณะข้ามชาติและเกี่ยวข้องกับกลุ่มองค์กรอาชญากรรม จึงต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างรัฐภาคี อาทิ การส่งผู้ร้ายข้ามแดน เรื่อง โอนตัวนักโทษ การช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญา แสดงให้เห็นถึงแบบอย่างของความมุ่งหมายระหว่างประเทศที่ต้องการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่กระทำโดยองค์กรอาชญากรรม และเป็นอาชญากรรมที่ร้ายแรงไว้

ตารางที่ 4.1 เปรียบเทียบรายละเอียดความผิดมูลฐานของประเทศไทยทั้ง 26 มวลฐาน

ลำดับ	ความผิดมูลฐาน	บทบัญญัติที่กำหนดเป็นความผิดมูลฐาน	มีการกระทำ ความผิดเป็น กระบวนการ	ได้ผลตอบแทนเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่สูง	เป็นความผิดที่มีโทษทางอาญา
1.	ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดหรือกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด	พ.ร.บ. ปปง. มาตรา 3 “ความผิดมูลฐาน” (1)	√	√	ปรับ จำคุกหรือประหารชีวิต

⁸ UNTOC Article 2 (b) “Serious crime” shall mean conduct constituting an offence punishable by a maximum deprivation of liberty of at least four years or a more serious penalty

2.	<p>ความคิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายอาญา เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไป หรือพาไปเพื่อการอนาจารหญิงและเด็ก เพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่นและความคิดฐานพรากเด็กและผู้เยาว์ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก หรือความคิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไปหรือชักพาไปเพื่อให้บุคคลนั้นกระทำการค้าประเวณีหรือความคิดเกี่ยวกับการเป็นเจ้าของกิจการการค้าประเวณี ผู้ดูแลหรือผู้จัดการกิจการการค้าประเวณี หรือสถานการค้าประเวณี หรือเป็นผู้ควบคุมผู้กระทำการค้าประเวณีในสถานการค้าประเวณี</p>	<p>พ.ร.บ. ปปง. มาตรา 3 “ความผิดมูลฐาน” (2)</p>	√	√	<p>ปรับ จำคุก หรือประหารชีวิต</p>
3.	<p>ความคิดเกี่ยวกับการนอ้โกงประชาชนตามประมวลกฎหมายอาญา</p>	<p>พ.ร.บ. ปปง. มาตรา 3 “ความผิดมูลฐาน”</p>	√	√	<p>ปรับ จำคุก</p>

	หรือความผิดตาม กฎหมายว่าด้วยการ กู้ยืมเงินที่เป็นการ ฉ้อโกงประชาชน	ฐาน” (3)			
4.	ความคิดเกี่ยวกับการ ชักออกหรือฉ้อโกงหรือ ประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน หรือกระทำโดยทุจริต ตามกฎหมายว่าด้วยการ ธนาคารพาณิชย์ กฎหมายว่าด้วยการ ประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และ ธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ หรือกฎหมายว่าด้วย หลักทรัพย์และตลาด หลักทรัพย์ ซึ่งกระทำ โดยกรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใด ซึ่ง รับผิดชอบ หรือ มี ประโยชน์เกี่ยวข้องใน การดำเนินงานของ สถาบันการเงินนั้น	พ.ร.บ. ปปง. มาตรา 3 “ความผิดมูล ฐาน” (4)	√	√	ปรับ จำคุก
5.	ความผิดต่อตำแหน่ง หน้าที่ราชการ หรือ ความผิดต่อตำแหน่ง หน้าที่ในการยุติธรรม ตามประมวลกฎหมาย อาญา ความผิดตาม กฎหมายว่าด้วย ความคิดของพนักงาน ในองค์การ หรือ หน่วยงานของรัฐ หรือ ความผิดต่อตำแหน่ง	พ.ร.บ. ปปง. มาตรา 3 “ความผิดมูล ฐาน” (5)	√	√	ปรับ จำคุก หรือประหาร ชีวิต

	หน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น				
6.	ความคิดเกี่ยวกับการกรรโชก หรือรีดเอาทรัพย์สินที่กระทำโดยอำนาจอั้งยี่ หรือช่องโจร ตามประมวลกฎหมายอาญา	พ.ร.บ. ปปง. มาตรา 3 “ความผิดมูลฐาน” (6)	√	√	ปรับ จำคุก
7.	ความคิดเกี่ยวกับการลักลอบหนีศุลกากรตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร	พ.ร.บ. ปปง. มาตรา 3 “ความผิดมูลฐาน” (7)	√	√	ปรับ จำคุก
8.	ความคิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา	พ.ร.บ. ปปง. มาตรา 3 “ความผิดมูลฐาน” (8)	√	√	ปรับ จำคุก หรือประหารชีวิต
9.	ความคิดเกี่ยวกับการพนันตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน เฉพาะความคิดเกี่ยวกับการเป็นผู้จัดให้มีการเล่นการพนันโดยไม่ได้รับอนุญาต และมีจำนวนผู้เข้าเล่นหรือเข้าพนันในการเล่นแต่ละครั้งเกินกว่าหนึ่งร้อยคน หรือมีวงเงินในการกระทำความคิดรวมกันมีมูลค่าเกินกว่าสิบล้านบาทขึ้นไป	พ.ร.บ. ปปง. มาตรา 3 “ความผิดมูลฐาน” (9)	√	√	ปรับ จำคุก
10.	ความคิดเกี่ยวกับการเป็นสมาชิกอั้งยี่ตามประมวลกฎหมายอาญา หรือการมีส่วนร่วมใน	พ.ร.บ. ปปง. มาตรา 3 “ความผิดมูลฐาน” (10)	√	√	ปรับ จำคุก

	องค์กรอาชญากรรมที่มี กฎหมายกำหนดเป็น ความผิด				
11.	ความผิดเกี่ยวกับการรับ ของโจรตามประมวล กฎหมายอาญา เฉพาะที่ เกี่ยวข้องกับการช่วย จำหน่าย ซื่อ รับจำหน่าย หรือรับไว้ด้วยประการ ใดซึ่งทรัพย์สินที่ได้มาโดย การกระทำความผิด อันมีลักษณะเป็น การค้า	พ.ร.บ. ปปง. มาตรา 3 “ความผิดมูล ฐาน”(11)	√	√	ปรับ จำคุก
12.	ความผิดเกี่ยวกับการ ปลอมหรือการแปลง เงินตรา ดวงตรา แสตมป์ และตั๋วตาม ประมวลกฎหมายอาญา อันมีลักษณะเป็น การค้า	พ.ร.บ. ปปง. มาตรา 3 “ความผิดมูล ฐาน”(12)	√	√	ปรับ จำคุก
13.	ความผิดเกี่ยวกับการค้า ตามประมวลกฎหมาย อาญาเฉพาะที่เกี่ยวกับ การปลอม หรือการ ละเมิดทรัพย์สินทาง ปัญญาของสินค้า หรือ ความผิดตามกฎหมายที่ เกี่ยวข้องกับการคุ้มครอง ทรัพย์สินทางปัญญา อันมีลักษณะเป็น การค้า	พ.ร.บ. ปปง. มาตรา 3 “ความผิดมูล ฐาน”(13)	√	√	ปรับ จำคุก
14.	ความผิดเกี่ยวกับการ ปลอมเอกสารสิทธิ บัตรอิเล็กทรอนิกส์	พ.ร.บ. ปปง. มาตรา 3 “ความผิดมูล	√	√	ปรับ จำคุก

	หรือหนังสือเดินทางตามประมวลกฎหมายอาญาอันมีลักษณะเป็นปกติ ธุระ หรือเพื่อการค้า	ฐาน”(14)			
15.	ความคิดเกี่ยวกับทรัพย์สินหรือสิ่งแวดล้อม โดยการใช้ ยึดถือ หรือครอบครองทรัพย์สินหรือกระบวนการแสวงหาประโยชน์จากทรัพย์สินโดยมิชอบด้วยกฎหมายอันมีลักษณะเป็นการค้า	พ.ร.บ. ปปง. มาตรา 3 “ความผิดมูลฐาน”(15)	√	√	ปรับ จำคุก
16.	ความคิดเกี่ยวกับการประทุษร้ายต่อชีวิตหรือร่างกายจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายสาหัสตามประมวลกฎหมายอาญา เพื่อให้ได้ประโยชน์ซึ่งทรัพย์สิน	พ.ร.บ. ปปง. มาตรา 3 “ความผิดมูลฐาน”(16)	√	√	ปรับ จำคุก
17.	ความคิดเกี่ยวกับการหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังผู้อื่นตามประมวลกฎหมายอาญาเฉพาะกรณีเพื่อเรียกหรือรับผลประโยชน์หรือเพื่อต่อรองให้ได้รับผลประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง	พ.ร.บ. ปปง. มาตรา 3 “ความผิดมูลฐาน”(17)	√	√	ปรับ จำคุก หรือประหารชีวิต

18.	ความคิดเกี่ยวกับการลัก ทรัพย์ ทรัพย์ โจร ทรัพย์ ทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้น ทรัพย์ นื้อ โกงหรือ ยักยอก ตามประมวล กฎหมายอาญาอันมี ลักษณะเป็นปกติธุระ	พ.ร.บ. ปง. มาตรา 3 “ความผิดมูล ฐาน” (18)	√	√	ปรับ จำคุก หรือประหาร ชีวิต
19.	ความคิดเกี่ยวกับการ กระทำอันเป็นโจรสลัด ตามกฎหมายว่าด้วยการ ป้องกันและปราบปราม การกระทำอันเป็นโจร สลัด	พ.ร.บ. ปง. มาตรา 3 “ความผิดมูล ฐาน” (19)	√	√	ปรับ จำคุก หรือประหาร ชีวิต
20.	ความคิดเกี่ยวกับการ กระทำอันไม่เป็นธรรม เกี่ยวกับการซื้อขาย หลัก ทรัพย์ ต่ ม กฏ ห มาย ว่า ดั วย หลักทรัพย์และตลาด หลักทรัพย์	พ.ร.บ. ปง. มาตรา 3 “ความผิดมูล ฐาน” (20)	√	√	ปรับ จำคุก
21.	ความคิดเกี่ยวกับอาวุธ หรือเครื่องมืออุปกรณ์ ของอาวุธที่ใช้หรืออาจ นำไปใช้ในการรบหรือ การ สง คราม ตาม กฎหมายว่าด้วยการ ควบคุมยุทธภัณฑ์	พ.ร.บ. ปง. มาตรา 3 “ความผิดมูล ฐาน” (21)	√	√	ปรับ จำคุก
22.	ความคิดเกี่ยวกับการ เลือกตั้งตามกฎหมาย ประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรและการได้มาซึ่ง สมาชิกวุฒิสภา	มาตรา 53 แห่ง พ.ร.บ.ประกอบ รัฐธรรมนูญว่า ด้วยการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรและการ ได้มาซึ่งสมาชิก	√	√	ปรับ จำคุก

		วุฒิสภา พ.ศ. 2550 หมายเหตุ แม้ว รชน.ฉบับปี 50 จะ ถูกยกเลิกไปแล้ว แต่กฎหมายประ กอบรชน.ฉบับนี้ ยังคงมีผลบังคับ ใช้ต่อไปตาม ประกาศศสช. ฉบับที่ 57/2557			
23.	ความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในองค์กร อาชญากรรมข้ามชาติ	มาตรา 22 แห่ง พ.ร.บ.ป้องกัน และปราบปราม การมีส่วนร่วม ในองค์กร อาชญากรรมข้าม ชาติ พ.ศ. 2556	√	√	ปรับ จำคุก
24.	ความคิดเกี่ยวกับการ สนับสนุนทางการเงิน แก่การก่อการร้าย	มาตรา 25 แห่ง พ.ร.บ. ป้องกัน และปราบปราม	√	√	ปรับ จำคุก
25.	ความคิดเกี่ยวกับการ สนับสนุนทางการเงิน แก่การแพร่ขยายอาวุธ ที่มีอำนาจทำลายล้าง สูง	การสนับสนุน ทางการเงินแก่ การก่อการร้าย และการแพร่ ขยายอาวุธที่มี อำนาจทำลายล้าง สูง พ.ศ. 2559	√	√	ปรับ จำคุก
26.	ความคิดเกี่ยวกับการ หลีกเลี่ยงหรือหนี โกง ภาษี ตาม ประ ม ว ล รัษฎากร	มาตรา 37 ตรี แห่งประมวล รัษฎากร	√	√	ปรับ จำคุก

จากตารางดังกล่าวเราสามารถสรุปได้ว่าลักษณะความผิดมูลฐานทั้ง 26 มูลฐาน ตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศไทย มีลักษณะที่เหมือน ๆ กัน คือ

- (1) เป็นการกระทำความผิดอาญาที่ยากแก่การปราบปราม แม้ว่าความผิดเหล่านั้นจะมีโทษทางอาญาทั้งโทษปรับ จำคุก ทั้งจำทั้งปรับ หรือประหารชีวิตก็ตาม
- (2) เป็นการกระทำความผิดในลักษณะที่เป็นกระบวนการ
- (3) เป็นความผิดที่ยากที่จะสาวตัวไปถึงผู้บงการหรือผู้อยู่เบื้องหลัง
- (4) เป็นความผิดที่ผู้กระทำได้ผลตอบแทนเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่มีมูลค่าสูง
- (5) ผลร้ายของความผิด จะมีส่วนทำลายเศรษฐกิจและสังคม ทั้งในระดับชาติและระดับสากลเป็นอย่างมาก

4.3 ปัญหาความผิดมูลฐานที่มีอยู่ในปัจจุบันยังคงมีไม่เพียงพอต่อการบังคับใช้

แม้ว่ากฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของไทยจะได้กำหนดความผิดมูลฐานไว้มากถึง 26 มูลฐาน แต่จนถึงปัจจุบัน การระบุความผิดมูลฐานยังคงมีแนวโน้มที่จะเพิ่มความผิดมูลฐานอื่น ๆ ต่อไปอีกในอนาคตอย่างไร้ที่สิ้นสุด โดยทุกครั้งที่จะมีการเพิ่มความผิดมูลฐานใหม่ ๆ จำเป็นที่จะต้องมีการตราเป็นพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมฉบับต่าง ๆ ตามมา กรณีดังกล่าวก่อให้เกิดปัญหาในเรื่องหลักความมั่นคงแน่นอนแห่งฐานของกฎหมาย⁹ (le principe de la sécurité juridique) ซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานสำคัญประการหนึ่งที่เรียกร้องให้รัฐใช้อำนาจโดยคำนึงถึงความแน่นอนชัดเจน และความต่อเนื่องของกฎหมาย ทั้งนี้ เพื่อให้ประชาชนเชื่อถือและไว้วางใจได้ว่า หากตนได้กระทำการโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว การกระทำดังกล่าวจะได้รับผลตามที่กฎหมายกำหนดและมีผลคงอยู่อย่างต่อเนื่อง เพื่อประโยชน์ในการวางแผนการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ

สำหรับตัวอย่างของความผิดมูลฐานที่อาจถูกแก้ไขเพิ่มเติมเข้าไปในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินต่อไปในอนาคต อาทิเช่น¹⁰

- (1) ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากรเฉพาะที่เกี่ยวกับการหลีกเลี่ยงภาษีอากร การหลีกเลี่ยงข้อห้ามข้อจำกัด การรับซื้อหรือรับไว้ซึ่งของลักลอบหนีศุลกากร การสำแดงไม่ถูกต้องหรือไม่บริบูรณ์ และความผิดเกี่ยวกับพิธีการศุลกากร

⁹ พีรพิชญ์ วงศ์วัฒนศาสตร์, “หลักความมั่นคงแน่นอนแห่งนิติฐานะ,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2554).

¹⁰ “เอกสารประกอบการสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็น ร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ ..) พ.ศ.” สืบค้นเมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2562, จาก

<http://www.amlo.go.th/index.php/th/news/detail/9581>.

(2) ความผิดเกี่ยวกับการเป็นสมาชิกอั้งยี่ตามประมวลกฎหมายอาญาเฉพาะกรณีที่มีมุ่งหมายเพื่อกระทำการอันเป็นความผิดที่มีกฎหมายกำหนดโทษจำคุกขั้นสูงตั้งแต่สี่ปีขึ้นไปหรือโทษสถานหนักกว่านั้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางการเงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์ทางวัตถุอย่างอื่นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม หรือความผิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ

(3) ความผิดเกี่ยวกับการปลอมเอกสารราชการ

(4) ความผิดเกี่ยวกับการกระทำความไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับการซื้อขายสินทรัพย์ค้ำจิว

(5) ความผิดเกี่ยวกับการเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา

(6) ความผิดเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว

ซึ่งความผิดมูลฐานใหม่ๆ เหล่านี้ กำลังอยู่ในขั้นตอนการร่างกฎหมายและอยู่ในระหว่างการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน ก่อนที่จะเข้าสู่สภานิติบัญญัติต่อไป

อย่างไรก็ดี การบัญญัติกฎหมายเพิ่มเติมต่อไปเรื่อยๆ เช่นนี้ อาจก่อให้เกิดสภาวะกฎหมายอาญาเฟ้อ ซึ่งเป็นสภาพปัญหาอันเกิดจากการกำหนดให้การกระทำต่างๆ ถือเป็นความผิดอาญาไว้มากเกินความจำเป็น ด้วยความคิดที่ว่า การกำหนดโทษทางอาญาจะสามารถทำให้ผู้คนเกรงกลัวที่จะกระทำความผิดได้ แต่ในความเป็นจริงที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน แม้แต่โทษทางอาญาที่รุนแรงที่สุด คือ โทษประหารชีวิต ก็ไม่อาจควบคุมการก่ออาชญากรรมได้ทั้งหมด¹¹

จากที่ได้ศึกษามาแล้วในบทที่ 2 เกี่ยวกับแนวคิดของศาสตราจารย์เฮอริ่งเบิร์ก แอล แพ็กเกอร์ (Herbert L. Packer) ซึ่งได้อธิบายถึงหลักการในการพิจารณาว่าการกระทำอย่างใดควรที่จะกำหนดให้เป็นความผิดในทางอาญาหรือไม่ ดังต่อไปนี้¹²

1) การกระทำนั้นเป็นที่เห็นได้ชัดในหมู่ชนส่วนมากว่า เป็นการกระทำที่กระทบกระเทือนต่อสังคม และหมู่ชนส่วนมากมิได้ให้อภัยแก่การกระทำเช่นนั้น

2) ถ้าการกระทำดังกล่าวเป็นความผิดอาญาแล้ว จะไม่ขัดแย้งกับวัตถุประสงค์ของการลงโทษประการต่างๆ

¹¹ สุภักดิ์ เทพหัสดิน ณ อยุธยา, “กฎหมายอาญาเพื่อ Over Criminalization,” วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, น.9 (2561).

¹² Herbert L. Packer The Limits of the Criminal Sanction, (California: Stanford University Press, 1968), p296. อ้างใน เกียรติจิตร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาค 1 ฉบับ, พิมพ์ครั้งที่ 9 (กรุงเทพมหานคร สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2549), น. 3.

3) การปราบปรามการกระทำเช่นนั้น จะไม่มีผลให้เป็นการลดการกระทำที่สังคมเห็นว่าถูกต้องให้น้อยลงไป

4) หากเป็นความผิดในทางอาญาแล้ว จะมีการใช้บังคับอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม

5) การใช้กระบวนการยุติธรรมทางอาญากับการกระทำดังกล่าวนั้น ย่อมจะไม่มีผลในการที่จะก่อให้เกิดการใช้กระบวนการนั้นอย่างเกินขีดความสามารถทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณ

6) ไม่มีมาตรการควบคุมอย่างสมเหตุสมผลอื่นๆ แล้ว นอกจากการใช้กฎหมายอาญากับกรณีดังกล่าวที่เกิดขึ้น

จากการอธิบายของศาสตราจารย์เซอร์เบิร์ตแอลแฟ็กเกอร์ทำให้มีการอธิบายโครงสร้างความคิดอาญาขึ้นมาว่า ในการวินิจฉัยความรับผิดทางอาญานั้น “การกระทำจะไม่เป็นความผิดถ้าผู้กระทำไม่มีเจตนาร้าย” (Actus non facit reum nisi mens sit rea/The Act does not constitute guilt unless the mind be guilty).¹³ กล่าวคือ ในการพิจารณาถึงเรื่อง ความรับผิดทางอาญาของบุคคล จะต้องพิจารณาควบคู่กันทั้งส่วนของการกระทำภายนอกและส่วนภายในจิตใจ การนำโครงสร้างของความคิดอาญามาเป็นหลักในการกำหนดความผิดอาญาและการลงโทษทางอาญานั้นจึงเป็นแนวทางที่จะแยกระหว่างการกระทำที่เป็นความผิดอาญาและการกระทำที่ไม่เป็นความผิดอาญา ดังนั้น โครงสร้างของความคิดอาญาจึงเป็นส่วนสำคัญในการบัญญัติความผิดมูลฐานในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

นอกจากนี้ เพื่อให้การบัญญัติความผิดมูลฐานตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ขอบด้วยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 77 วรรคท้าย ที่ได้วางหลักให้เพิกถอนโทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรงเท่านั้น ดังนั้น การกำหนดความผิดอาญาจึงควรมีหลักคิดที่ชัดเจนอย่างเป็นเหตุเป็นผล ไม่ใช่ นำทุกพฤติกรรมที่อยากให้ผู้คนเกรงกลัวด้วยว่ามีโทษทางอาญา อันจะนำไปสู่ที่มาของปัญหากฎหมายอาญาเพื่อ หรือสภาพการณ์ที่มีการกำหนดความผิดอาญาที่มากเกินไปได้ รวมไปถึงมีความจำเป็นที่จะต้องวิเคราะห์และเปรียบเทียบการกำหนดความผิดมูลฐานของประเทศไทยและต่างประเทศ เพื่อเป็นกรอบในการกำหนดความผิดมูลฐานต่อไปในอนาคตอีกด้วย

4.3.1 วิเคราะห์และเปรียบเทียบการกำหนดความผิดมูลฐานของประเทศไทยและต่างประเทศ

จากที่ได้ศึกษามาแล้วในบทที่ 3 เกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของต่างประเทศ พอที่จะสรุปลักษณะของความผิดมูลฐานได้ ดังนี้

สหรัฐอเมริกา มีรัฐบัญญัติควบคุมการฟอกเงิน คือ Money Laundering Control Act 1986 (พ.ศ. 2529) (MLCA) ซึ่ง ได้บัญญัติไว้ใน 18 United States Code กำหนดห้ามการเกี่ยวข้องกับการฟอกเงิน

¹³ Rollin M. Perkins, *Criminal Law*, 2d ed. (New York : The Foundation Press Inc., 1969), p.742.

ในลักษณะกว้างๆ โดยผู้กระทำนั้นจะต้องมีเจตนาสนับสนุนการกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมาย หรือรู้ว่าการโอนเงินนั้นได้กระทำไปโดยมีเจตนาที่จะปกปิดแหล่งที่มา หรือเจ้าของเนหรือการควบคุมเงิน หรือหลบเลี่ยงรายการโอนเงิน โดยเน้นถึงเจตนาของผู้กระทำความผิดเป็นสำคัญ ตามที่บัญญัติไว้ใน 18 U.S.C. มาตรา 1956 เช่น กระทำการโอนเงิน โดยรู้อยู่แล้วว่าเป็นเงินที่ได้มาจากการกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมาย และการกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมายนี้ ถือได้ว่าเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายฟอกเงินของสหรัฐอเมริกา ซึ่งก็ได้มีการบัญญัติความผิดมูลฐานไว้กว้างๆ และมีมาตรา 1956 (C)(7) ได้ให้คำจำกัดความไว้พร้อมกับระบุฐานความผิดต่างๆ ไว้เป็นจำนวนมากกว่า 200 ความผิดมูลฐาน โดยพิจารณาจากความผิดที่เงินเป็นปัจจัยสำคัญ และมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจ และมนุษยชาติ จึงอาจกล่าวได้ว่ากฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของสหรัฐอเมริกามีการกำหนดความผิดมูลฐานไว้มากกว่าประเทศอื่นๆ ทั้งนี้ เนื่องจากสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่มีความเป็นอิสระและเสรีภาพทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมที่คอยผลักดันให้รัฐบาลต้องออกกฎหมายมาเพื่อควบคุมการกระทำความผิดไว้ให้ครอบคลุมมากที่สุดนั่นเอง

สาธารณรัฐฝรั่งเศส ไม่ได้บัญญัติความผิดตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินไว้โดยการตรากฎหมายขึ้นบังคับใช้เป็นกรณีเฉพาะ และไม่ได้กำหนดความผิดมูลฐานแต่ละฐานไว้ แต่ได้มีการบัญญัติกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินไว้ในประมวลกฎหมายอาญา บทที่ 4 (The French Penal Code Article 4) ซึ่งได้ให้ความหมายของการฟอกเงินโดยสรุปว่าเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดทรัพย์สินหรือรายได้ไม่ว่าโดยทางตรงหรือโดยทางอ้อมของผู้กระทำความผิดออกอูกฤษฎ์โทษหรือความผิดมัจฉิมโทษ¹⁴ ซึ่งครอบคลุมโทษทางอาญาทั้งหมดของประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส โดยไม่ได้พิจารณาว่าเป็นการกระทำความผิดฐานฟอกเงินที่มีที่มาจากความผิดมูลฐานที่จะต้องกำหนดไว้เป็นกรณีเฉพาะ แต่จะพิจารณาเพียงว่า การกระทำที่ก่อให้เกิดทรัพย์สินหรือรายได้ไม่ว่าโดยทางตรงหรือโดยอ้อมจากความผิดอาญาที่มีโทษทางอาญาร้ายแรงตามที่กฎหมายกำหนด กล่าวคือเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดทรัพย์สินหรือรายได้ไม่ว่าโดยทางตรงหรือโดยทางอ้อมของผู้กระทำความผิดออกอูกฤษฎ์โทษหรือความผิดมัจฉิมโทษ ถือเป็นการกระทำความผิดฐานฟอกเงินทั้งสิ้น ซึ่งถือเป็นการกำหนดความผิดฐานฟอกเงินครอบคลุมความผิดที่มีโทษทางอาญาทั้งหมด และถือว่าเป็นการกำหนดไว้

¹⁴ The French Penal Code ARTICLE 324-1

Money laundering is facilitating by any means the false justification of the origin of the property or income of the perpetrator of a felony or misdemeanour which has brought him a direct or indirect benefit.

Money laundering also comprises assistance in investing, concealing or converting the direct or indirect products of a felony or misdemeanour.

Money laundering is punished by five years' imprisonment and a fine of €375,000.

กว้างมาก ส่วนการลงโทษขุมกิจการของนิติบุคคลจะใช้กับกรณีที่นิติบุคคลกระทำความผิดออกฤทธิ์โทษหรือมีขุมโทษที่มีโทษจำคุกสูงกว่าห้าปี เมื่อปรากฏว่านิติบุคคลได้เบี่ยงเบนวัตถุประสงค์ไปเพื่อการกระทำความผิดเหล่านั้น

เครือรัฐออสเตรเลีย มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินอยู่ 4 ฉบับ คือ Customs Act 1900, Proceeds of Crime Act 1987, Cash Transaction Reports Act 1988 และ Telecommunications Act 1991 โดยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงินมากที่สุด คือ Customs Act 1901 ที่ให้รัฐสามารถยึดทรัพย์สินที่ได้มาจากการซื้อขายยาเสพติด และให้อำนาจศาลในการสั่งปรับผู้กระทำความผิดได้เป็นจำนวนที่สูงเท่ากับผลประโยชน์ที่ได้จากการซื้อขายยาเสพติด ซึ่งผู้กระทำความผิดจะถูกยึดทรัพย์สินและถูกปรับเป็นจำนวนมาก จากการศึกษากฎหมายทั้ง 4 ฉบับ ของเครือรัฐออสเตรเลียดังกล่าว จะเห็นได้ว่า กฎหมายของเครือรัฐออสเตรเลียส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นไปในด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยการออกกฎหมายที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยมีได้มุ่งเน้นถึงการกำหนดลักษณะหรือความผิดของอาชญากรรมแต่อย่างใด อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตว่ากฎหมายของเครือรัฐออสเตรเลียได้กำหนดถึงการกระทำความผิดที่เป็นข้อหารุนแรง (Serious Offence) พร้อมกับมีการยกตัวอย่างฐานความผิด คือ การค้ายาเสพติด การเลียงภาษี ซึ่งถือเป็นข้อหารุนแรงในแง่ของระบบการเงินและความมั่นคงของรัฐ ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า ความผิดมูลฐานของเครือรัฐออสเตรเลีย หมายถึง ความผิดที่มีลักษณะการกระทำความผิดข้อหารุนแรง โดยไม่ได้กำหนดโดยเฉพาะเจาะจง เพียงแต่กำหนดไว้ในลักษณะครอบคลุมกว้างๆ เท่านั้น

สาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน) มีการบัญญัติ “อาชญากรรมร้ายแรง” ตามมาตรา 3 ในรัฐบัญญัติควบคุมการฟอกเงิน พ.ศ. 1996 (พ.ศ. 2539) (Money Laundering Control Act 1996) เป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยมุ่งถึงอาชญากรรมที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างต่ำเป็นเวลา 5 ปี หรือมากกว่า และเน้นอาชญากรรมที่เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน) โดยกำหนดไว้ใน (2) – (5) รวมทั้งกำหนดความผิดมูลฐานตามกฎหมายการควบคุมอาวุธปืน วัตถุระเบิด และอาวุธมีดไว้ด้วย นอกจากนี้ยังครอบคลุมถึงกฎหมายธนาคาร กฎหมายล้มละลายและรัฐบัญญัติควบคุมการซื้อขายหลักทรัพย์ รวมถึงการผลิต ขนส่ง และขายสิ่งผิดกฎหมายอย่างยาเสพติดหรือวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาททั้งภายในและภายนอกดินแดนของสาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน) และในประเทศจีนแผ่นดินใหญ่ จึงถือได้ว่าความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของสาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน) นั้น จะเน้นกำหนดความผิดมูลฐานแบบกว้างๆ โดยไม่เฉพาะเจาะจงเป็นความผิดฐานใดฐานหนึ่ง จึงทำให้ความผิดมูลฐานของกฎหมายควบคุมการฟอกเงินของสาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน) มีลักษณะครอบคลุมความผิดทุกประเภทที่มีอัตราโทษลงแก่ผู้กระทำความผิด โดยจำคุกขั้นต่ำตั้งแต่ 5 ปี ขึ้นไป

สำหรับสหรัฐอเมริกา ได้วางหลักเกี่ยวกับการฟอกเงินไว้ในกฎหมายจำนวนหลายฉบับ ทั้งในส่วนของประมวลกฎหมายอาญา (The Criminal Code) Article 400 Bis ซึ่งได้กำหนดความผิดอาญาฐานฟอกเงินไว้ (The Federal Law Against Organized Crime) กฎหมายของรัฐบาลกลางในการการป้องกันและการระบุนุทราบายธุรกรรมและรายได้ซึ่งมีที่มาจากสิ่งผิดกฎหมาย (Ley Federal para la Prevención e Identificación de Operaciones con Recursos de Procedencia Ilícita.) ระเบียบข้อบังคับของกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน กฎข้อบังคับทั่วไปของกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และมติเกี่ยวกับรูปแบบของการแจ้งให้ทราบล่วงหน้าและการรายงานที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ซึ่งสรุปได้ว่า สหรัฐอเมริกา ได้กำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดอาญา โดยความผิดมูลฐานมาจากความผิดอาญาร้ายแรง (Serious Crimes) ทั้งหมด และนิติบุคคลมีโทษทางแพ่งเท่านั้น ไม่มีโทษทางอาญา แต่บุคคลธรรมดาที่มีโทษทางอาญาและทางแพ่ง¹⁵

ตารางที่ 4.2 เปรียบเทียบกฎหมายฟอกเงินของแต่ละประเทศ

ลำดับ	รายการที่เปรียบเทียบ	สหรัฐอเมริกา	เครือรัฐออสเตรเลีย	สหราชอาณาจักร	สาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน)	สหรัฐเม็กซิโก	ประเทศไทย
1.	ระบบกฎหมาย	จารีตประเพณี (Common Law)	จารีตประเพณี (Common Law)	ประมวลกฎหมาย (Civil Law)	ประมวลกฎหมาย (Civil Law)	ประมวลกฎหมาย (Civil Law)	ประมวลกฎหมาย (Civil Law)
2.	การบัญญัติกฎหมายฟอกเงิน	บัญญัติแยกเป็นกฎหมายพิเศษ	บัญญัติแยกเป็นกฎหมายพิเศษ	บัญญัติไว้ในกฎหมายอาญา	บัญญัติแยกเป็นกฎหมายพิเศษ	บัญญัติไว้ในกฎหมายอาญา	บัญญัติแยกเป็นกฎหมายพิเศษ
3.	ฐานความผิดที่นำมาพิจารณาว่าเป็นการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน	ความผิดมูลฐาน (List Approach)	อาชญากรรมร้ายแรง (Serious Crimes)	ความผิดที่มีโทษทางอาญาทั้งหมด	อาชญากรรมร้ายแรง (Serious Crimes) ที่มีโทษจำคุกตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป	อาชญากรรมร้ายแรง (Serious Crimes)	ความผิดมูลฐาน (List Approach)

¹⁵ From Handbook of Anti Money Laundering (p.552 - 553), by Dennis Cox, 2014, United State: Wiley.

จากตารางดังกล่าวจะเห็นได้ว่า แต่ละประเทศมีการบัญญัติกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในลักษณะที่แตกต่างกันออกไปตามแต่ประวัติศาสตร์และสังคมของประเทศตน อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาไปถึงเนื้อหาของลักษณะของความผิดมูลฐานตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของแต่ละประเทศยังคงมีส่วนที่เหมือนกัน คือ เป็นความผิดที่มีลักษณะกระทำเป็นกระบวนการสำหรับประกอบอาชญากรรม หรือ ที่เรียกว่า “องค์กรอาชญากรรม (Organized Crime)” โดยการกระทำ ความผิดมีลักษณะของการหวังผลตอบแทนเป็นจำนวนทรัพย์สินหรือเงินที่สูง ทั้งนี้ องค์กรอาชญากรรมดังกล่าวเหล่านี้มีความยากแก่การปราบปราม รัฐบาลของแต่ละประเทศจึงต้องบัญญัติกฎหมายเพื่อบังคับใช้โดยให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นกรณีพิเศษ โดยหวังที่จะตัดตอนเส้นทางการเงินอันจะนำไปสู่การกระทำผิดแบบขยายวงกว้าง ทั้งนี้ เนื่องจากความผิดมูลฐานเหล่านี้เป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ ในทางเศรษฐกิจอย่างใหญ่หลวงนั่นเอง

จากที่ได้ศึกษามาแล้วในบทที่ 2 และ 3 ว่า รูปแบบการกระทำความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงินนั้นมีการดำเนินการในลักษณะเป็นขบวนการ มีเครือข่ายโยงใยครอบคลุมทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ แตกต่างจากเดิมที่มีลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรมภายในประเทศก็เปลี่ยนเป็นอาชญากรรมที่มีลักษณะข้ามแดน ซึ่งได้ก่อให้เกิดความเสียหายมากขึ้น รวมถึงมีการนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาเป็นเครื่องมือในการช่วยกระทำความผิด ด้วยเหตุนี้ มาตรการทางกฎหมายในประเทศไทยเพื่อทำลายวงจรการกระทำความผิดของผู้ประกอบอาชญากรรมจึงถูกสร้างขึ้นมา เพื่อยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด โดยไม่คำนึงว่าทรัพย์สินนั้นจะมีการจำหน่าย จ่าย โอน หรือเปลี่ยนแปลงไปกี่ครั้งก็ตาม ประกอบกับมีความจำเป็นที่ต้องขยายหลักเกณฑ์การดำเนินการอันเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดให้มีขอบเขตที่กว้างขวางขึ้นกว่าการยึดทรัพย์สินของผู้กระทำผิดตามหลักทั่วไปตามประมวลกฎหมายอาญา เนื่องจากว่าทรัพย์สินที่จะถูกยึดได้ตามกฎหมายอาญา จะต้องเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการกระทำความผิด แต่ถ้าทรัพย์สินเหล่านั้นได้มีการจำหน่าย จ่าย โอน หรือเปลี่ยนแปลงสภาพไปแล้ว การยึดทรัพย์สินตามกฎหมายอาญาจะไม่ครอบคลุมไปถึง และการปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริง การได้มา แหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใด ๆ ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดอันเปรียบเสมือนทรัพย์สินที่สกรปรกให้ดูเหมือนเป็นทรัพย์สินที่สะอาดหรือได้มาโดยชอบนี้ ถูกนำมาผ่านกระบวนการที่เรียกกันว่า “การฟอกเงิน” กฎหมายจึงได้กำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดทางอาญา และทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานฟอกเงินจะต้องถูกยึดให้ตกเป็นของแผ่นดิน

ดังนั้น เพื่อให้กฎหมายที่ใช้สำหรับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศไทยสามารถบังคับใช้ได้อย่างครอบคลุมเหมาะสม พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 จึงได้พยายามบัญญัตินิยามของ “ความผิดมูลฐาน” ไว้ใน มาตรา 3 ไว้เป็นจำนวนถึง 21 ประเภทฐาน

ความผิด เมื่อรวมกับความผิดมูลฐานตามกฎหมายอื่นๆ แล้วมีจำนวนรวมถึง 26 มูลฐาน เพื่อให้มีความครอบคลุมและเท่าทันกับการกระทำความผิดฐานฟอกเงินรูปแบบต่าง ๆ ให้มากที่สุด และเพื่อให้สามารถใช้ควบคุมปราบปรามการก่ออาชญากรรมทั้งที่เคยปรากฏมาแล้วรวมไปถึงป้องกันอาชญากรรมรูปแบบใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันหรืออาจจะเกิดขึ้นต่อไปในอนาคต

ทั้งนี้ การพิจารณาประเภทของความผิดมูลฐาน และทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ก็เพื่อพิจารณาว่าการกระทำความผิดใดบ้างที่จะอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เพราะการกระทำความผิดมูลฐานซึ่งเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ดังที่ได้กำหนดไว้ในมาตรา 5 จึงจะเป็นความผิดฐานฟอกเงิน กล่าวคือ การกระทำที่เป็นการโอน รับโอน หรือเปลี่ยนแปลงทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อซุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น หรือเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นไม่ว่าก่อน ขณะหรือหลังการกระทำความผิด มิให้ต้องรับโทษหรือรับโทษน้อยลง ในความผิดมูลฐาน หรือ กระทำด้วยประการใด ๆ เพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริงการได้มา แหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใด ๆ ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือการได้มา ครอบครอง หรือใช้ทรัพย์สิน โดยรู้ในขณะที่ได้มา ครอบครอง หรือใช้ทรัพย์สินนั้นว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ให้ถือว่าผู้นั้นกระทำความผิดฐานฟอกเงินทั้งสิ้น

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่ากฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้กำหนดให้เงินหรือทรัพย์สินรวมทั้งดอกผลของเงินหรือทรัพย์สิน ที่ได้มาจากการกระทำความผิดมูลฐานหรือการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน ไม่ว่าจะมาจากการกระทำความผิดในฐานะตัวการหรือผู้สนับสนุนหรือช่วยเหลือ การกระทำความผิดดังกล่าว รวมไปถึงการจำหน่าย จ่าย โอนด้วยประการใด ๆ ซึ่งเงินหรือทรัพย์สินดังกล่าวด้วยนี้ ล้วนเป็นการกระทำความผิดฐานฟอกเงินทั้งสิ้น ทั้งนี้เพราะกฎหมายมีเจตนารมณ์เพื่อป้องกัน ยับยั้ง การนำเงินหรือทรัพย์สินที่ได้จากอาชญากรรมไปฟอกเงิน หรือการนำเงินหรือทรัพย์สินที่ได้จากการฟอกเงินไปใช้ในการกระทำความผิดอาญาต่อไปอีก เพื่อเป็นการตัดวงจรการประกอบอาชญากรรมให้เด็ดขาดที่สุดนั่นเอง

จากพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 มาตรา 3 “ความผิดมูลฐาน” และ “ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด” รวมทั้งการกระทำที่ถือเป็นความผิดฐานฟอกเงิน ตามมาตรา 5 จึงเกี่ยวพันกันในการวินิจฉัยความผิดตามกฎหมายฟอกเงิน อันจะนำไปสู่การดำเนินการจัดการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดต่อไป

ดังนั้น การกำหนดความผิดมูลฐานให้มีความชัดเจนแน่นอนเพียงพอที่จะใช้วินิจฉัยได้ว่าการกระทำใดที่เป็นการกระทำความผิดมูลฐานหรือเป็นความผิดฐานฟอกเงินบ้าง จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเปรียบเสมือนต้นทางที่จะวินิจฉัยว่าการกระทำใด ๆ อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินหรือไม่ อันจะนำไปสู่ขั้นตอนอื่น ๆ ต่อไป ความผิดมูลฐานจึงควรมีความ

ครอบคลุมเพียงพอ เท่าทันกับการกระทำความคิดรูปแบบใหม่ ๆ ในขณะเดียวกันก็ต้องมีความชัดเจนเพียงพอที่จะป้องกันไม่ให้เกิดการตีความกฎหมายอย่างกว้าง อันจะทำให้กฎหมายฟอกเงินกลายเป็นเครื่องมือในการบังคับเอาทับทรัพย์สินอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับความผิดฐานฟอกเงินซึ่งขัดกับเจตนารมณ์ของกฎหมายด้วย

เมื่อเราพิจารณาถึงรายการการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 จะพบว่าได้มีความพยายามในการแก้ไขเพิ่มเติม “ความผิดมูลฐาน” เรื่อยมาเป็นจำนวนหลายครั้ง โดยปัจจุบันมีการกำหนดความผิดมูลฐานซึ่งถือเป็นการกระทำความผิดฐานฟอกเงินตามพระราชบัญญัติดังกล่าวจำนวน 21 มูลฐาน และกำหนดความผิดมูลฐานตามกฎหมายอื่น ๆ อีกจำนวน 5 มูลฐาน รวมเป็นความผิดมูลฐานทั้งสิ้น 26 มูลฐาน ทั้งนี้ ยังคงมีแนวโน้มว่าจะมีการบัญญัติแก้ไขพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยเพิ่มเติมฐานความผิดอื่น ๆ เป็นความผิดมูลฐานต่อไปอีกเรื่อย ๆ

เมื่อพิจารณาความผิดมูลฐานตามกฎหมายต่างประเทศ สำหรับสหรัฐอเมริกาเองก็มีการประกาศใช้กฎหมาย Money Laundering Control Act 1986 ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมและป้องกันการฟอกเงิน โดยเฉพาะ ได้กำหนดลักษณะการกระทำความผิดมูลฐานไว้มากถึง 200 ความผิดมูลฐาน

แตกต่างจากการกำหนดความผิดมูลฐานในกฎหมายของประเทศอื่นๆ เช่น สาธารณรัฐฝรั่งเศส ซึ่งก็เป็นประเทศที่มีนักท่องเที่ยวและชาวต่างชาติเป็นจำนวนมาก ถือเป็นประเทศที่มีแหล่งเงินทุนหมุนเวียนจำนวนมาก จึงมีปัญหาการกระทำความผิดฐานฟอกเงินจำนวนมากเช่นกัน สาธารณรัฐฝรั่งเศสได้ใช้ประมวลกฎหมายอาญาซึ่งมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานฟอกเงินไว้ในบทที่ 4 ภาค 1 และ 2 โดยบัญญัติให้การฟอกเงินหมายถึงการกระทำที่ก่อให้เกิดทรัพย์สินหรือรายได้ไม่ว่าโดยทางตรงหรือโดยอ้อมของผู้กระทำความผิดอุกฤษฏ์โทษและความผิดมัจฉิมโทษ ซึ่งครอบคลุมความผิดอาญาของฝรั่งเศสทั้งหมดโดยไม่พิจารณาถึงความผิดมูลฐานใด ๆ แต่กฎหมายพิจารณาเพียงว่า การกระทำที่ก่อให้เกิดทรัพย์สินหรือรายได้ไม่ว่าโดยทางตรงหรือโดยอ้อมจากความผิดอาญาที่มีโทษทางอาญาตามที่กฎหมายกำหนด ล้วนถือเป็นการกระทำความผิดฐานฟอกเงินทั้งสิ้น

ในขณะที่เครือรัฐออสเตรเลีย และสหรัฐเม็กซิโก ไม่ได้มีการกำหนดความผิดมูลฐานไว้โดยตรงและชัดเจน แต่ได้มีการกำหนดความผิดมูลฐานในลักษณะของความผิดอาญาที่ร้ายแรง (Serious Crime) เอาไว้ โดยเครือรัฐออสเตรเลียจะมีการยกตัวอย่างฐานความผิดไว้ในกฎหมายเฉพาะ คือ การค้ายาเสพติด การเลียงภาษี ซึ่งถือเป็นข้อหารุนแรงในแง่ของระบบการเงินและความมั่นคงของรัฐ ส่วนสหรัฐเม็กซิโกจะมีการกำหนดความผิดมูลฐานมาจากความผิดอาญาร้ายแรง (Serious Crimes) ทั้งหมด และนิติบุคคลมีโทษทางแพ่งเท่านั้น ไม่มีโทษทางอาญา แต่บุคคลธรรมดาที่มีโทษทางอาญา

และทางแพ่ง และมีความแตกต่างกับสาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน) อยู่เล็กน้อย เนื่องจากแม้ไต้หวันจะกำหนดความผิดมูลฐานไว้แบบกว้างๆ แต่ก็มีการกำหนดอัตราโทษขั้นต่ำของฐานความผิดทางอาญาไว้ว่า ความผิดทุกประเภทที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป พร้อมกับได้มีการระบุความผิดฐานอื่นๆ ประกอบไปด้วย

4.3.2 การกำหนดความผิดมูลฐานของประเทศไทยเพื่ออุดช่องว่างแห่งกฎหมาย

การที่กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของไทย ได้กำหนดความผิดมูลฐานไว้อย่างชัดเจนแน่นอนว่าเป็นความผิดฐานใดบ้าง แม้ว่าจะทำให้เกิดผลดีในการป้องกันและปราบปราม และมีประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย เนื่องจากถ้ามีการกำหนดความผิดมูลฐานในลักษณะที่แคบเกินไปก็จะไม่ทันต่อสภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน

ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ของไทย ได้รับการแก้ไข โดยเพิ่มฐานความผิดไปล่าสุดเมื่อปี พ.ศ. 2558 และยังคงมีแนวโน้มที่จะเพิ่มความผิดมูลฐานอื่น ๆ ต่อไปเรื่อย ๆ โดยทุกครั้งที่จะมีการเพิ่มความผิดมูลฐานใหม่ ๆ จำเป็นที่จะต้องมีการตราเป็นพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมฉบับต่าง ๆ ตามมา ซึ่งผู้เขียนมีความเห็นว่าเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่มีความยุ่งยาก ฟุ่มเฟือย อีกทั้งกระบวนการแก้ไขเปลี่ยนแปลงพระราชบัญญัติยังล่าช้า เพราะกว่าที่กฎหมายที่แก้ไขจะผ่านกระบวนการต่าง ๆ จนสามารถประกาศบังคับใช้ในพระราชกิจจานุเบกษาได้ก็มีการกระทำความผิดไปเสียก่อนแล้ว กฎหมายดังกล่าวจึงไม่สามารถใช้ป้องกันการกระทำความผิดฐานฟอกเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากเกิดปัญหาช่องว่างของกฎหมาย (Gap of Law) ซึ่งหากมีกรณีความผิดที่กระทบกระเทือนต่อสังคม เศรษฐกิจของประเทศเกิดขึ้น หรือรัฐบาลมีนโยบายที่จะปราบปรามความผิดบางประเภท ก็จะไม่สามารถแก้ไขได้ทันต่อเหตุการณ์

หากพิจารณาถึงลักษณะของความผิดมูลฐานทั้ง 26 มูลฐานที่มีอยู่ในปัจจุบัน จะพบว่ามีลักษณะที่เหมือน ๆ กัน คือ

(1) เป็นการกระทำความผิดที่มีโทษทางอาญา ไม่ว่าจะเป็นโทษปรับ จำคุก หรือทั้งจำทั้งปรับ หรือประหารชีวิตก็ตาม

(2) เป็นการกระทำความผิดในลักษณะที่เป็นกระบวนการ

(3) เป็นความผิดที่ยากที่จะสาวตัวไปถึงผู้บงการหรือผู้อยู่เบื้องหลัง

(4) เป็นความผิดที่ผู้กระทำได้ผลตอบแทนเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่มีมูลค่าสูง

(5) ผลร้ายของความผิด จะมีส่วนทำลายเศรษฐกิจและสังคม ทั้งในระดับชาติและระดับสากลเป็นอย่างมาก

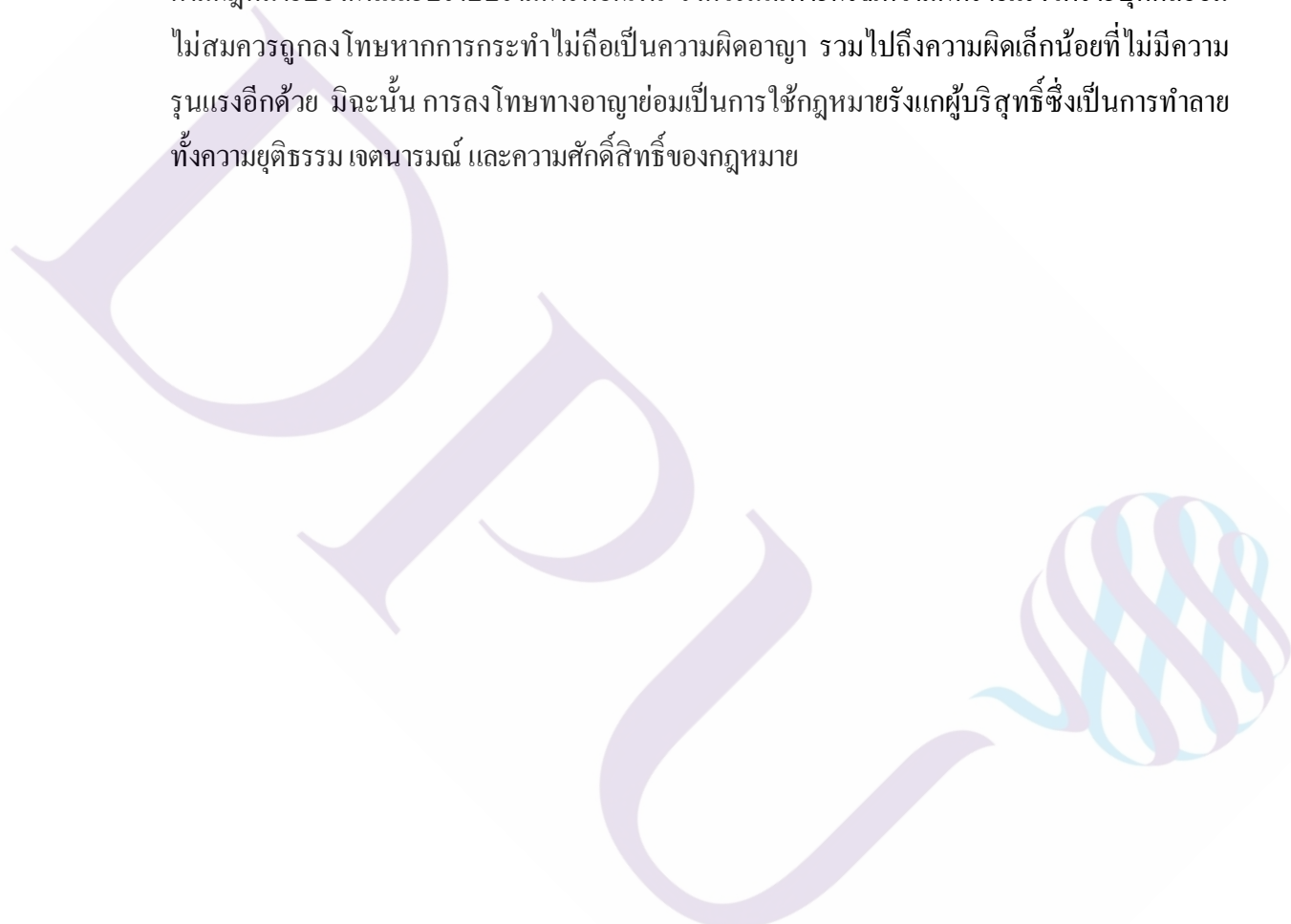
แม้ว่าการกำหนดความผิดมูลฐานไว้ในกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของไทย จะมีความจำเป็นด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยกำหนดให้ความผิดตามกฎหมายเป็น

ความผิดมูลฐานในกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เพื่อให้สามารถใช้กฎหมายดังกล่าวเป็นมาตรการควบคุมการฟอกเงินได้ ซึ่งจะมีทั้งมาตรการเรื่องการยึดทรัพย์ การตรวจสอบ มาตรการสมคบ (Conspiracy) บทลงโทษผู้ฟอกเงิน และการริบทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด ทำให้ผู้กระทำความผิดเกิดความเกรงกลัว และเป็นการตัดวงจรทางการเงินของผู้กระทำความผิดหรือองค์กรอาชญากรรมเหล่านั้น แต่ก็ไม่อาจปฏิเสธได้ว่าการกำหนดความผิดมูลฐานดังกล่าว มีผลกระทบโดยตรงต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน เนื่องจากความผิดมูลฐานจะนำไปสู่การพิจารณาว่าการกระทำที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดมูลฐาน อาจเป็นความผิดตามกฎหมายฟอกเงินได้ และจะนำไปสู่การใช้อำนาจของรัฐในการยึดอายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราว โดยสามารถเข้าไปในเคหสถาน สถานที่ หรือยานพาหนะใดๆ ที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการซุกซ่อนหรือเก็บรักษาทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด รวมถึงอำนาจของรัฐในการยับยั้งการทำธุรกรรมไว้ชั่วคราว ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัย และมีพยานหลักฐานอันสมควรว่าธุรกรรมใดเกี่ยวข้องหรืออาจเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐาน หรือความผิดฐานฟอกเงิน ซึ่งมีผลเป็นการ จำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลไว้ ทั้งเสรีภาพในเคหสถาน เสรีภาพในการสื่อสารถึงกัน โดยชอบด้วยกฎหมาย ถูกจำกัดสิทธิในทรัพย์สิน และจำกัดเสรีภาพในการประกอบอาชีพ

เกี่ยวกับการตรากฎหมายเพื่อบังคับใช้นี้ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 77 ได้บัญญัติว่า “รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพ โดยไม่ชักช้าเพื่อไม่ให้เป็นการกระทบแก่ประชาชน และดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ได้โดยสะดวกและสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่ายเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง”

บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญมาตราดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า การบัญญัติกฎหมายที่ดีต้องเป็นไปเท่าที่จำเป็น ประชาชนสามารถเข้าถึงและเข้าใจได้ง่าย ดังนั้น การบัญญัติความผิดมูลฐานใหม่ ๆ ในครั้งต่อ ๆ ไป โดยขัดต่อรัฐธรรมนูญดังกล่าว ย่อมถือว่าเป็นการสร้างภาระให้แก่ประชาชนเกินสมควร สร้างความยุ่งยาก ความสับสน และทำให้กฎหมายอาญาฟ้อ เนื่องจากตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 77 วรรคท้าย ได้วางหลักไว้ว่า การกำหนดโทษอาญาควรมีเฉพาะกรณีความผิดร้ายแรงเท่านั้น ดังนั้น การกำหนดความผิดมูลฐานใหม่ๆ ลงไปในกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ซึ่งมีผลทำให้ประชาชนต้องระมัดระวังการทำธุรกรรมของตนเองเพิ่มขึ้น รวมทั้งต้องคอยตรวจตราว่ารัฐได้แก้ไขเพิ่มเติมความผิดมูลฐานใหม่ๆ ขึ้นมาหรือไม่ มิฉะนั้นแล้ว การทำธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับความผิดมูลฐานใหม่ๆ อาจทำให้ประชาชนต้องตกเป็นผู้ต้องหาในการกระทำความผิดฐานฟอกเงินได้ ย่อมถือได้ว่าการกำหนดความผิดมูลฐาน ถือเป็นการกำหนดโทษทางอาญาแก่ผู้กระทำความผิดไว้โดยอ้อมแล้ว

ดังนั้น การตรากฎหมายเพื่อเพิ่มเติมความผิดมูลฐานตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเพื่อนำมาบังคับใช้กับประชาชน จะต้องสอดคล้องกับหลักประกันของกฎหมายอาญาและหลักการตามบทบัญญัติมาตรา 77 ด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวรรคท้าย ได้วางหลักให้การกำหนดโทษอาญาควรมีเฉพาะกรณีความผิดร้ายแรงเท่านั้น ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว ความผิดอาญาร้ายแรง มักมีลักษณะเป็นการก่ออันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ในหลายประเทศนั้น ได้ใช้ลักษณะของความผิดอาญาร้ายแรง (Serious Crime) เป็นตัวชี้วัดความร้ายแรงของการกระทำ ดังนั้น ในการกำหนดความผิดมูลฐานใหม่ๆ ตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จึงควรมีเฉพาะกรณีความผิดร้ายแรง เพราะบุคคลย่อมไม่สมควรถูกลงโทษหากการกระทำไม่ถึงเป็นความผิดอาญา รวมไปถึงความผิดเล็กน้อยที่ไม่มีความรุนแรงอีกด้วย มิฉะนั้น การลงโทษทางอาญาย่อมเป็นการใช้กฎหมายรังแกผู้บริสุทธิ์ซึ่งเป็นการทำลายทั้งความยุติธรรม เจตนารมณ์ และความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมาย

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

ในปัจจุบัน เหล่าอาชญากรได้พัฒนารูปแบบของการประกอบอาชญากรรมทั้งในด้านของ ความรุนแรง ความสลับซับซ้อน และเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของการประกอบอาชญากรรม จากอดีต ที่เคยประกอบอาชญากรรมเพียงคนเดียวหรือสองคน ซึ่งเรียกว่า “อาชญากรรมตามท้องถนน (Street Crime)” ก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาเป็นการประกอบอาชญากรรมเป็นกลุ่มหรือ ขบวนการ ซึ่งเรียกว่า “องค์กรอาชญากรรม (Organized Crime)” ซึ่งมีโครงสร้างที่สลับซับซ้อน มีการกำหนดบทบาทหน้าที่และแบ่งแยกงานกันทำ มีลำดับชั้นของความรับผิดชอบ โดยมีลักษณะของ การกระทำความผิดที่รุนแรงสามารถสร้างความเสียหายทางเศรษฐกิจของประเทศชาติ และมีการพัฒนา จากการประกอบอาชญากรรมที่มีขอบเขตภายในประเทศ กลายเป็นอาชญากรรมระหว่างประเทศ หรือเรียกว่า “อาชญากรรมข้ามชาติ (Transnational Crime)” สามารถสร้างความเสียหายได้ทั้งภายในและ ภายนอกประเทศ เช่น การกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ายาเสพติด การค้าประเวณีหญิงและเด็ก การก่อการ ร้าย การปลอมหรือการแปลงเงินตรา การค้าอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน เป็นต้น โดยมีวัตถุประสงค์ ต่อทรัพย์สินจำนวนมากเพื่อนำไปใช้จ่ายหมุนเวียนในองค์กรอาชญากรรมสำหรับการกระทำ ความผิดครั้งต่อไป

ทั้งนี้ เมื่อผู้กระทำความผิดได้รับทรัพย์สินที่ได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมายแล้ว ก็จะนำทรัพย์สิน เหล่านั้นมาเปลี่ยนแปลงโดยวิธีการต่างๆ เพื่ออำพรางให้ดูเหมือนว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้มาโดยการ ประกอบอาชีพสุจริตตามกฎหมาย หรือที่เรียกว่า “การฟอกเงิน” ซึ่งหมายถึง การปรับเปลี่ยนเงินทองหรือ ทรัพย์สินที่ได้มาจากการประกอบอาชีพที่ผิดกฎหมาย โดยนำเอาเงินทองหรือทรัพย์สินที่ได้มาอย่างผิด กฎหมาย เข้าไปลงทุนหรือไปฟอกในธุรกิจที่ถูกกฎหมาย เมื่อได้ผลตอบแทนก็นำเอาเงินที่ได้ไปลงทุน หรือไปฟอกอีกครั้งในกิจการที่น่าเชื่อถือมากขึ้น เช่น ไปลงทุนในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ หรือธุรกิจ อสังหาริมทรัพย์ หรือ ธุรกิจกองทุน เพื่อลวงให้สาธารณชนเชื่อว่า เงินทองทรัพย์สินที่ได้มาเป็นเงิน

สะดวก อันเป็นการกระทำโดยกระบวนการบุคคลต่อทรัพย์สิน เพื่อมิให้ทราบถึงแหล่งที่มาของรายได้ที่ผิดกฎหมาย และทำให้รายได้นั้นมีที่มาโดยชอบด้วยกฎหมาย¹

ดังนั้น เพื่อเป็นการตัดวงจรระบบการเงินของเหล่าอาชญากร ประเทศต่างๆ ทั่วโลกจึงต้องมีมาตรการทางกฎหมายขึ้นมาใช้บังคับ โดยมีหลักเกณฑ์และแนวคิดที่ว่า อาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดหรืออาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่ถูกพัฒนาขึ้นโดยเหล่าอาชญากร ส่วนแต่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้มาซึ่งเงินและทรัพย์สินจำนวนมาก และนำเงินที่ได้มาฟอกให้ดูเหมือนเป็นเงินที่ได้มาอย่างถูกต้องตามกฎหมาย แล้วนำเงินดังกล่าวไปแปรสภาพเป็นต้นทุนในการประกอบอาชญากรรมต่อไป ทำให้ยากต่อการปราบปราม ดังนั้น มาตรการทางกฎหมายที่จำเป็นและถูกกำหนดขึ้นมาเพื่อทำลายวงจรทางเศรษฐกิจของเหล่าอาชญากร จะต้องสามารถยึดอายัด และริบทรัพย์สินทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดให้ตกเป็นของแผ่นดินได้ ไม่ว่าจะทรัพย์สินเหล่านั้นจะถูกโอนต่อไปอีกกี่ทอด หรือจะถูกแปรสภาพไปแล้วก็ตาม

ในส่วนของประเทศไทย ได้มีพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ซึ่งได้นำรูปแบบของ UN Model Law มาเป็นต้นแบบ เช่น ตามพระราชบัญญัติดังกล่าวในมาตรา 5 ได้บัญญัติถึงองค์ประกอบของความผิดฐานฟอกเงิน ซึ่งมีที่มาจาก Article 20 ของ UN Model Law และตามมาตรา 7 ถึงมาตรา 9 ได้บัญญัติถึงเรื่องของผู้สนับสนุนหรือช่วยเหลือผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงิน การพยายามกระทำความผิด และการสมคบกันกระทำความผิด ซึ่งมีที่มาจาก Article 21 และ 22 ของ UN Model Law เป็นต้น และได้กำหนดความผิดมูลฐานที่สอดคล้องกับ UN Model Law ไว้ในมาตรา 3 “ความผิดมูลฐาน” (1) ไว้เป็นลำดับแรก จากนั้นจึงกำหนดความผิดมูลฐานอื่นๆ เพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจให้มีประสิทธิภาพที่สุด ซึ่งปัจจุบันมีจำนวน 21 มูลฐาน เมื่อรวมกับกฎหมายอื่นๆ อีกจำนวน 5 มูลฐาน จึงเป็นความผิดมูลฐานจำนวนทั้งสิ้น 26 มูลฐาน โดยในเบื้องต้น บุคคลที่กระทำความผิดทางอาญาตามความผิดมูลฐานนี้ จะยังไม่มี ความผิดฐานฟอกเงิน แต่หากผู้ใดได้นำเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดมูลฐานเหล่านี้มาฟอกแล้ว ผู้นั้นจึงจะมีความผิดฐานฟอกเงิน ดังนั้น จะเห็นได้ว่าความผิดมูลฐาน ถือเป็นส่วนที่สำคัญมากในการบัญญัติกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เพราะเป็นสิ่งที่แสดงจุดมุ่งหมายและนโยบายของรัฐ ที่มุ่งหวังจะปราบปรามการกระทำความผิดมูลฐานต่างๆ โดยการบัญญัติไว้ในกฎหมายว่า

¹ “สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง,” บทความการฟอกเงิน, วันที่ 28/8/2548

ด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยกำหนดมาตรการการลงโทษทางอาญาแก่ผู้ฟอกเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดอาญาตามฐานความผิดที่รัฐกำหนดไว้นั่นเอง

อย่างไรก็ดี การที่ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร (United Nations Convention against Transnational Organized Crime – UNTOC) โดยเข้าเป็นสมาชิกลำดับที่ 179 ซึ่งการยื่นสัตยาบันสารฉบับดังกล่าว ทำให้มีผลใช้บังคับกับประเทศไทยในวันที่ 16 พฤศจิกายน 2556 เป็นต้น ไปตามข้อ 38 ของอนุสัญญาฯ ซึ่งถือเป็นกรอบความร่วมมือทางกฎหมายที่กำหนดมาตรฐานระดับสากลเกี่ยวกับการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่กระทำโดยองค์กรอาชญากรรม และในอนุสัญญาฯ ฉบับดังกล่าวก็ได้กำหนดคำนิยามในข้อที่ 2 (b) ว่า “อาชญากรรมที่ร้ายแรง (Serious crime)” หมายถึง การกระทำที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่ 4 ปีขึ้นไปหรืออัตราโทษที่ร้ายแรงกว่า² ไว้ด้วย ดังนั้น อนุสัญญาฉบับดังกล่าวจึงถือเป็นแบบอย่างของความมุ่งหมายระหว่างประเทศที่ต้องการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่กระทำโดยองค์กรอาชญากรรม และเป็นอาชญากรรมที่ร้ายแรงเอาไว้ ซึ่งประเทศไทยเองสามารถนำมาเป็นขอบเขตและแบบอย่างของการกำหนดความผิดมูลฐานใหม่ๆ ต่อไปในกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้

จากที่ได้ศึกษามาแล้วในบทที่ 4 ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาในการกำหนดความผิดมูลฐานตามกฎหมายการฟอกเงิน โดยได้ศึกษาในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1) ปัญหาการกำหนดความผิดมูลฐาน ซึ่งกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่แม้ว่าการกำหนดความผิดมูลฐานในอดีตที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน จะเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลบางประการจะไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เพราะเป็นการตราขึ้นโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 26 ประกอบมาตรา 33 มาตรา 37 มาตรา 40 ซึ่งเป็นข้อยกเว้นของรัฐธรรมนูญที่ให้กระทำได้ แต่การบัญญัติเพิ่มเติมความผิดมูลฐานต่อไปในอนาคตอีกเป็นจำนวนมาก หากความผิดมูลฐานที่จะเพิ่มเติมในอนาคตเหล่านั้นมีจำนวนที่มากจนเกินไป โดยในทางปฏิบัติไม่เคยถูกนำมาบังคับใช้ รวมทั้งการเพิ่มความผิดมูลฐานเหล่านั้นสร้างภาระให้แก่ประชาชน หรือสร้างความยากในการเข้าถึงและเข้าใจกฎหมายการบัญญัติความผิดมูลฐานเพิ่มเติมดังกล่าวก็อาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร

² UNTOC Article 2 (b) “Serious crime” shall mean conduct constituting an offence punishable by a maximum deprivation of liberty of at least four years or a more serious penalty

ไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 77 ที่วางหลักให้รัฐตรากฎหมายเฉพาะเท่าที่จำเป็น และรัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ได้โดยสะดวกและสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่ายเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้องอีกด้วย

2) ปัญหาการกำหนดความผิดมูลฐานตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินไว้เป็นจำนวนมาก ซึ่งการบัญญัติความผิดมูลฐานต่อๆ ไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุดนี้ อาจทำให้บทบัญญัติของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ในบทนิยามของมาตรา 3 “ความผิดมูลฐาน” มีจำนวนอนุมาตราเพิ่มขึ้นต่อไปเรื่อยๆ ไม่มีจำกัด จนอาจกลายเป็นปัญหาอาญาเฟ้อ (Over Criminalization) ต่อไปในอนาคต กล่าวคือ เกิดสถานะที่การกระทำต่างๆ เป็นความผิดอาญามากเกินความจำเป็น ด้วยความเชื่อที่ว่าโทษทางอาญาจะสามารถทำให้ประชาชนเกรงกลัวที่จะกระทำความผิดได้

3) ปัญหาความผิดมูลฐานมีอยู่ในปัจจุบันยังคงมีไม่เพียงพอต่อการบังคับใช้ จากการที่ได้มีการกำหนดความผิดมูลฐานไว้เป็นจำนวนมากถึง 26 มูลฐาน เพื่อจะป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดอาญาโดยการตัดวงจรเศรษฐกิจและระบบการเงินของเหล่าอาชญากรในปัจจุบัน แม้จะมีผลดีต่อการบังคับใช้กฎหมายเป็นระยะเวลาหนึ่ง แต่ก็ไม่อาจรับประกันได้ว่าความผิดมูลฐานทั้ง 26 มูลฐานนั้นจะครอบคลุมและเพียงพอต่อการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในอนาคตด้วย ทั้งนี้เพราะเหล่าอาชญากรมักจะพัฒนาและคิดค้นรูปแบบการกระทำความผิดใหม่ๆ ขึ้นมาใช้อยู่เสมอ ยกตัวอย่างเช่น การฟอกเงินผ่านการแลกเปลี่ยนสกุลเงินดิจิทัลที่ประเทศต่างๆ ทั่วโลกกำลังให้ความสนใจในขณะนี้ ทำให้ต้องมีการกำหนดมาตรการใหม่ๆ เพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเศรษฐกิจหรืออาชญากรรมที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศ หรือในบางประเทศก็อาจต้องคอยแก้ไขเพิ่มเติมความผิดมูลฐานใหม่ๆ เข้าไปอยู่เสมอ ยกตัวอย่างเช่น สหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นประเทศที่มีอิสระทางความคิดและเสรีภาพ ก็จะพบว่ามีการกำหนดความผิดมูลฐานไว้มากกว่า 200 ความผิดมูลฐานและยังคงมีการแก้ไขปรับปรุงเพิ่มเติมต่อไปอีก และจากสถิติการแก้ไขเพิ่มเติมความผิดมูลฐานของประเทศไทยเองก็จะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้มีการแก้ไขเพิ่มอยู่เป็นจำนวนหลายครั้ง และทุกครั้งที่มีการแก้ไขจะต้องมีเนื้อหาเกี่ยวกับการเพิ่มเติมความผิดมูลฐานใหม่ๆ เข้าไปอยู่เสมอ การแก้ไขกฎหมายเป็นจำนวนหลายครั้งนี้ สร้างปัญหาทั้งในด้านของช่องว่างแห่งกฎหมาย (Gap of Law) เนื่องจากความผิดมูลฐานที่มีอยู่เดิมมีลักษณะที่แคบเกินไปและไม่ทันต่อสภาวะการณ์ปัจจุบัน อีกทั้งในการแก้ไขหรือเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับความผิดมูลฐาน โดยการออกเป็นพระราชบัญญัติจะทำให้ล่าช้าและมีขั้นตอน

ยุ่งยาก เพราะต้องผ่านรัฐสภาและขั้นตอนต่างๆ อีกมากมาย ซึ่งหากมีกรณีความผิดที่กระบบกระเทือนต่อสังคมและเศรษฐกิจของประเทศเกิดขึ้น หรือรัฐบาลมีนโยบายที่จะปราบปรามความผิดบางประเภทอย่างเร่งด่วน ก็จะไม่สามารถแก้ไขได้ทันต่อเหตุการณ์

หากเราพิจารณาถึงลักษณะที่มีร่วมกันของความผิดมูลฐานต่างๆ จากการที่ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษากฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของต่างประเทศและพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ของไทยมาแล้วในบทที่ 2 และ 3 จะทำให้เราสามารถกำหนดลักษณะของความผิดมูลฐานที่ได้เคยถูกกำหนดไว้ในกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาแล้ว ดังนี้

(1) เป็นการกระทำความผิดอาญาที่ยากแก่การปราบปราม แม้ว่าความผิดเหล่านั้นจะมีโทษทางอาญาทั้งโทษปรับ จำคุก ทั้งจำทั้งปรับ หรือประหารชีวิต ซึ่งถือว่ามิอัตราโทษที่สูงแล้วก็ตาม แต่การกระทำความผิดอาญาดังกล่าวก็ยังคงเป็นปัญหาที่นับวันยิ่งทวีความรุนแรงและมีการประกอบอาชญากรรมเพิ่มมากขึ้น แม้ว่ารัฐบาลจะได้ใช้ทั้งมาตรการทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา รวมไปถึงกฎหมายพิเศษอื่นๆ บัญญัติลงโทษไว้อย่างเด็ดขาดแล้วก็ตาม ก็ยังไม่สามารถยับยั้งและปราบปรามการกระทำความผิดมูลฐานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(2) เป็นการกระทำความผิดในลักษณะที่เป็นกระบวนการ หรือองค์การอาชญากรรม กล่าวคือ มีการวางแผนสลับซับซ้อน จากเดิมที่มีการกระทำความผิดด้วยตัวเอง ก็เริ่มมีการรวมตัวกันเป็นขบวนการในการประกอบอาชญากรรมหรือที่เรียกว่า “องค์กรอาชญากรรม (Organized Crime)” ยิ่งไปกว่านั้นยังพัฒนาไปในรูปแบบของ “องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ (Transnational Organized Crime)” ซึ่งเป็นความร่วมมือกันในการประกอบอาชญากรรมที่มีวิธีการกระทำความผิดที่สลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น

(3) เป็นความผิดที่ยากที่จะสาวตัวไปถึงผู้บงการหรือผู้อยู่เบื้องหลัง ด้วยเหตุที่เหล่าอาชญากรมักจะแสวงหาช่องทางในการปกปิดเส้นทางการเงิน อำพรางการได้มา และฟอกเงินให้เหมือนว่าได้มาโดยการประกอบอาชีพที่สุจริต มีวิธีการทำลายพยานหลักฐานที่แยบยล ทำให้ในหลายๆ ครั้ง ไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะสาวตัวไปถึงตัวการใหญ่หรือผู้บงการที่แท้จริง นอกจากนี้ด้วยลักษณะของการกระทำความผิดในลักษณะขององค์กรอาชญากรรม หรือ องค์กรอาชญากรรมข้ามชาตินี้มีการแบ่งสายงานและลำดับชั้น มีวิธีการบังคับบัญชาที่เป็นความลับ จึงมีการวางแผนจัดเตรียมการปกป้องผู้อยู่เบื้องหลังกระบวนการประกอบอาชญากรรม จนยากที่กฎหมายจะเอื้อมถึงได้

(4) เป็นความผิดที่ผู้กระทำได้ผลตอบแทนเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่มีมูลค่าสูง โดยจะไม่คาดหวังถึงผลประโยชน์ที่ได้รับอย่างรุนแรงจับปล้น แต่จะใช้วิธีการสมคบกันโดยยากแก่การสืบสวน ต่อเนื่องกันไปเป็นเวลาหลายปี มีวัตถุประสงค์ที่จะควบคุมกิจการทั้งปวงที่จะทำกำไรมหาศาล ยกตัวอย่าง เช่น การค้ายาเสพติด การค้าอาวุธสงคราม การค้าเด็กและสตรี ความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้ เป็นต้น ซึ่งการกระทำความผิดเหล่านี้จะทำให้เหล่าอาชญากรได้รับผลตอบแทนในจำนวนที่สูง สามารถนำมาหมุนเวียนในองค์กร แม้ว่าผู้กระทำความผิดบางคนจะถูกจับกุมและลงโทษโดยกฎหมายอยู่ที่ก็ตาม การประกอบอาชญากรรมบางอย่างก็ยังสามารถดำเนินต่อไปได้ ทั้งนี้เพราะยังมีเงินที่สะสมไว้เป็นทุนสำรอง รัฐบาลได้เห็นถึงอุปสรรคและความยากลำบากในการปราบปรามอาชญากรรมตามความผิดมูลฐาน เหล่านี้ จึงได้กำหนดให้อาชญากรรมเหล่านี้เป็นความผิดมูลฐาน เพื่อเป็นการทำลายวงจรการกระทำความผิดโดยอาศัยมาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินนั่นเอง

(5) ผลร้ายของความผิด จะมีส่วนทำลายเศรษฐกิจและสังคม ทั้งในระดับชาติและระดับสากล เป็นอย่างมาก เนื่องจากการประกอบอาชญากรรมดังกล่าวมีลักษณะเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ หรือเป็นอาชญากรรมต่างๆ ไป ที่เป็นภัยต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ยกตัวอย่างเช่น ความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความผิดเกี่ยวกับการปลอมเอกสารสิทธิ บัตรอิเล็กทรอนิกส์ หรือหนังสือเดินทางตามประมวลกฎหมายอาญาอันมีลักษณะเป็นปกติธุระหรือเพื่อการค้า ความผิดเกี่ยวกับการปลอมแปลงเงินตรา เป็นต้น ซึ่งความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดเหล่านี้ ไม่ได้ส่งผลกระทบเฉพาะประเทศใดประเทศหนึ่งเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อประเทศอื่นๆ ในระดับสากลอีกด้วย

เมื่อเราได้ทราบถึงลักษณะที่มีร่วมกันของความผิดมูลฐานต่างๆ ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 แล้ว ก็จะทำให้เราสามารถเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขเพิ่มเติม “ความผิดมูลฐาน” ที่สอดคล้องกับลักษณะของความผิดมูลฐานที่ได้เคยถูกกำหนดมาแล้วในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ที่สามารถแก้ไขปัญหาช่องว่างแห่งกฎหมาย (Gap of Law) และปัญหากฎหมายอาญาฟุ้ง (Over Criminalization) ได้ จะเป็นแนวทางที่ดีและสำคัญ ที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของไทยต่อไป

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากกรณีปัญหาการกำหนดความผิดมูลฐาน ซึ่งกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ปัญหาการกำหนดความผิดมูลฐานตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินไว้เป็นจำนวนมาก และปัญหาความผิดมูลฐานที่มีอยู่ในปัจจุบันแม้จะมีมากถึง 26 มูลฐาน แต่ก็ยังคงมีไม่เพียงพอต่อการบังคับใช้ในอนาคต เพราะยังมีความผิดมูลฐานอีกจำนวนมากที่ยังไม่ได้ถูกเพิ่มเข้าไปในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฉบับปัจจุบัน อาทิเช่น ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากรเฉพาะที่เกี่ยวกับการหลีกเลี่ยงภาษีอากร ความผิดเกี่ยวกับการกระทำความผิดไม่เป็นกรรมเกี่ยวกับการซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล ความผิดเกี่ยวกับการเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา ความผิดเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว เป็นต้น ซึ่งในระหว่างกระบวนการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายนี้ อาจยังก่อให้เกิดปัญหาช่องว่างของกฎหมายอีกด้วย

ดังนั้น เพื่อให้การกำหนด “ความผิดมูลฐาน” ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ในกรณีที่รัฐต้องการแก้ไขเพิ่มเติมความผิดมูลฐานครั้งต่อๆ ไป ไม่ก่อให้เกิดปัญหากฎหมายอาญาเฟ้อ (Over Criminalization) และไม่ก่อให้เกิดปัญหาช่องว่างแห่งกฎหมาย (Gap of Law) รวมถึงถูกต้องสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 77 ที่วางหลักให้รัฐควรตรากฎหมายเฉพาะเท่าที่จำเป็นเท่านั้น ผู้ศึกษาใคร่ขอเสนอแนะดังนี้

1) สำหรับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 3 บทนิยามของ “ความผิดมูลฐาน” ในอนุมาตรา (1) ถึง (21) ให้ยังคงไว้ดังเดิมโดยไม่ต้องยกเลิกอนุมาตราใดออกไป เนื่องจากอนุมาตราเหล่านี้ได้ถูกตราขึ้นมาบังคับใช้มาระยะเวลาหนึ่งแล้ว ซึ่งแต่ละอนุมาตรานั้นล้วนมีความสำคัญและสอดคล้องกับหลักที่ผู้ศึกษาได้ศึกษามาแล้วในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ กล่าวคือ เป็นความผิดที่ผู้กระทำได้ผลตอบแทนเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่มีมูลค่าสูง และเป็นการกระทำความผิดอาญาที่ยากแก่การปราบปราม แม้ว่าความผิดเหล่านั้นจะมีโทษทางอาญาทั้งโทษปรับ หรือจำคุก หรือทั้งจำทั้งปรับ หรือประหารชีวิตก็ตาม ผู้กระทำความผิดต่างร่วมกันกระทำความผิดในลักษณะที่เป็นกระบวนการยากที่จะสาวตัวไปถึงผู้บงการหรือผู้อยู่เบื้องหลัง นอกจากนี้ผลร้ายของความผิด จะมีส่วนทำลายเศรษฐกิจและสังคม ทั้งในระดับชาติและระดับสากลเป็นอย่างมาก

2) เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้ให้อำนาจเจ้าพนักงานในการยึดอายัด ตรวจค้น ริบทรัพย์สิน ตลอดจนระงับการทำธุรกรรมซึ่งถือเป็นเรื่องที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ทั้งในเรื่องของสิทธิในทรัพย์สิน เสรีภาพในเคหสถาน เสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดยชอบด้วยกฎหมาย และเสรีภาพในการประกอบอาชีพ ดังนั้น การที่จะบัญญัติให้ความผิดมูลฐานสามารถถูกกำหนดหรือบัญญัติเพิ่มเติมได้ง่ายหรือมีมากเกินไป ก็จะเป็นการกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน และเป็นการออกกฎหมายในลักษณะที่เป็นกฎหมายอาญาเพื่อได้เช่นกัน ซึ่งไม่เป็นผลดีต่อการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน และไม่ใช่ว่าการบังคับใช้กฎหมายที่มีจำนวนมากเกินไปเช่นกัน

ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงเห็นควรบัญญัติให้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 3 บทนิยามของ “ความผิดมูลฐาน” มีอนุมาตราที่ (22) เพิ่มขึ้นจากเดิม โดยมีเนื้อหาดังนี้ “ความผิดอื่นใดที่มีโทษทางอาญาให้จำคุกอย่างสูงตั้งแต่ 4 ปีขึ้นไป หรืออัตราโทษที่ร้ายแรงกว่า และลักษณะของความผิดดังกล่าวจะก่อหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อเศรษฐกิจและสังคมเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ตามบทบัญญัติของกฎหมาย หรือตามที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกา” จะทำให้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมีความเท่าทันต่อรูปแบบการกระทำความผิดของอาชญากรที่เปลี่ยนแปลงทั้งในปัจจุบันและอนาคต และทำให้สามารถบังคับใช้กฎหมายเพื่อป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เนื่องจากสามารถบัญญัติความผิดมูลฐานใหม่ๆ ภายใต้กรอบที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 บัญญัติไว้ได้อย่างรวดเร็ว โดยไม่ต้องแก้ไขเพิ่มความผิดมูลฐานใหม่ๆ ไว้ในพระราชบัญญัติดังกล่าวโดยตรงอีกต่อไป

สำหรับการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ให้มีอนุมาตราที่ (22) ผู้ศึกษามีความเห็นว่าจะทำให้เกิดประโยชน์ในด้านต่างๆ ดังนี้

1) ทำให้การกำหนดลักษณะของความผิดมูลฐานมีขอบเขตที่ชัดเจนยิ่งขึ้น สอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร (United Nations Convention against Transnational Organized Crime – UNTOC) ที่ได้กำหนดคำนิยามเกี่ยวกับ “อาชญากรรมที่ร้ายแรง (Serious crime)” ไว้ว่าหมายถึง การกระทำที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่ 4 ปีขึ้นไปหรืออัตราโทษที่ร้ายแรงกว่า

2) สามารถป้องกันปัญหากฎหมายอาญาเพื่อไม่ให้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 เกินความจำเป็น รวมถึงมีความถูกต้องสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 77 ที่ได้บัญญัติว่า “รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพโดยไม่ชักช้าเพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ประชาชน และดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ได้โดยสะดวกและสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่ายเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง” กล่าวคือ

(2.1) การกำหนดความผิดมูลฐานที่จะถูกเพิ่มเข้าไปในกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จะต้องมียุทธศาสตร์อย่างน้อย 4 ปีขึ้นไป หรือยุทธศาสตร์ที่ร้ายแรงกว่า แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นที่รัฐจะต้องการใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาควบคุมเฉพาะอาชญากรรมที่ร้ายแรงเท่านั้น

(2.2) การกำหนดลักษณะของความผิดมูลฐานดังกล่าวทำให้ประชาชนสามารถเข้าใจและเข้าถึงได้โดยง่าย กล่าวคือ ประชาชนสามารถเข้าใจได้ทันทีว่า ความผิดมูลฐานใหม่ๆ ที่จะถูกแก้ไขเพิ่มเติมเข้าไปในกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินต่อไปในอนาคตโดยอาศัย (22) และออกโดยฝ่ายบริหารนี้ จะต้องมียุทธศาสตร์อย่างน้อย 4 ปีขึ้นไป หรือมียุทธศาสตร์ที่ร้ายแรงกว่านี้ และต้องถูกกำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกาด้วย นอกจากนี้ยังเกิดความสะดวกในเรื่องของการปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ ให้สามารถทำได้โดยง่ายอีกด้วย

3) สามารถแก้ปัญหาช่องว่างแห่งกฎหมายในระหว่างที่รัฐต้องการเพิ่มความผิดมูลฐานใหม่ๆ อาทิเช่น ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากรเฉพาะที่เกี่ยวกับการหลีกเลี่ยงภาษีอากร ความผิดเกี่ยวกับการกระทำความผิดไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับการซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล ความผิดเกี่ยวกับการเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา ความผิดเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว เป็นต้น ซึ่งการที่รับจะออกเป็นพระราชบัญญัติ จะทำให้เกิดความล่าช้าและมีขั้นตอนยุ่งยาก เพราะต้องผ่านรัฐสภา อีกทั้งมีข้อจำกัดอีกมากมาย ซึ่งหากมีกรณีความผิดที่กระทบต่อสังคมและเศรษฐกิจของประเทศ และรัฐบาลมีนโยบายที่จะปราบปรามความผิดเหล่านั้นให้เด็ดขาด ก็จะไม่สามารถแก้ไขได้ทันต่อเหตุการณ์

4) อย่างไรก็ดี หากการกำหนดความผิดมูลฐานใหม่ๆ โดยการให้อำนาจฝ่ายบริหารให้สามารถกำหนดความผิดมูลฐานโดยออกเป็นพระราชกฤษฎีกานี้สามารถเพิ่มเติมได้โดยง่ายเกินไป อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนในวงกว้างได้ เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้ให้อำนาจเจ้าพนักงานในการยึดอายัด ตรวจค้น ริบทรัพย์สิน ตลอดจนระงับการทำธุรกรรมต่างๆ ซึ่งเป็นการกระทบต่อสิทธิในทรัพย์สินและเสรีภาพของประชาชนไว้ด้วย ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงได้กำหนดลักษณะของความผิดมูลฐานที่จะจะถูกเพิ่มโดยพระราชกฤษฎีกานี้ด้วยว่า นอกจากจะเป็นความผิดที่มีโทษจำคุกอย่างสูงขั้นต่ำตั้งแต่ 4 ปีขึ้นไปแล้ว ลักษณะของความผิดมูลฐานดังกล่าวนี้จะต้องก่อให้เกิดความเสียหายต่อเศรษฐกิจและสังคมเป็นอย่างมากด้วย ซึ่งหมายความว่า การกำหนดให้ความผิดอาญาใดๆ เป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินแล้ว จะต้องเกิดประโยชน์ในด้านของการป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นกับเศรษฐกิจและสังคมได้ด้วยนั่นเอง

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กรุงเทพธุรกิจออนไลน์. เทพหรือปีศาจ ซี้เหตุผลสวรรค์ของคนฟอกเงิน.

<http://www.bangkokbiznews.com/news/detail/785212>, 16 ธันวาคม 2560.

กรุงเทพธุรกิจออนไลน์. “ปง.แถลงผลงานรอบปี ยึดทรัพย์ 4 หมื่นล้าน. ข่าวออนไลน์ประจำวันที.”

<http://www.bangkokbiznews.com/news/detail/769365>, 18 สิงหาคม 2560.

กรุงเทพธุรกิจออนไลน์. “เฮลั่น! ไทยหลุดแบล็กลิสต์เสี่ยงฟอกเงิน.”

<http://www.bangkokbiznews.com/news/detail/766309>, 26 กรกฎาคม 2560.

คมชัดลึก. “จับตา 9 อาชีพฟอกเงิน.” http://www.decha.com/article/section/relieve_lawyer/9238,

2 ตุลาคม 2553.

จิระนิติ หะวานนท์. “หลักการไม่รับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ: เปรียบเทียบระหว่างกฎหมายอเมริกาและกฎหมายเยอรมัน.” ดุลพາห. เล่ม 3. ปีที่ 31. พฤษภาคม – มิถุนายน 2527.

ชัยนันท์ แสงปุดตะ. “กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน: ศึกษาเฉพาะกรณีความผิดมูลฐาน.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

ไชยยศ เหมระัชตะ. มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. เอกสารวิจัยส่วนบุคคลลักษณะวิชาการทางการเมือง วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐร่วมเอกชน รุ่นที่ 9 (2539-2540).

อุทัย อาทิวะช. รวมบทความกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส. กรุงเทพมหานคร:

วิ.เจ.พรินต์ติ้ง, 2554.

ทนายคลายทุกข์. “ตัวอย่างการฟอกเงินในประเทศไทยซึ่งถูกคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อดำเนินการมาตรการทางการเงิน (Financial Task Force หรือ FATF) ขึ้นบัญชีดำ.”

http://www.decha.com/article/section/relieve_lawyer/9238, 31 พ.ค. 2555.

ทนายคลายทุกข์. “รูปแบบการฟอกเงินในประเทศไทย.”

http://www.decha.com/article/section/relieve_lawyer/9238, 31 พฤษภาคม 2555.

ทรงฤทธิ์ โพนเงิน. “คาสีโนในลุ่มน้ำโขง : สวรรค์ของนักฟอกเงิน.”

<http://oknation.nationtv.tv/blog/mekong/2008/03/13/entry-1>, 13 มีนาคม 2551.

ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. กฎหมายอาญา : หลักการและปัญหา. พิมพ์ครั้งที่ 2. ม.ป.ท: ม.ป.พ, 2528.

ปิยะพันธ์ สารากรบริรักษ์. “การกำหนดความผิดอาญาฐานเกี่ยวกับการฟอกเงิน.”

วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534.

พีรพิชญ์ วงศ์วัฒนสานต์. “หลักความมั่นคงแน่นอนแห่งนิติฐานะ.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2554.

พีรพิชญ์ วงศ์วัฒนสานต์. “หลักความมั่นคงแน่นอนแห่งนิติฐานะ.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2554.

มานิตย์ จุมปา. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2541.

วชิรศักดิ์ วรรณสุต. “มาตรการดำเนินการกับทรัพย์สินขององค์กรที่สนับสนุนทางการเงินแก่

การก่อการร้าย.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2552.

วาทีน คำทรงศรี. การฟอกเงิน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2539.

วาทีน หวังไพบลูณ์. “มาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับศาสนธุรกิจ.”

วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2558.

วิชัย ตันติกุลานันท์. คำอธิบายกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, (2543).

วีระพงษ์ บุญโยภาส. กระบวนการยุติธรรมกับกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน.

กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2547.

สีหนาท ประยูรรัตน์. คำอธิบายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542.

พิมพ์ครั้งที่ 1. ม.ป.ท: ม.ป.พ, 2542.

สุภชาติ เทพหัสดิน ณ อยุธยา. “กฎหมายอาญาเพื่อ Over Criminalization.”

วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. 2561.

สุรพล ไตรเวทย์. อาชญากรรมยาเสพติดกับความจำเป็นของกฎหมายฟอกเงิน.

รวมบทความและสาระนั้น่ารู้เกี่ยวกับกฎหมายฟอกเงิน. กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2542.

เสรี ลีลาวัย. “การฟอกเงิน: มหันตภัยเศรษฐกิจโลก.” วารสารรามคำแหง. ปีที่ 19. ฉบับที่ 2.
(เมษายน – มิถุนายน 2545).

อรรถนพ ลิขิตจิตตะ. ประเทศไทยได้อะไรจากกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน.
เอกสารประกอบการสัมมนา. ศูนย์ข้อมูลอาชญากรรมทางธุรกิจ คณะนิติศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

อารีพร วงศ์จันทร์. “การพัฒนาตัวแบบการบริหารจัดการคดีอาชญากรรมข้ามชาติในกระบวนการ
ยุติธรรมไทย.” วิทยานิพนธ์ดุสิตบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์ รัฐศาสตร มหาวิทยาลัยเกริก,
2557.

ภาษาต่างประเทศ

40 Recommendations of The Financial Action Task Force (FATF)

Bank Secrecy Act 1970 (BSA)

Chan, Rachel (17 June 2009). “Taiwan needs to boost public awareness on climate change: EU envoy.”

China Post

Committee on Banking Regulation and Supervisory

Council of Europe Convention, 1990.

Criminal Justice (Scotland) Act 1987 (as amended by the Criminal Justice Act 1993)

Customs Act 1901

Dennis Cox, Handbook of Anti Money Laundering, United State: Wiley, 2014.

Directive of the council of the European Communities

Federal Crimes and Criminal Procedure

Financial Action Task Force (FATF): FATF-GAFI.ORG, Available from URL: <http://www.fatf-gafi.org/>

Herbert L. Packer The Limits of the Criminal Sanction. California: Stanford University Press, 1968.

MEXICO ‘S ANTI-MONEY LAUNDERING LAW : A LOOK INSIDE

Money Laundering Control Act 1986.

Money Laundering Control Act 1996.

Proceeds of Crime Act 1987.

Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children,
supplementing the United Nations Convention against Transnational Organization Crime

Telecommunications Act 1991.

The Criminal Code Article 400 Bis

The Financial Transaction Report Act 1988.

The French Penal Code

U.S. Code: Title 18 - CRIMES AND CRIMINAL PROCEDURE

U.S. Department of Justice, Investigation and Prosecution of Illegal Money Laundering : A Guide to the
Bank Secrecy Act

United Nations Convention Against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances,
19 December 1988

United Nations Convention against Transnational Organized Crime – UNTOC.

United Nations International Drug Control Programme, 1993.

Wayne R. LaFave and Austin W. Scott, Jr. Hand book on Criminal Law. St. Paul, Minn: West Publishing
Co., 1972. p.60 and Edward Eldefonso and Alanr Coffey. Criminal Law. New York: Harper &
Raw Publishers Inc., 1981.

Yao. Grace (6 October 2008). “The Quality of Life in Taiwan.” Social Indicators Research. 92 (The Quality
of Life in Confucian Asia: From Physical Welfare to Subjective Well–Being). a second place
ranking in the 2000 Economist's world healthcare ranking

Yao. Grace; Cheng. Yen-Pi; Cheng. Chiao-Pi (5 November 2008). “The Quality of Life in Taiwan.” Social
Indicators Research. 92 (2): 377–404. . a second place ranking in the 2000 Economist's world
healthcare ranking.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ – นามสกุล

พันตำรวจโทพรพัฒน์ศักดิ์ พันธุ์นอม

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2549 นิติศาสตร์บัณฑิต

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ตำแหน่งและสถานที่ทำงานปัจจุบัน

พ.ศ. 25550-2552 พนักงานสอบสวน

สน.ทองหล่อ

พ.ศ. 2552 -2553 ช่วยราชการรองสารวัตร

ฝ่ายอำนวยการ กองบังคับการตำรวจนครบาล 5

พ.ศ. 2553-2556 รองสารวัตรป้องกันปราบปราม

สน.ทองหล่อ

พ.ศ. 2556-2557 ปฏิบัติราชการสำนักงาน

รองผู้บัญชาการตำรวจนครบาล

พ.ศ. 2557-2559 สารวัตรป้องกันปราบปราม

สน.บางโพธิ์

พ.ศ. 2559-ปัจจุบัน สารวัตรป้องกันปราบปราม

สน.ทองหล่อ